

muusika

Nr 10
oktoober
2008
hind 29.-

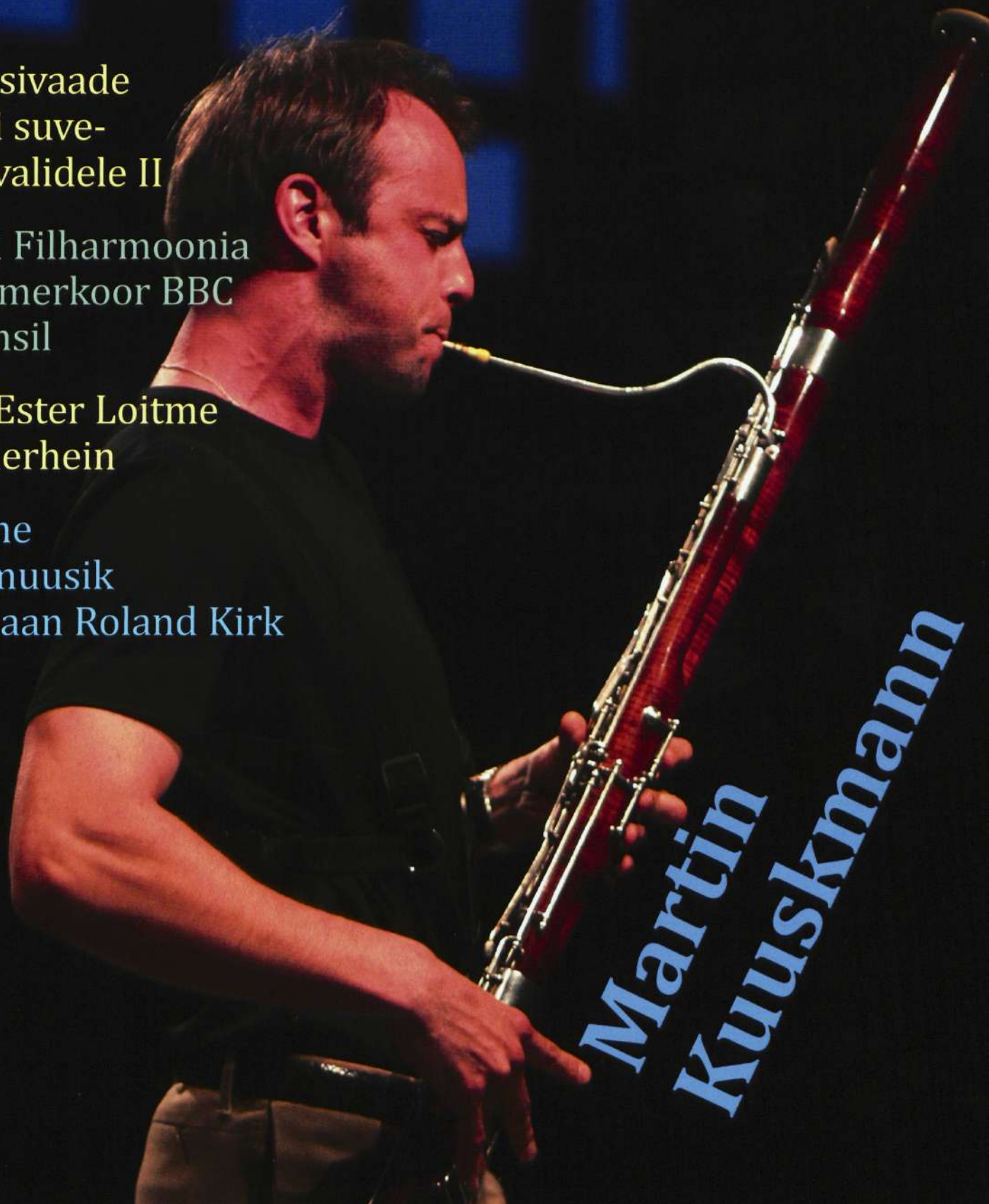
Tagasivaade
Eesti suve-
festivalidele II

Eesti Filharmoonia
Kammerkoor BBC
Promsil

Tiia Ester Loitme
ja Ellerhein

Eriline
jazzmuusik
Rahsaan Roland Kirk

Martin
Kuuskmann

VANEMUISE
KONTSERDIMAJA

10 aastat
meie pilli järgi

Sünnipäevakontserdid

E 6. oktoober kell 17 Vanemuise kontserdimaja
Festival Tartu Jazz esitleb:
NOORTEKONKURSS

P 12. oktoober kell 16 Vanemuise kontserdimaja
Festival Tartu Jazz esitleb:
Tantsuetendus CHANGING IMAGES
RUSSELL LEON ADAMSON (Jamaica / Soome)
CINO BRADLEY MILLER (USA / Soome)
Ansambel TRIO X (Rootsi), **Lembit Saarsalu** (tenorsaksofon)

N 23. oktoober kell 11, 13 ja 15 Vanemuise kontserdimaja
Lastepäev "TEEME ISE MUUSIKAT"
Vanemuise kontserdimaja 10. sünnipäeva tähistamiseks pakume lastele isetegemise rõõmu läbi muusika. Kontserdimajas on avatud õpitoad eri stiilide muusikaga.

N 6. november kell 19 Vanemuise kontserdimaja
Vanemuise kontserdimaja 10! GALAKONTSERIT
EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER
VANEMUISE SÜMFOONIAORKESTER
Dirigendid **TOOMAS KAPTEN, ENDEL NÕGENE,**
MIHKEL KÜTSON, HENDRIK VESTMANN
Kontserti juhib **MART MIKK**
Wagner. Kolmanda vaatuse avamäng ooperile "Lohengrin"
Brahms. Ungari tants nr 5
Rimski-Korsakov. *Capriccio espagnol*, op. 34
Glinka. Avamäng ooperile "Ruslan ja Ludmilla"
Borodin. "Polovetside tantsud"
R. Strauss. "Nõnda kõneles Zarathustra"

P 16. november kell 16 Vanemuise kontserdimaja
Vanemuise kontserdimaja orel 30!
AARE-PAUL LATTIK (orel), **JULIA LENTSMAN** (sopran)
URMAS TANILOO (orel), **LEMBIT SAARSALU** (saksofonid)
Kavas Tšaikovski, Rahmaninov, Vierne, Franck, Duruffé, Saint-Saëns ning Edgar Arro rahvaviiside seaded ja Rudolf Tobiase looming

L 22. november kell 19 Vanemuise kontserdimaja
TOBIAS. "JONASE LÄHETAMINE"
EESTI RIIKLIK SÜMFOONIAORKESTER
EESTI RAHVUSMEESKOOR, ORATOORIUMIKOOR
Kammerkoor VOCES MUSAICALES
RAHVUSOOPER ESTONIA POISTEKOOR
Koormeister **Risto Joost**
MARINA LAPINA (sopran, Venemaa)
MERLE SILMATO (metsosopran), **JUHAN TRALLA** (tenor)
RAUNO ELP (bariton), **JOHANN TILLI** (bass)
Piret Aidulo (orel)
Dirigent **NEEME JÄRVI**

Intro 10/2008

Igal aastal tähistatakse oktoobrikuu esimesel päeval rahvusvahelist muusikapäeva, mille algatajaks oli 1975. aastal legendaarne viuldaja Yehudi Menuhin. Sellise päeva loomise eesmärgiks oli viia muusika kõigi rahvakihtideni, arendada kultuurilisi ja esteetilisi väärtusi ning edendada UNESCO rahu ja sõpruse ideaale.

Ühes oma intervjuus ütleb Menuhin, et kõikjal on liiga palju taustamuusikat, mis neelab suure osa meie teadvusest. Nii nagu maal tuleb maalida puhtale lõuendile, peab muusika välja kasvama vaikusest. Menuhin usub elava kontserdi jõusse, sest see sisaldab alati ainulaadset, ainult sel hetkel tekkivat loomejõudu, iga kord uut, mida ei teki siis, kui paneme lihtsalt plaadi plaadimängijasse.

Ia Rimmel

Peatoimetaja **Ia Rimmel** ia@ema.edu.ee
Toimetaja **Kristina Körver** kristina@ema.edu.ee
Toimetaja **Joosep Sang** joosep@ema.edu.ee
Turundusjuht **Herje Tamm** herje@ema.edu.ee
Kujundaja **Ande Kaalep** ande.kaalep@gmail.com
Keeletoimetaja **Kulla Sisask**

Rahastaja EV Kultuuriministeerium
Ajakirja ilmumist toetab Eesti Kultuurkapital
Väljaandja SA Kultuurileht
Voorimehe 9, 10146 Tallinn

Toimetuse kolleegium: Eesti Muusikanõukogu juhatus
Toimetus: Rävälä pst 16, 10143 Tallinn, II korrus, B 214
Toimetuse telefon **66 757 88**
Kodulehekülj: **muusika.kul.ee**
Trükitud **Tallinna Raamatutrükikojas**
Laki 26, 12915 Tallinn
ISSN 1406-9466
© Eesti Muusikanõukogu

Tellimine: AS Express Post
Maakri 23A, 10145 Tallinn
Tel 617 7717, www.tellimine.ee
Tellimisindeks 00679
Otsekorraldus **21** krooni number
Aastatellimus **295** krooni
Muusikaõpetajatele ja -õpilastele aastatellimuse soodushind 215 krooni. Soodushind kehtib ka pensionil olevatele muusikaõpetajatele.
Tellimine: ia@ema.edu.ee, herje@ema.edu.ee,
6675 788, 55 56 18 94

Martin Kuuskmann
FOTO STEFAN BREMER

muusika

KAVA

SOOLO

2 Tiina Mattisen. Tahan, et mul endal oleks põnev teost mängida. Intervjuu Martin Kuuskmanniga

BAGATELLID

7 Nele-Eva Steinfeld. Uudiseid maailmast

IMPRESSIOONID

9 Virve Normet. Kuldseid lehekülgi eesti kammermuusikast. Keelpillikvartett TetrArchi ja Peep Lassmann kontserdisarjas "Eesti muusika kullafond"
10 Ivalo Randalu. Orelimängude kroonika. XXII Tallinna rahvusvaheline orelifestival
13 Anu Paulus. Kuidas keerata kruvi ehk ooperimuljeid Birgitta festivalilt
16 Kristjan Hallik. Komöödia algab sealt, kus... Kontsertendus "Kino & Komöödia: ühe muusiku tõus ja langus" Birgitta festivalil
17 Joosep Sang. *Rastaman, Live Up.* The Wailers featuring Elan Tallinnas
18 Johanna Mängel. Harmooniline kokkupõrge. Kontserdisarja "Eesti mõisad 2008" lõppkontsert Tammistu mõisas
20 Nele-Eva Steinfeld. Kammermuusikat Tallinnas. Tallinna kammermuusika festival
22 Elamusrohked Kuressaare kammermuusika päevad

MODULATSIOON

24 Anneli Ivaste. Eesti Filharmoonia Kammerkoor Edinburghis ja BBC Promsil

RUBATO

26 Joosep Sang. Daamid ja härrad – Rahsaan Roland Kirk!

AKTSENT

28 Ia Rimmel. Euroopa Liit toetab uusi struktuure ja innovatiivsust. Intervjuu Marje Lohuaruga

MODULATSIOON

30 Priit Kuusk. Tiia-Ester Loitme pälvis tunnustust nii Kanadast kui Jaapanist

POP & ROCK

32 Margus Kiis. Suvised suured rockifestivalid

AKTSENT

34 Ia Rimmel. Euroopa Klaveriõpetajate Ühingu konverents Tallinnas

MELOMAAN

35 Heliplaatide tutvustus

COLLAGE

38 Valik oktoobrikuu muusikasündmusi

SOOLO

Tahan, et mul endal oleks põnev teost mängida

Intervjuu Martin Kuuskmanniga
TIINA MATTISEN
muusikateadlane

Enne jaani oli Tallinnas tuntud fagotimängija Martin Kuuskmann (sündinud siin 21. aprillil 1971). Kolm päeva pärast kolmeaastast vahet. Juba kaheksateist aastat on tema kodu USAs, ometi võib temaga vesteldes nautida head emakeelt, ärksat eesti meelt ja üllatavatki kursisolekut siinse (muusika)eluga. Martin läks Ameerikasse vahetusõpilasena Tallinna Muusikakeskkooli lõpuklassist, õppis aastatel 1990–1992 Californias San Jose State Universitys ja 1991–1992 ka eraviisil Rufus Olivier' juures, lõpetas 1995. aastal solistidiplomiga Yale'i ülikooli muusikaosakonna, 1997. aastal Manhattani muusikakooli ning 1998. aastal magistrina Yale'i ülikooli. Oma esimese soolokontserdi andis Martin 1992. aastal Tallinnas, kuid nüüdseks on soolo esi-
nemisi olnud mitmel pool Euroopas ning Kanadas, Jaapanis, Austraalias ja muidugi USAs. Ta on solistina üles astunud sel-
listes esindussaalides nagu Carnegie Hall, Kennedy Center Concert Hall, Merkin Concert Hall, Alice Tully Hall, Musik-
halle Hamburg, mainekatel muusikafestivalidel Bremenis, Hamburgis, Kuhmos, Gstaadis, Umeås, Bellinghamis ning osa-

lenud kuue CD salvestusel, millest "Absolute Mix" (2001) sai Saksa heliplaadikriitikute auhinna. Ehkki tema repertuaar hõlmab muusikat varasest barokist džässini, on olulisim osa selles nüüdismuusikal. Näiteks on talle fagotikontserdi kirjutanud Christopher Theofanidis (1997, 2002), Eino Tamberg (2002), Erkki-Sven Tüür (2003), Gene Pritsker (2004), Charles Coleman (2005), Tõnu Kõrvits ("Teispool päikesevälju", 2005) ja David Chesky (2006).

Kui eelmistel kordadel oli koduskäik ühendatud kontsertidega, siis sedapuhku salvestati koos Kristjan Randaluga materjal sooloplaadile, kavas Tõnu Kõrvitsa "Laul kaugele sõbrale" ja Luciano Berio "Sequenza XII" soolofagotile ning Arvo Pärdi "Spiegel im Spiegel", Antonio Carlos Jobimi "Inutil Passagem", Daniel Schnyderi Sonaat, Jules Massenet' "Meditatsioon Thaisist", Miguel Kertsmani "Campeão" ja "Nocturne and Lullaby" fagotile ja klaverile. See töö sai ka järgneva vestluse lähtepunktiks.

Millest lähtusid kavavalikul?

Kui panen kokku plaadi või ka kontserdi kava, püüan kõigepealt valida heliloojad, keda tuntakse. See pole populaarsuse tagaajamine – selleks et inimesed tuleksid, pead neile pakkuma midagi, mida nad teavad. Põhiline küsimus on ikka selles, et fagotti ei võeta algul soolopillina ja kui ka heliloojad tunduvad võõrad, võin ma jääda võimaluseta tõestada, mida see pill suudab pakkuda. Plaadi põhimõte on näidata fagotti kui sooloinstrumenti täiesti uuest küljest, tuues eriti esile fagoti meloodilist, isegi mediteerivat külge (Berio ja Pärt), aga näidata ka ilutulestikulaadset tehnikat. Püüan pakkuda mitte ainult muusikahuvilistele, vaid ka kontserdikorraldajatele kõike, mida fagott võimaldab ja mida mina sellega teen. Kuid peaesmärk on siiski pakkuda publikule lihtsalt väga head muusikat. Loomulikult ka eesti muusikat, sest eesti muusika on hea. Tõnu Kõrvits on mu vana sõber, tema lugu olen mänginud nii sageli kui vähegi võimalik ja see oli ka esimene, mille selle plaadi peale üldse valisin. Pärdi teos sobis kavaga lihtsalt väga hästi kokku. Ta ei teagi, et selle oma plaadi peale panen. Tean, et ta on väga kriitiline, aga jään lootma, et ta on minu esitusega nõus.

Nimetasid, et keegi ei mõtle fagotist nagu soolopillist. Millal sa ise hakkasid uskuma, et see on soolopill?

Millal meil sinuga kõige esimene intervjuu oli? 1990. aastate algul? Juba siis uskusin, et iga pill võib olla soolopill. Aga pakkumise "fagott soolopillina" on alguses vahel raske uksest sisse saada ... Igaüks tõlgendab soolopilli võimalusi erinevalt ja nii pean ma festivali- ja kontserdikorraldajatele ikka ja jälle ennast tõestama. Ja see tõestus on mäng. Tahan, et inimesed ei oleks kinni juurdunud ettekujutustes, et nad enne vestlust alati kuulaksid, kuidas ja mida ma pillil öelda tahan – alles siis räägime. Ja fakt on see, et kui esinemine tehtud, järgnevad enamasti ka tagasi kutsumised ja soov koostööd jätkata. Küsimus pole selles, kes on halb ja kes parem mängija – orkestrandid on ju vägagi head muusikud. Aga minu mõtlemisviis on teine. Ma ei võta fagotti absoluutselt orkestripillina. Mulle on see lihtsalt hääl, millega ma ennast väljendan. Fagoti eelis on väga suur dünaamiline skaala ja see, et ta on ka väga inimhääle moodi. Jah, registri mõttes on fagott loomulikult vaiksem kui trompet või viiul, paljud nurisevadki, et ei ole kuulda. Tõnu Kõrvits ja Eino Tamberg on mulle kirjutanud kontserdi koos suure orkestriga, aga fagott on nii seatud, et mind on kogu aeg kuulda! Kui kirjutad fagotile ja seda pole kuulda, pole see pilli süü. Loomulikult aitab kaasa ka võimekas mängija. Mina saan end selle pilli abil muusikalises mõttes välja elada ja tõestan, mida on võimalik fagotiga teha.

Neid tõestamise võimalusi on sul rohkesti olnud, su esinemisi on tunnustanud ka mainekas press, näiteks korduvalt "New York Times". Sellega kaasnevad ilmselt ka uued pakkumised?

Jah, kontserte tuleb üha rohkem. Aga mul on kolm last ja ma tahan ka nendega olla. Pealegi õpetan ma nüüd Manhattani muusikakoolis, kus pean paar korda kuus käima. Nii et ma ei kipu iga pakkumist vastu võtma, võtan ainult parimad. Äsja kutsus tuntud dirigent Myung-Whun Chung mind esimeseks külalisfagotistik Sõuli filharmoonikutesse, kuhu on pikka aega soolofagotisti otsitud. Lähen esialgu juulis üheks nädalaks. Kavas on Tšaikovski kuues sümfonia ja Beethoveni neljas klaverikontsert, mõlemas suured fagotisoolid. Võimalik, et hakkangi paar korda aastas seal käima. Loomulikult on see suurepärase võimalus, sest minule on orkestrimäng väga meeldiv vaheldus.

Ütlesid just, et sa ei mõtle fagotist üldse kui orkestripillist...

Jah, mõtlen fagotist kui pillist. Aga iga pilli, kas või suupilli, võib ka orkestrisse panna.

Kui suur sinu orkestrikogemus on?

New Yorgis olles mängisin paljudes heades orkestrites, nagu *Orpheus Chamber Orchestra*, *Orchestra of St. Luke's*, *New Jersey sümfoniaorkester*, *Broadway orkestrid*, osalesin ka Moskva kammerorkestri kontserdireisil. Ja esimestel aastatel ka Anu Tali sümfoniaorkestris, kus oli väga tore mängida. Kahjuks on distants niivõrd suur, et osalemine muutus raskeks. Sõuli filharmoonikud on Korea suurim orkester, neil on väga mainekas dirigent ja mul on seal erileping. Nii et see on huvitav pakkumine, ei saa kurta.

Eelmine kord olid siin koos Marika Järviga, kui esines duo Martinika, teame su kuulumisest Kristjan Järvi Absolute Ensemble'isse, nüüd salvestad koos Kristjan Randaluga... Kui suure osa sinu tegevusest hõlmab koostöö teiste (välis)eesti muusikutega?

Kahjuks ei ole meil Martinikaga kaua aega kontserte olnud, sest teised projektid on ikka ette tulnud. Ja Kristjan Järvil on väga tihe esinemisgraafik, nii et kui meil on Absolute'iga aastas kokku üks kuu reisimist, siis sellega me piirdume. Joe Zawinuli surma tõttu jäid meil kahjuks väga paljud kontserdid ära, sest olime sellele koostööle rajanud terve suure programmi. Kristjan Randaluga hakkas nüüd ehk tihedamalt koostööd tegema, sest meil on hea klapp ja on ka palju sobivat muusikat, mida mängida. Aga ees ootavad projektid kitarrist Angel Romero, basstrombonist David Taylori ja mitme teise muusikuga. Mul on käsi mitmes kohas sees ja pean vaatama, et ennast ribadeks ei tõmba. Siiani ei ole seda veel juhtunud ja elu on äärmiselt huvitav. Näiteks mängin paari nädala pärast Washingtoni osariigis ühel festivalil muu hulgas Mozarti fagotikvartetti, mis on originaalis oboekvartett KV 370. Tegelikult on mul ka uus töö – mind valiti mõni kuu tagasi minu nõusolekul oma kodulinna Blaine'i kontsertorganisatsiooni Pacific Arts Association tegevdirektoriks. Meil on seal hea, 800-kohaline saal, kus korraldame hooajal neliviisi kontserti. Suvel toimub nädalane džässifestival "Blaine Jazz Festival for Teens", kus osalevad keskkooliealised noored muusikud ja kuhu sel aastal on oodata saja kahekümne õpilase ringis. Tegemist on Ühendriikides päris ainulaadse festivaliga, kus õpitakse pillimängu, teooriat, heliloomingut ja arranžeerimist ning kantakse ette ka tihe kontserdikava, moodustatakse mitmesuguseid ansambleid ja bigbände. Juhendajad on suurepäraseks – Berklee kolledžist, Seattle'i konservatooriumist, Manhattani muusikakoolist ja veel mitmest heast koolist. Mul on plaan seda festivali nii stiilide kui ka esinejate osas laiendada. Algasin seal uue programmi "Classics Plus", milles osalevad ka need noored muusikud, kes ei ole varem džässiga tegelnud, kuigi huvi on. New Yorgist tuleb Gene Pritsker (kelle lugusid ma olen ka siin esitanud) õpetama instrumenteerimist ja arranžeerimist, musitseerides ühtlasi oma bändiga, kus ta räpib ja teeb kõiksugu trikke. Iseenesest pole ju *crossover* enam midagi uut, aga paljud noored, eriti need, kes ei ela suurtes muusikalinnades, pole sellega eriti kokku puutunud. Enamasti ollakse kas üks või teine, kas "klassikaline" või mitte. Tahan "Classics Plus" programmiga pakuda õpilasele ja kuulajale midagi Absolute Ensemble'i taolist. Ja kindlasti kavatsen noorte kõrvale peale meie oma õpetajate veel

Proovis koos Paul Mägiga.
FOTO SCANPIX

suurte nimedega esinejad saada, nii et n-ö õppefestivalil esineksid tippmuusikud. Selle jaoks on muidugi raha vaja ja sponsorite kokkuajamine on üks minu töödest. Asjad arenevad kõvasti paremuse poole ja mulle meeldib seda teha, see on huvitav.

Sa elad nelja tuhande elanikuga Blaine'is juba viis aastat. Kas võtsid selle tegevdirektori koha vastu soovist elavdada kohalikku muusikaelu?

Tead, meil on küll neli tuhat elanikku, aga oleme Lääne-Ameerika kõige loodepoolsemas nurgas: Kanada piirini on meilt üks kilomeeter, lääne poole enam ei saa, sest ookean tuleb ette, ja Seattle'ini on sada kaheksakümmend kilomeetrit. Selle kiirtee läheduses elab neli ja pool miljonit inimest, mis muudab festivali seisukohalt linna elanike arvu vähetähtsaks, pigem on see festival neljale ja poolele miljonile inimesele.

Elamise seisukohalt on see arv ilmselt vägagi oluline, ja seda positiivses mõttes.

Jah, mõnus. Me teame väga paljusid kohalikke elanikke ja nemad meid. Oleme oma perega seal hästi sisse elanud. Võib-olla tunnen ennast seal väga koduselt ka seetõttu, et sealised elanikud on enamikus põhjamaised, Islandi ja Norra juurtega.

Ja ikkagi, kas uues ametis peegeldub sinu soov tuua kodulinna rohkem ja paremat muusikat?

Kindlasti! See kontserdisari on juba kaheksa aastat käinud ja need kontserdid on olnud head. Aga mina olen optimist-maksimalist, soovin kõrgemat taset. Alati! Eriti nõuan seda kõigis enda tegemistes. Kahtlemata tahan sinna maailma tippmuusikuid, olgu siis klassikalise, džässi või levimuusika valdkonnast. Ja selleks on

meil võimalused olemas. Asja tuum pole mingi stiili tutvustamine, vaid inimestele parima muusika pakkumine. Näiteks paljud armastavad seal kantrimuusikat – miks mitte kutsuda siis mõni hea kantrigrupp. Või näiteks Earth, Wind & Fire! Väga paljud mäletavad seda ansamblit ja minagi kuulaksin neid hea meelega! U2 toomine käiks mul praegu rahaliselt üle jõu, kuid kui raha on olemas, siis saab kõike. Aga maailmas on väga palju suurepäraseid muusikuid, kelle kutsumisega saab kohalikku muusikaelu elavdada. Näiteks oleks väga tore, kui Eesti Filharmoonia Kammerkoor mõne oma turnee ajal ka meil peatuks. Arvan, et nad müüksid seal vägagi hästi ja neid ootaks suurepärase menu.

Argument “see müüb” on ikkagi oluline?

Ikka. On tõsi, et muusikaga vähem kursis publikut on raskem huvituma panna. Jah, kui pianistidest esineks Lang Lang, siis teda teab igaüks, kes on vähegi kursis klassikalise muusikaga. Aga kui tooksin esinema samaväärse, pidevalt maailma esindussaalides kontserte andva, kuid staarioreoolita pianisti, tuleks publiku saamiseks kõvasti rohkem vaeva näha. New Yorgis seda probleemi ei ole, idarannik on idarannik ja läänerannik on läänerannik. Idarannikul on kontserte kuhjaga, näiteks New Yorgis esineb iga päev mingi tipporkester, või isegi kaks korraga...

Kas sinu kavatsus haarata ühe festivaliga väga erinevaid muusikasuundi on tingitud vajadusest publikut meelitada või oled ise ka muusikas n-ö kõigesõoja ega taha end oma valikutes piirata?

Jah, mulle meeldib igasugust muusikat mängida. Võiksin vabalt ka mingit Stingi laulu mängida, aga seekord tuli plaadil üks Jobim ette. Fagotil on tegelikult väga palju klassikalist repertuaari – ma

võiksin su riulid neid noote täis laduda. Muidugi on seal ka palju head, näiteks Vivaldi, Mozarti või Saint-Saënsi lood, mida ma olen palju kordi mänginud. Aga kui minu plaati vaadata, siis seal on ainult kaks fagotilugu: Berio ja Kõrvits. Ausalt öeldes fagoti tavarepertuaar mind eriti ei innusta. Ka tehniliselt pakub see mulle väga vähe, mis ei tähenda, et kõik, mida mängin, peaks olema mingi "tagaajamine". Pigem ei ole seal minu jaoks piisavalt hinge sees. Tahan, et mul oleks endal põnev teost mängida ja sellepärast mängin teisi asju või teoseid, mis heliloojad on mulle kirjutanud.

Kas mõni uus teos on ka tellitud?

Kertsman kirjutab uut kontserti ja tal on tihedad suhted Dennis Russell Daviesiga, kes on paljusid tema teoseid juhatanud. Tõnu Kõrvitsaga on lähiplaanis uus teos fagotile ja kammerkoorile. Kristjan Randaluga on juttu olnud fagoti ja klaveri topeltkontserdist, Ka Helena Tulve ja Ülo Kriguliga on räägitud. Eks kogu aeg ole midagi uut katlas – kui üks kontsert hakkab ühele poole saama, hakkab järgmise ettevalmistus pihta. Mul on palju heliloojaid, kellega tahaksin väga koostööd teha. Kui teoseid tellin, jätan heliloojale täiesti vabad käed. Ma ei anna neile mingeid muid piire kui oma kõige alumine ja ülemine noot ja palun neil kirjutada seda, mis pähe tuleb. Nende helikeelt tean muidugi ette, muidu ma ei küsiks.

Palju neist uutest teostest repertuaari jääb?

Tahaksin neid veel rohkem esitada. Tamberg kirjutas suure fagotikontserdi ja see on suurepärase teos. Täielik patt, et ma siiani ei ole saanud seda rohkem esitada. Tahan kindlasti seda väga parandada. Loomulikult on üks põhjusi selles, et mul ei ole õnnestunud seda plaadistada – plaat annab võimaluse teost kergemini dirigentidele ja produtsentidele tutvustada. Nii et seda tuleb teha kiiremas korras, samuti Tüüri kontserdiga, mis on küll tema tšellokontserdi seade, aga soolopartii võimendatud fagotile on uus. Väga vahva teos. Ehk õnnestub see järgmisel kevadsuvel ERSOga ära teha. Kõik kolm mulle kirjutatud eesti fagotikontserti (ka Kõrvitsa "Teispool päikesevälju") vajavad ja väärivad palju mängimist, sest neis on palju väge.

Ja kellelgi pole õnnestunud su "kaela murda"?

Ühe intervall tuli Tambergi kontserdis ära muuta, see kordus kogu aeg ja oli natuke ebamugav mängida. Aga üldiselt on siiani õnneks läinud. Põhimõtteliselt on nii, et kui heliloojad saavad seda, mida nad kirjutavad, ka ümiseda või vähemalt oma peas ette kujutada, saan mina seda ka mängida.

Oled korduvalt nimetanud laulmist. Kas laulad ka ise?

Ainult omapäi või tundi andes... Aga laulmine on tähtis ja omaaegne RAMi poistekooris laulmine andis kahtlemata väga palju. Kui näiteks õpilane ei suuda midagi artikulasiooni mõttes õigesti mängida, fraasi lahti mõtestada ja ma näitan oma pillil ette, siis ei pruugi see teda aidata. Proovib ikka ja jälle, aga ei õnnestu. Siis ütlen, et ta laulaks. Esimene kord enamasti häbenetakse. Aga kui uuesti palud täiesti vabalt ette laulda, siis ta laulabki nagu oma vannitoas. Ja äkki on kõik paigas ka mängides. Ta on saanud ettekujutuse, kuidas seda teha. Mida rohkem sa instrumentalistina laulad, seda kergem on mängida.

Hea, et õpetamiseni jõudsite. Oled oma õpetajaid kiitnud, nüüd õpetad ise.

Eks mul ole õpetamine juba rakkudes, mu ema on klaveriõpetaja. Ise hakkasin õpetama 1997. aastal Mannes School of Musicus, aga olin juba varem eratunde andnud. Mulle pakub mõnu, kui saan ennast õpetades välja elada niisamuti nagu soolokontserdil, eriti kui on tegemist hea õpilasega. "Kuiva kännu" õpetamist püüan vältida. Aga vahel saab ka sellest kuivast kännust vägagi vastuvõtlik käsn.

Kas meenutad oma esimesi õpetajaid – kuidas klarnetiga Villu Mustingu juures alustasid...

Villu Musting oli suur laulja. Mul on olnud head õpetajad. Inimesele jääb tavaliselt külge see, mis on kõige parem. Ja mul on õnne olnud võrdlemisi paljude õpetajatega. Nad on olnud head inimesed, head ja kannatlikud õpetajad. Kannatlikkust on tõesti vaja, rapsimisega ei jõua kuskile. Vahel näeb andekuse küll kohe ära, aga esimese ebaõnnestumise järel ei või siiski otsustada, et ei ole andi. Tihti ongi noortel just aega vaja, eriti siis, kui õpilane on kinnine. Mina olen õppinud just kannatlikkust ja töökest. Seda peab endal olema ja seda peab oskama õpilastele märkamatult sisendada. Kui hakkad otse peale käima, et harjuta, siis õpilane ei hakka harjutama. Ta tuleb viia arusaamiseni sellest, kui hea on harjutamine talle endale. Muusikakeskkoolis mängisin vahel rohkem korvpalli kui pilli. Edaspidi oli rohkem tampi peal ja ka rangemad õpetajad. Kuna olin Yale'is sellises keskkonnas, kus oli palju häid mängijaid, pidin paratamatult harjutama, muidu oleksin teistest maha jäänud. Ja tunnet, et jään kellelegi jalgu, ei ole mul õnneks kunagi olnud. Konkurents oli kogu aeg ja sai asja küll.

Ameerikas kohe uusi korvpallikaaslasid ei leidnud?

Sai mängitud küll. Aga kahtlemata pidin üksi olles enda eest seisma ja seal oli mul juba siht selge. Ma ei tulnud Ameerika autosid vaatama, tulin tööd tegema, õppima. Yale on ikkagi Yale – see oli väga kiire elukool. Olen juba poole oma elust USAs elanud. Jah, ma olen oma õpetajatega väga rahul ja ma olen rahul sellega, kuidas mu elu siiani on läinud.

Mis on lisaks koolile veel oluline, mis su interpreediteed on suunanud?

Ausalt öelda minu enda naine Tiiu, kellega me abiellusime 1997. aastal. Meil on väga hea teineteisemõistmine, oleme parimad sõbrad, meil on kolm suurepärase last – William, Anneliis ja Oskar. Tead, professionaalsed suhted on ühed, nendega saad minna punktist A punkti B. Aga kui sul on pereelu korras ning sul on hea kodus olla – ja mind on sellega väga õnnistatud –, siis professionaalsed suhted lihtsalt tekivad. Selline on minu sügav veendumus. Ma olen tundlik inimene ja kui mul pereelu ei ole korras, siis mu hing ei puhka ja ma ei saa ka oma tööd korralikult teha.

Kas lastest tulevad ka muusikud?

Villul on trummid – ostsime need talle teisteks jõuludeks. Ja see on vahva, sest rütmitaju on üks hea asi. Kas me neist just muusikud kasvatame, aga muusikal on nende elus kindlasti oma osa! Villu on viieaastane ja tema lemmikbänd on U2. Ta tunneb raadiost ära ka ükskõik millise biitlite laulu. Ja Mozarti ka. Praegu ta ütleb küll, et tahab saada samasuguseks fagotimängijaks nagu isa, ja see paneb mind natukene mõtlema. Kuigi – muusiku elu on hea, ma ei kurda.

NELE-EVA STEINFELD

pianist

Suri pianist Aleksandr Slobodjanik

Kümnendal augustil suri 66-aastaselt nakkusliku meningiidi tagajärjel New Jerseys ukraina päritolu pianist Aleksandr Slobodjanik. Slobodjanik saavutas kuulsuse juba endise Nõukogude Liidu aegadel romantiliste teoste virtuoosse ja emotsionaalse tõlgendusega, olles ka Ameerikas nõutud kontsertpianist ja õpetaja.

Viieteistkümnendaastaselt võeti Aleksandr Slobodjanik vastu legendaarse professori Heinrich Neuhausi klassi Moskva Muusikakeskkoolis, aspirantuuris jätkas ta Moskva konservatooriumis Vera Gornostajeva juhendamisel. Slobodjanik saavutas tunnustuse mitmel rahvusvahelistel võistlustel, sealhulgas Chopini konkursil Varssavis ja Tšaikovski konkursil Moskvast. Svjatoslav Richteri soovitusel tutvus temaga impressaario Sol Hurok ning tänu viimasele toimus 1968. aastal Slobodjaniku debüüt Carnegie Hallis. Ameerikas võeti ta selgelt vastu kui oma ge-

neratsiooni parimaid pianiste.

Slobodjanik on esinenud maailma kõikides suuremates kontserdisaalides, nagu Carnegie Hall, Avery Fisher Hall, Kennedy Center, La Scala Milanos ja Théâtre de Champs Elysées Pariisis, ning soleerinud selliste tuntud orkestrite ees nagu Chicago, Londoni, Pittsburghi, Montreali ja San Francisco sümfooni- ja New Yorgi, Los Angelese ja Peterburi filharmoonikud, Philadelphia ja Clevelandi orkestrid. Tema koostööpartneriteks olid dirigendid Leonard Bernstein, Kurt Masur, sir John Barbirolli, Christoph von Dohnanyi, Valeri Gergijev, Mariss Jansons, Neeme Järvi, Dmitri Kitajenko, Kirill Kondrašin, Mstislav Rostropovitš, Gennadi Roždestvenski, Thomas Sanderling ja Maksim Šostakovitš.

Opera News jagas preemiaid

Juba neljandat korda andis maailmas laial-

daselt levinud ooperiajakiri, 1936. aastast Ameerikas ilmuv Opera News välja igaaastased preemiad, tunnustamaks maailma juhtivate muusikute panust ooperi valdkonnas. Seekordsed auhinnasaajad olid sopranid Natalie Dessay ja Renée Fleming, metsosopran Marilyn Horne, bariton Sherrill Milnes ja helilooja John Adams. Varasematel aastatel on selle preemia pälvinud näiteks bariton Thomas Hampson, sopran Deborah Voigt, dirigent James Levine ning tenor ja dirigent Plácido Domingo. Preemiate pidulik kätteandmine toimub 16. novembril auhinnagalal hotellis Plaza New Yorgis.

Ajulained kohtuvad helilainetega

Tänavune Salzburgi festival algas Clevelandi orkestrile tavapärasest erinevalt. Nimelt osales orkester dirigent Franz Welser-Mösti eestvedamisel Salzburgi festivali raames toimunud muusika ja aju

Stseen ooperist "Kärbes".

Ooperikaunitar Anna Netrebko naaseb peagi pärast poja sündi lavale.

FOTOD INTERNETIST

sümposionil, mis sai teoks Clevelandi orkestri ja Clevelandi kliiniku koostöös. Clevelandi kliinik on meditsiinikeskus, mis seob omavahel arstiabi, teadustöö ja meditsiinihariduse. Seega on käimas koostööprotsess, milles uuritakse aju muusikaga seotud funktsioone ning muusika mõju ühiskonnale ja tervisele.

Juba ammu on arvatud, et heade muusikute aju erineb tavainimeste omast. Nüüdseks on see leidnud ka teaduslikku kinnitust. Uuringud on näidanud, et muusikutele on tavalisest kõrgem hallolluse kontsentratsioon kuulmiskeskuse piirkonnas. Muusika ja aju meeleolukeskuse vahel on samuti selge seos, mida plaanitakse põhjalikumalt uurida, leidmaks viise inimeste tervendamiseks muusika abil.

Üks Clevelandi teadlane on väitnud, et statistika kohaselt võib kontsertide külastamine lisada inimesele juurde neli kuni kaheksa eluaastat, kuigi nimetatud väitel puudub teaduslik kinnitus. Sellegipoolest on muusika osa stressi maandamisel oluline. Pidev stress võib lühendada inimelu peaaegu kahekümne aasta võrra.

Dirigent Franz Welser-Möst, kes hiljuti pikendas oma lepingut Clevelandi orkestri jaoks, peaks septembris läbima teadusliku eesmärgiga aju-uuringu, mille abil loodetakse edendada teadmisi muusika seotusest aju erinevate funktsioonidega. Uurimistöö tulemustest loodetakse abi esmajoonel depressiooni käes vaevlevatele inimestele ja autistidele.

Luciano Pavarotti mälestus

Seoses aasta möödumisega maailmakuulsa tenori Luciano Pavarotti surmast korraldatakse tema mälestuseks mitmel pool kontserte. Esimene neist toimus Pavarotti surma-aastapäeval 6. septembril tema kodulinna Modenas, kus kanti ette Verdi Reekviem. Publiku arvukuse tõttu toimus järgmisel päeval seal ka lisakontsert.

Itaalia kultuuriministri ja La Scala ooperiteatri toetusel korraldatakse Modena muunitsipaalteatris Pavarotti mälestuseks laulukonkurss, milles plaanib osaleda ligemale 250 lauljat üle terve maailma vanuses 18–30 aastat. Konkursi finaali toimub 3. oktoobril ning žürii esimeheks on palutud tenor Carlo Bergonzi. Võitjatele pakub La Scala teater võimaluse osaleda ühes algava hooaja ooperilavastuses.

Jordaania toimub 12. oktoobril heategevuskontsert "Pavarotti ja sõbrad", kus esinevad Pavarottiga läbi aastate koostööd teinud tuntud poplauljad Elton John, Bono, Céline Dion ja Sting. Kontserdi tulu annetakse ÜRO-le.

17. oktoobril avab Rooma Vittoriano muuseum näituse Pavarotti elust, kus väljapanekute hulgas on nii pilte, filme kui ka kostüüme.

Stradivari tšello oksjonil

Sel sügisel tuleb oksjonile üks kuuekümnest säilinud Stradivari tšellost. 1717. aastal Itaalias Cremonas valminud pill kuulub Stradivari nn kuldsesse perioodi. Hoolimata sellest, et instrumendil on mõned osad hiljem asendatud, hinnatakse pilli väärtuseks umbes 18–23 miljonit krooni.

Pill kuulus James Bondi raamatute autori Ian Flemingi poololele, inglise tipptšellistile Amaryllis Flemingile, kes soetas pilli 1950. aastatel. Flemingite perekond müüb pilli, et toetada õppeasutust Royal College of Music, kus Amaryllis Fleming õppis ja õpetas.

Stradivari tšellod satuvad müügile haruharva ning viimasel ajal on nende hind järsult tõusnud. Tehingud Stradivari pillidega toimuvad tavaliselt privaatsetl, ent seekordne oksjon avalikustatakse internetis ning 1.–31. oktoobrini saavad osaleda kõik soovijad. Tšellot on võimalik näha Londonis, Cremonas, Bostonis ja New Yorgis.

Õuduslugu "Kärbes" uues ooperikuues

George Langelaani lühijutul põhinev David Cronenbergi film "Kärbes" ("The Fly", 1986) on nüüdseks valatud ka ooperi vormi. Tegemist on David Cronenbergi lavastatud kahevaatuselise ooperiga, mille muusika on kirjutanud David Henry Hwangi libretole kanada helilooja Howard Shore. Viimane on loonud muusikat paljudele filmidele, nende hulgas ka triloo-giale "Sõrmuste isand", ning saanud arvukalt preemiaid, sh Grammy aastatel 2002, 2003 ja 2004 ning Kuldgloobuse aastatel 2003 ja 2004.

Ooper "Kärbes" valmis Pariisi Théâtre du Châtelet' ja Los Angelese ooperi tellimuseks. Esietendus toimus Pariisis selle aasta 2. juulil ning Los Angelese lavadele

jõudis tšikk septembri algul.

Howard Shore, kes kirjutas muusika ka filmiversioonile, kujutles "Kärbest" ooperina juba siis, kui film 1986. aastal esilinastus. Ooperiloojate sõnul pole tegemist siiski filmi puhtakujulise kopeerimisega, pigem oli eesmärk luua uus teos, mis põhineks nii filmil kui ka lühijutul. Filmimuusikast on ooperisse jõudnud ainult kaks teemat.

David Henry Hwangi libreto sisaldab tüüpilise ooperi kõiki vajalikke elemente – armastust, transformatsiooni, tragöödiat ja surma. Nagu lühijutus ja filmiski, keskendub ooper teadlasele, kes loob teleporteermisaparaadi, mida katsetab enda peal. Saatuse tahtel satub koos temaga masinasse kärbes, mille tulemusel segunevad inimese ja putuka DNA.

Uus ooper tõi kokku mitmed tuntud nimed, lisaks Cronenbergile osalesid etenduses dirigent Plácido Domingo ja Oscari võitnud disainer Dante Ferretti. Peaosades astusid üles Daniel Okulitch, Ruxandra Donose ja Gary Lehman.

Anna Netrebko tagasitulek

Maailma üks säravamaid sopraneid Anna Netrebko on selle aasta 27. juunist alates ooperietendustes pausi teinud. Tema viimane ülesastumine toimus Viinis. Põhjuseks oli tema esiklaps Tiago Aura Schrott, kes sündis Anna Netrebko ja bassbariton Erwin Schrotti perre 5. septembril.

Kolmekümne seitsme aastane vene sopran Anna Netrebko on teinud peadpööravat karjääri, vaimustades publikut maailma elitaarseimatel lavadel. Pärast 23-aastaselt tehtud sensatsioonilist debüüti Ameerikas San Francisco ooperiteatris on tema lauljate olulisemad tähised 2002. aasta debüüdid Metropolitan Operas ja Salzburgi festivalil. Tänavu anti Netrebkole Grammy vene muusikast koosneva plaadialbumi eest ning Ameerikas valiti ta aasta muusikuks 2008.

Anna Netrebkot on teatrilavadele tagasi oodata järgmise aasta 14. jaanuariks, mil Peterburi Maria teatris etendub Donizetti ooper "Lucia di Lammermoor". Sama lavateose nimiosas laulab Netrebko ka Metropolitan Operas alates 26. jaanuarist 2009.

Kuldseid lehekülgi eesti kammermuusikast

VIRVE NORMET

muusikaajakirjanik

Keelpillikvartett TetrArchi (vasakult): Kristjan Hallik (viul), Indrek Leivategija (tšello), Kristiina Koströkina (viul) ja Laur Eensalu (vioola).

FOTO TAAVI KULL

Keelpillikvartett TetrArchi ja Peep Lassmann 6. septembril Tallinnas, Mederi saalis. Kavas Erkki-Sven Tüüri Keelpillikvartett, Rudolf Tobiase Keelpillikvartett nr 2 c-moll, Ester Mägi Keelpillikvartett nr 2 "Eleegiad" ning Eduard Oja Klaverikvintett.

Eesti Kontsert koos EV Kultuuriministeeriumiga alustas sel hooajal kontserdisarja "Eesti muusika kullafond". Ühise nimetaja alla mahuvad Rudolf Tobiase oratoorium "Joonase lähetamine" ja kantaat "Johannes Damaskusest", ent põhirõhk on asetatud, tsiteerin: "meie muusikaajalugu kaunistavate heliloojate kammermuusika tippteoste".

Vabariigi 90. aastapäevale pühendatud kauni pealkirjaga kontserdisari tõi vihmasse ilmale vaatamata Mederi saali ehk Gustav Adolfi Gümnaasiumi aulasse saali täie kuulajaid. Mõnusaid kontserdimuljeid oli oodata niihästi esinejate poolelt kui ka teostest. Keelpillikvartett TetrArchi (alustas aastal 2006) koosseisus Kristjan Hallik, Kristiina Koströkina, Laur Eensalu ja Indrek Leivategija ei ole end veel eriti tuttavaks mänginud. Lugesid kavalehelt, kui hõivatud on kõik neli noort muusikut oma õpingute ja mitmete töökohustustega, tekkis vaikne hirm, kas käesolev kava pole noorte jaoks mitte liiga vastutusrikas. Ega kontserdi esimene pool neid hirme väga ka hajutanud.

Avateose, Erkki-Sven Tüüri Kvarteti (1985) pingeline, tundeid (ja kõrva) kriipiv helikeel, sirged, "alasti" toonid, nukrus ja justkui lõputu otsimine – miks? miks?! – lubas muusikat vahendada oma veenva loogikaga, samas aitas õigustada ja peita ka nüansseerimise, kõlakvaliteedi ja puhtuse küsitavusi. Oli väga kauneid hetki, ja nii

mõndagi muud.

Märgatavalt "tooremana", peaaegu *prima vista* mängituna kõlas Rudolf Tobiase Kvartett nr 2. Noortele omane tunnete impulsiivsus reetis kergelt närvilisust, kiirustamise pitser "sundis takka" ja muusikalised mõtted kaotasid tihti oma lõpetatuse. Dünaamika oli ebaloogiliselt hüplev ning kohati mängiti lihtsalt "kõvasti ja kiiresti", mis klassikaliselt kaunile ja traditsioone järgivale teosele muidugi kasuks ei tulnud. Ka tuntu kolmas osa ei pääsenud rabeda esituse tõttu mõjule.

On ehk huvitav teada, et eesti muusika ajaloos kirjutas üldse esimese keelpillikvarteti 1899. aastal just Tobias. 1902. aastal valminud Teise kvarteti kolmandat osa "Ööpala" peetakse aga üheks kaunimaks leheküljeks eesti kammermuusikas. Tobiase eluajal seda kvartetti tervikuna ette ei kantudki.

Hoopis teine kvaliteet valitses kontserdi teises pooles. Ester Mägi Keelpillikvartett nr 2 "Eleegiad", loodud noore heliloojakäega (1965), on kujunditelt leidlik, nõtked, materjalikasutuselt delikaatne, faktuurilt habras ja algusest lõpuni Mägile ainuomase elegantsiga. See muusikaliste mõtete maailm oli mängijaile justkui väga loomumomane. Esitus oli läbimõeldult terviklik, nüansirikas, kaunite tämbreidudega ja klassikaliselt sulni kvartetikõlaga (eriti meeldisid tšello ja vioola), dünaamilised liikumised olid loogilised ja põhjendatud. Mulje sellest lihtsa ja loomuliku musitseerimisena kõlavast ettekandest oli ülimalt hea ja sama meelt tundus olevat ka saalis viibinud helilooja.

Kontserdi lõpul kõlanud Eduard Oja Klaverikvintett on üks ülekohtuselt unustusse jäänud helitöö. (Et nüüdseks on teos ka Urmas Vulbi, Toomas Nestori, Andrus ja Teet Järvi ning Vardo Rumesseni mängi-

tuna heliplaadil "Eduard Oja. Vaikivad meeleolud", siis iga uus ettekanne vaid rõhutab selle muusika püsiväärtust.) Kaaslase ja sõbra Eduard Tubina hinnangul oli Oja geniaalselt andekas muusik, kelle võimed jäid lõpuni välja arendamata ning kelle elukaik ja teoste saatus kulges lõputus võitluses ebaõnnega.

Kvinteti siinses esituses oli heas mõttes tunda meistri kätt, s.o Peep Lassmanni kui pianisti rolli. Ettekanne kujunes terviklikult nauditavaks ja pälvis paljude kuulajate siirast imetlust, kuivõrd hea teosega on tegemist. Ning esitajate osa selle mulje tekkimisel polnud mitte teisejärguline! Eduard Oja muusika teeb hästi mängitavaks-kuulataavaks ühelt poolt klassikaliselt tasakaalustatud, mahe ja pillide tämbriilu esile tõstev nn kvartetikõla. Taas jäi meeldivalt kõrva tšello tämber ja emotsionaalsus ning vioola oma kaunimatel lüürilistel hetkedel. Samas on Oja muusika arendus kvintetis pillavalt jõuline, heldelt helimasse "liikuma panev", ansambli täiskõlas lausa sümfooniline. Klaver pluss keelpillikvartett on üks kammermuusika täiuslikemaid ansambleid. Ka Oja kvintett ja selle esitus hea akustikaga Mederi saalis oli suur nauding! Tundus, et ka esitajatele.

Oja kaasaegsed on talle ette heitnud teose liigset modernsust. Kvinteti kolmandat alaosa kuulates mõtlesin, et ehk võis just see osa neid epiteete tollal pälvida... Praegu aga on see meie meeltele nagu brahmsilikult voolav klassika.

Niisuguses ülevas esitajate-kuulajate ühtekuuluvustundes see sarja esimene "kuldne kontsert" lõppeski. Järgmine kontsert Rahvusoperi puhkpillikvintetilt Vainu, Kuulbergi, Sumera ja Tormise kava-ga kutsub kuulama novembrikuu algul.

Orelimängude kroonika

IVALO RANDALU
muusikateadlane

XXII Tallinna rahvusvaheline orelifestival 1.–10. augustini kontsertidega Tallinnas, Tartus ja Pärnus.

1. august 2008 on tähenduslik daatum, millega märgiti ära saja kolmekümne aasta möödumine Ladegast-oreli ehitusest ning kümne aasta möödumine kuulsa Ladegast-Sauer-oreli restaureerimisest ja sisseõnnistamisest Tallinna toomkirikus. 1998. aastal kõlas toonaseks tähtpäevaks loodud Hugo Lepnurme Avamäng, nüüd oli sama teos Kadri Ploompuu esituses nii Tallinna rahvusvahelise orelifestivali (TROF) pidulik avapala kui ka austusavaldus lahkunud mentorile. Et ükski riigi-, linna- või kultuuriisa tervitama ei saabunud, tulenes ilmselt kultuuriülesest horoskoobist.

Muidu aga pandi festivali tähele küll: kahtkümend kuut kontserti külastas viis tuhat inimest, üritusi kandis üle Klassikaraadio ning Pärdi ja Tulevi muusikaga õhtut Jaani kirikust koguni üheteistkümne riigi raadiojaamad. Nagu ikka, moodustasid valdava osa publikust turistid, kuid usun, et kui kavade ja esinejate kõrgest tasemest oleks rohkem teavitatud, näinuksin saalides arvukamalt ka kohalikke. Õeldu valguses on muidugi kurb tõdeda, et orelimaailma esikümne hulka kuuluvate Peter van Dijki (Holland) ja James David Christie (USA) meistrikursustest EMTAs, Tallinna toomkirikus ja Jaani kirikus võttis osa vaid näputäis orelitudengeid. Miks küll, kui 1990ndatel tungles samas kümneid huvilisi mitmetelt aladelt?

Mõnel korral on TROF sisaldanud ka lihtsalt meeolukaid kavu (kontserdid Leigol) või koondunud mingi läbiva telje ümber (Widor, Süda ja Vierne, Bruhns, Bach). Seekord polnud ei ühte ega teist, oli vaimuliku suunitlusega tõsine ja sisukas festival, hõlmamata sealjuures kaalukaid barokksuurvorme. Ja oli ometi avar ja mitmekesine, pakkudes mitmeid kõrghetki.

Tallinnas sündisid need hetked Nigu-

listes, Jaani kirikus ja toomkirikus, Pärnus Eliisabeti kirikus ja kontserdimajas ning Tartus Peetri, Jaani ja roomakatoliku kirikus. Esmakordselt kahekümne aasta järel loobuti kontsertidest teistes maakondades, neid asendasid nn orelireisid (vorm, mis Läänes hoogu kogumas). Meil toimus neid kolm: Ines Maidrega Iisakusse, Christie'ga Valka ja van Dijkiga Valjalasse. Lähtuti Tallinnast, kaasas (välis)publik, tee peal põigati huvitavamate pillide juurde ning sihtpunktis kuulati koos kohalikega päris-kontserti. Tänavu ei jõutud veel asja laiapinnaliselt korraldada, sõitudeks piisas väikebussist, ent näiteks järgmiseks aastaks kavandatakse ameeriklastega märksa osavõturohkemaid trette – huvi meie eripärase orelivara vastu jätkub ja kasvab.

Nüüd kiirpilk üle Tallinnas toimunu. Umbes neljakümneaastase esinemispraktikaga professor **Jacques van Oortmerssen** Hollandist pakkus kuulata Saint-Saënsi, Liszti, Rheinbergerit, Lefébure-Welyd ja oma psalme. Meie professionaale ta väga ei vaimustanud; organist Tiit Kiik: "Kõik oli nagu peab, aga isikupäratu, igavavõitu." Siinkirjutajale Rheinbergeri sonaadid (nr 4 ja 11) siiski meeldisid. Väga tunnustatud on ta aga õpetajana, kiitjateks oma Sibi-liuse Akadeemia päevilt ka Ene Salumäe ja Kristel Aer.

Van Dijki, Vox Clamantise, Andres Uibo ja Jüri Leiteni kontserdil leidsid hääli ja instrumentaalne väljendus ideaalse koosluse. Kantud sügavast vaimsusest, löid lauljad hollandi meistri kaastoel missaga ühe TROFi tipphetke. Oma ansambli kohta tunnustab Jaan-Eik Tulve, et "kontsertidel hakatakse juba küündima niisuguse loomulikkuseni, et kuulajad on arvanud, nagu kuuleksid nad kohapeal sündinud improvisatsioone". Duo Uibo–Leiten, kes tähistas oma koostöö kahekümnendat aastapäeva, tekitas valdavalt eesti autorite töödega (Mägi, Igor Garšnek, Sisask, Tüür) eelnenud missale järsu mentaalse ja kõlalise kontrasti. Raamituna Loeillet' Sonaadi ning

Purcelli Süidiga trompetile ja orelile moodustasid need toreda sisekontrastina omaette kompositsiooni. Ainult et miks pidid õhtu kaks poolt nii erinevad olema? Siiski – Panso deklareerinuks küllap, et miks ka mitte!

Andres Uibo ja Hortus Musicus

Andres Mustoneniga otsisid võimalusi baroki ja tänapäeva kõlade "lepitamiseks", vaheldades saksa ja prantsuse muusikat Edgar Arro rahvaviisitööstustega. Põnev oli! Kõrvalmärkusena tõdegem, et kui Arro värvirohked palad omal ajal välja toodi, tundus vist nii mõnelegi "karjapoiisi paju-pillilugude" orelile noodistamine kohatu, nüüdseks mängitakse neid aga raja tagagi.

Stefan Palm, Tallinna Kammerorkester ja Eesti Rahvusmeeskoor Andres

Mustoneniga andsid suurepärase ülesehitusega kontserdi, kus Bachi Tokaaltal F-duur suundus mõtteliin Lassuse motile "Prophetiae Sibyllarum" ja seejärel Thomas Daniel Schlee (1957) tsükli "Der Kreuzweg unseres Herrn und Heilander" (orelile ja keelpillidele) omakorda Bachi Fuugale F-duur. Bachi esitused sakslaselt olid lihtsalt suurepärased, Tokaata seejuures meeletus tempos; sama käib Schlee kohta. Kahjuks ei saa seda väita moteti kohta, mille ülipeen polüfooniline struktuur lamestus tuimaks kõlamassiks. Pole ilmselt RAMi lugu, või kui, siis alles vaevalise töö järel.

Piret Aidulo ja Aabi Ausmaa töid välja vabalt reastatud kava, milles Buxtehude ja Bachi kõrval domineeris eesti uuem muusika: Marguste, Remme, Vähi ja Sisask. Üsna oskuslikult kasutas Aidulo 17-registrilise pilli piiratud võimalusi, Sisaski teoses arendas ta materjali, justkui olekski tal suur instrument käes. Ning kas öökahvatu kuuviikerkaar (Vähi "Kuuviikerkaare laul") pidanukski värvidest kiiskama? Nagu iga muusikariist, nõnda on ka tromboon kõigest ilusam ja kasvab oreliga haruldaselt ühte, eriti Gardner Readi palas "De profundis". Tervikuna oli Aidulo mäng loomulik ja vormikindel.

Ines Maidre kontserdikavad annavad tunnistust laiaest silmaringist ja avarast muusikamaitsesest.

FOTO EESTI KONTSERDI ARHIIVIST

Kuna **Ines Maidre** tähistas tänavu oma 50. sünnipäeva, kuulusid valikusse talle tähenduslikud oopused. Eksivad need, kes leiavad, et Maidre kavad kannavad juhuslikkuse pitsereid. Vastupidi, meenutagem tema programme “Katedraali aknad”, “Luigelaulud orelile” jt. Seekordne võiks olla “Minu muusikalised lilled”, lilledeks pühenduslood: Toivo Tulevilt “Ines” esiettekandes ja Kurt Wiklanderilt Fantaasia op 36. Tähendusteosed aga Bachilt, Grignylt, Franckilt, Südalt, Messiaenilt ja Widorilt. Ines pole mitte üksnes meie koolitatuid ja tugevamaid, vaid ka avarama amplituuga muusikuid.

Aare-Paul Lattik koos keldimeelse prantslanna **Cécile Corbel**’iga esitasid taas nn segakava, kus Hindemithi Esimese orelisonaadi osad vaheldusid laulu ja keldi harfi mänguga. Kavasse laiali jaotatunagi peeti Lattiku esitust sonaadist kogu festivali üheks kõrghetkeks orelimuusika vallas.

Vanade prantslaste (Couperin, Marchand) kõrval kõlasid Bretagne’i päritolu lauljalt-heliloojalt heebrea, türgi, šoti ja keldi lauludele lisaks ka tema enda omad. Kummatigi ei usaldanud noor daam Jaani kiriku akustikat ja moonutas võimendusega harfi õrna heli.

Monaco organist **Olivier Vernet** tuli välja puhta prantsuse muusikaga, valitud ajastust, mil see jälle nähtavale tõusis. Kõik pakutu – Pierné, Ibert, 1940 noorelt hukkunud geniaalne Jehan Alain ning Widor (Sümfoonia nr 6) – võlus lihtsa ja vaba käsitlusega. Pealegi mõjus prantslaslik osaline pinnapealsus kosutavalt TROFI üldise tõsi-meelsuse foonil.

Andres Uibo, Heiki Mätliku ja Mari-Liis Uibo valik oli tervikuna helisevamaid kõigest kuuldust. Uibo ja Mätlik on staažikad duoistid, nende heliplaadid nõutud; Andrese viuldajast tütar Mari-Liis andis isaga kontserte juba eelmisel hooajal.

Praegu vaid 18-aastane Mari-Liis õpib Viini muusika- ja näitekunsti ülikooli teisel kursusel ning mängib kauni kandva tooniga (Pärdi “Peegel peeglis”), ka tehniline pagas pole laita (Uibo “Bach peeglis”). Uibo kõrvutas julgelt oma ja Pärdi oopusi, pelgama mõjutuste läbipaistvust. Püüd eeskätt orelile loodud kitarripartiidega rikastada viis selles kavas kahepidistele tulemustele – kui kitarr Uibo teost “New Jerusalem” kahtlemata rikastas, siis Pärdi “Fratreses” kõlas see võõralt ja originaali toonust lahjendavalt.

Ameerika orelikorüfee, üks kahest peaesinejast **James David Christie** tuli välja valdavalt prantsuse helitöödega. Uibo: “Tunnistasime orelit ja organisti ideaalset klappi. Christie ise aga hakkas siitpeale Ladegast-Sauer-orelit oma õpetajaks pidama!” Christie teine kontsert pakkus haarava valiku hollandi ja saksa barokkmeisterite lühematest vormidest, mis mõjusid erandi-

tult lihtsate ja sisusuurtena.

Saksa džässorganisti **Barbara Denesleini** ja **Villu Veski** koostöö ei sujunud just kõige paremini. Ja seda mitte Villu, vaid külalise süül, kes oli tehniliselt noobe, kuid küllaltki stampide küüsis ega tulnud improvisatsioonidialoogides suuremat kaasa, pigem pidurdas saksofonisti. Kuid oli ka nauditavaid hetki – haaras soolobluus.

Huvitavaal kombel piirdus teine peakülaline **Peter van Dijk** n-õ poolteise kontserdiga, seevastu nähti teda festivalipäeval alatasa teiste mängu jälgimas. Jaani kirikus valmistas ta üllatuse sellega, et vahetas Berlioz ja Regeri, mis muidugi eeldanuksid hoopis toomkiriku pilli, Bachi vastu välja. Alustas meister plaanikohaselt Buxtehude paladega, jätkas siis Bachiga ja lõpetas küsitava autorlusega Bachiga! Kõigis kolmes plöökis kõlas ka koraaliprelüüd “Vater unser in Himmelreich”, kõik kolm ise nägu ja tegu ning nii tähenduses kui esituses kaunid.

Sarnaselt mõne mainitud esinejaga, poolitasid oma kontserdiõhtu ka Peterburi ja Nižni Novgorodi organist **Daniel Zaretski** ning **Valeri Petrovi** juhatavat **Orthodox Singers**. Korraliku koolitusega (kooliliselt on ühtlustatud üle ilma, venelaste manuaaltehnika on teadagi tasemel) Zaretski tõi aegade tagant kaasa vene muusika, rohkem tõusid esile kunagi Rolf Uusväljagi poolt hinnatud Kušnarnov ning eriti Mušel. Meie koor hiilgas seevastu eesti autorite loominguuga. Üllatuslooks kujunes kellegi A. Klaasi lihtne ja südamlük pala “Svetilen” – üllatus just autori isiku poolest: noot leiti Kaasani kiriku arhiivist, teada pole isegi esinime, mees olnud kunagi samas regent-koorijuht. Kuues ood Pärdi “Kanon pokajanenist” asetus siin tämbrikselt mõistagi vene kirikumuusika rüpe, isiklikult aga leian, et see on rohkem kontsertmuusika, mis ideaalis kuulub suurema ja pehmekõolisema koori juurde. Erkki-Sven Tüüri võib “Trisagionis” püstitatud “mõrtsukalike” tehniliste konstruktsioonide tõttu lausa hüpergoistiks nimetada – koor nägi proovides pöörast vaeva! Aga jäi kenasti ellu ja pani end põnevil kuulama. Väärt lugu! Üldse väärivad Orthodox Singers ja Valeri Petrov täit tunnustust nii viimist-

letuse kui ka dūnaamilisuse eest.

Paul Hillier koos **Eesti Filharmonia Kammerkooriga** ning inglise organist **Christopher Bowers-Broadbent** asuvad juba pikemat aega ühes paadis **Arvo Pärdis** – see on ideaalne vaimne kooslus, mida võisime festivalilgi kogeda. Pärdi teoste kõrval kõlanud Toivo Tulevi religioosse sisuga “Suvine vihm” sulandus oma heakõnalisuse ja väljenduslaadiga täpselt õhtu ideoloogiasse. Pärdi kaheksa oopuse järjekord (aastast 1980 kuni muluseni) kõneleb sellest, et ühte, kõige tähtsamat jutustades on ta ikkagi alatasa muutumises – vastuseks neile, kes peavad Pärdi muusikat ühetaoliseks. Muu hulgas kuulsime ülimalt viimistletud faktuuris nüüd esmakordselt Eestis ka *a cappella* kooriteost “Morning Star”, imeline kõrgpunkt saabus aga lõpuks esitatud “Salve Regina”. Tipp võib-olla tervele festivalile.

Festivali lõppkontserdi andsid itaalia organist **Elena Sartori** ja Korsika vokaalansambel **Tempvs Fvgit**. Sartori mäng haaras loomuliku temperamendiga, Tiit Kiige arvates meenutas ta stiililt Ines Maidret. Varabaroki ja elamusliku Bachi (a-moll kontsert!) vahele lükkis ta väga armsasti Mozarti lihtsakoelise *Andante* (KV 616). Ent Tempvs Fvgit (*lad k* – aeg kaob) erines kõiges siinmail varem kuuldust. Ei võrdleks päriselt ka grusiinide lauluga, või kui, siis väga kaugelt ja väliselt. Tegu on üsna vana, isegi rooma- ja bütsantsiaegse, enamasti etnilise taustaga polüfoonilise sakraalmuusikaga, kus on tunda nii õigeusu ja hiliskeskaja kirikumuusikat kui ka traditsiooni, mille päritolu nad isegi ei tea. Helikeele teevad kordumatuks järsud sekundi intervallis kõigutamised, valitsevad monoodia ja burdoonlul. Kõik kokku mõjus äärmiselt vitaalselt ning on oma absoluutselt kordumatus sulamis mõeldav üksnes poliitilises tuulteroosis küpsetatud-karastatud Korsikal. Olime lummatud.

Kosutav on nentida, et järgmise festivali kontuurid on kunstilisel juhil Andres Uibol juba välja joonistatud. Tänavu oli üheksa külalisorganisti seas viis uut nime, 1987. aastast peale on siin mänginud kokku 123 orelikunstnikku, paremad on tulnud ja tulevad tagasi.

VÄRSKE VAIMUSTUS

RAUNO PEHKA
korvpallur

Viimati õnnestus käia tänavusel Birgitta festivalil vaatamas flamenkoetendust “Don Juan”. Mis seal salata, mulle meeldis. Kuna etendus oli hispaania keeles, mida ma eriti ei valda, tuli erilise tähelepanuga keskenduda muusikale ja tantsule. Peaaegu mu kõrval istus üks fotograaf, kes tegi muudkui pilte ja vaatas neid üle. Et saal oli pime, torkas fotokraan häirivalt silma, varsti aga olin etendusse nii süvenenud, et ei pannud enam fotomehe tegemisi tähele.

Kuidas keerata kruvi ehk ooperimuljeid Birgitta festivalilt

ANU PAULUS

muusikateadlane

8.–17. augustini toimus Pirita kloostri varremetes Tallinna Filharmoonia eestvõttel Birgitta festival, arvult juba neljas. Sarnaselt eelmise suvega oli ka tänavu peaküla-liseks J. Kolobovi nimeline Moskva Novaja Opera, kel kaasas stiilsed lavastused ja nakatav muusikaalsus. Trupp tõi festivalile Mascagni “Talupoja au” ja Leoncavallo “Pajatsid” (lavastused aastast 2001 ja 2002) ning Donizetti ooperi “Maria Stuart” (teatri mängukavas 1992. aastast). Teatri orkester osales veel Tšaikovski “Luikede järve”, Rimski-Korsakovi “Šeherezade” ja Borodini “Polovetside tantsude” ettekandes. Oma jõududega mängiti Pirital aga Britteni kammerooperit “Kruvi keere”, mille põnevast lavastusest ja keerulisest muusikast oli nii festivali eel kui ka järel kõige rohkem juttu. Nii ka järgnevas.

Benjamin Britteni kammerooper “Kruvi keere”. Festivali kammerorkestrit dirigeeris Lauri Sirp. Lavastaja: Jiří Nekvasil. Kunstnik: Zuzana Jezkova. Kostüümid: Klará Fonová. Valgus: Ainārs Kabucis ja Olev Luhaäär. Osades: Oliver Kuusik (Proloog ja Quint), Liisi Kasenõmm (koduõpetajanna), Aile Asszonyi (preili Jessel), Heli Veskus (proua Grose), Heldur Harry Põlda (Miles), Hanna-Liisa Kappel (Flora), Mario Kartezi ja Anett Demjanov (lapsed tummrollides).

Britten on üks 20. sajandi olulisemaid lavamuusika loojaid, kelle tähtsamate ooperite hulka kuulub “Kruvi keere” (“The Turn of the Screw”, 1954) etendus Eestis esmakordselt. Teos põhineb Henry Jamesi samanimelisel lühijutul (1898) ja libreto kirjutas sellele Myfanwy Piper. Et Britteni viimaseks jäänud kammerooperi esituskoosseis on väga solistlik – kuus lauljat ja

Suurepärase lavarollidega publikut võlunud Hanna-Liisa Kappel (Flora) ja Heldur Harry Põlda (Miles). Ees paremal Heli Veskus (proua Grose), taga peaosa laulnud Liisi Kasenõmm (koduõpetajanna).

“Pajatsite” võtteplats. Kaamerate fookuses on Nedda (Galina Badikovskaja) ja Canio (Nikolai Tšerepanov).

kolmteist pillimängijat –, oli omaette küsimus, kuidas õnnestub ooperi ettekanne avarates kloostrivaremetes.

Ooperi nimi viitab originaalkeeles presisi pealepanekule või surve suurendamisele ja selle saavutamiseks on nii “Kruvi keerde” muusikas kui ka Piritall nähtud lavastuses kasutatud mitmeid huvitavaid võtteid. Juba solistide valik on Brittenil omapärane: kuuest lauljast üks on tenor ja teised sopranid (sh poiss-sopran). Sageli lauldakse ansambelis ja ka orkestripillid näivad eelistavat ülemisi registreid. Nii mõjub kogu ooper väga “kõrge muusikana”. Iga stseeniga kasvab ka muusika harmooniline pinge ning publik haaratakse veenva esituse korral – ja Birgitta esitus oli veenev! – järjest kindlalt oma haardesse.

Festivali eel kõneldi palju tuhandetest heledatest õhupallidest, mis pidavat etenuse ajal lava katma. Tuhandeid neid seal ilmselt küll polnud, kuid siiski piisavalt, et ennustada ooperiõhtu unenäolist või muul moel teispoosust kõnetavat atmosfääri. Üldplaanis oli aga lavastus üsna minimalistlik, lisaks õhupallidele oli rekvisiitidena kasutatud veel kolme väikest valget tooli ja valgeid kardinaid, mida nõõri mööda vajadusel ette ja kõrvale lükati. Kohvrast, millele õpetajanna mõisa saabus, sai aga avatuna laste mängumaja, mille juures askeldasid (tummrollidena) Miles ja Flora. Ka tegelaste rõivastuses, mis üldjoontes järgis ajastu stiili, olid esiplaanil valged, hallid ja

mustad toonid. Ja nii jäi ühena vähestest värvi laikudest õhtust meelde vaid Quinti ja preili Jesseli tulipunased lokkis juuksed. Täenduslik oli ka koduõpetajanna peakate – õhupallidega kübar –, mis sümboliseeris korraga nii tema rikkumatust kui ka elavat fantaasiat.

Ainus, mis lavastuse juures kohati häiris, oli lava ette täies kõrguses ja laiuses tõmmatud loor. Sellele projitseeritud sõnad ja kujundid pidanuksid tegevust tõenäoliselt ilmetama, kuid mõjusid pigem plakatlikult.

Ja nüüd esitusest. Birgitta lavastuses laulis peaosa Liisi Kasenõmm, kes täitis kõik selle keerulise rolliga seotud vokaalsed ja lavalised ootused. Isegi väga kõrges registris suutis Kasenõmm hoida seda nõudlikku ja ärevat tooni, mida roll temalt nõudis, ilma et see oleks muutunud kriiskavaks. Õpetajanna armastus oma hoolealuste vastu ja auahnus tööpostil viis ta järkjärgult hullumiseni. Lauljalt vajab see aga järjest kindlalt kontrolli oma hääle üle, mis Kasenõmmel ka hästi õnnestus.

Õpetajanna roll on ooperis küll kõige mahukam ja vaieldamatult kujunes Kasenõmmest õhtu staar, kuid sisuliselt võib tema kõrvale tõsta ka noore Milesi. Nende omavaheline suhe on kui usalduse ja usaldamatuse pingpong, mis nõuab mõlemalt mängijalt vilumust. Ka muusikaliselt on Milesi ja õpetajanna rollid seotud.

Üheteistkümnendaastase Heldur Harry

Põlde etteaste “Kruvi keerdes” oli vaimustav. (Põldal on ka varasemast suur lavakogemus, näiteks on ta laulnud peaosa Rahvusoooperi lasteetenduses “Pipi!Nuki!Puhh!”). Ehkki Milesi partii on poiss-sopranile vokaalselt äärmiselt keerukas, ei vedanud noormehe hääl ega lavanärv teda kordagi alt. Lihtsamad lastelaulud vahelduvad siin keerukate aariatega, siledamad meloodiad brittenlike nurkadega. Peale selle tuleb tal olla ka lavaliselt väga julge ja kõitev, sest allahindluse korral kannataks loo dramaturgia. Psühholoogiliselt väga raske ja vokaalselt keerukas ooperi lõputseen andis tõelise teatrielamuse, mille eest tuleb esmajoones tänada Põldat.

Ka Flora noor osatäitja Hanna-Liisa Kappel sai rolliga suurepäraselt hakkama. Kui see tunduski kohati ebakindl ja vokaalselt habras, siis seda üksnes kogenuma laulja Heldur Harry Põlde virtuososse esituse taustal.

Heli Veskus, Oliver Kuusik ja Aile Asszonyi kõlasid oma rollides väga hästi, pakkudes ka ansamblipartnerina Kasenõmmele tuge. Muusikaliselt on üks ooperi ärevamaid numbreid just Quinti ja preili Jesseli öine duett “The Ceremony of Innocence is Drowned” (pärit Yeatsi luuletusest “Teine tulemine”). Kui enamik ajast tuleb vaimudel jääda tummade rolli, siis selles stseenis vallandub nende haigete hingede kogu raev ja võimuiha, mida toetab ka õõvastav muusika.

Selles ooperis on palju orkestri vahemänge, kus jutustus ise katkeb. Jirri Nekvasili lavastuses katkes sel ajal ka ooperi lavaline tegevus, jättes kuulajale võimaluse keskenduda tegelaste hingetes toimuvale või nautida Britteni kaasahaaravat muusikat. Nii oli etenduses jäetud muusikale üsna palju iseseisvat ruumi. Sellega pääses mõjule orkestripartii solistlik faktuur ja selle meisterlik esitus. On raske öelda, millistel pillidel oli teoses keerulisem või kandvam osa, kuid kolme pilli, harfi, klaveri ja tšelesta kõla jäi pärast etendust kõrvu helisema küll. Birgitta festivalil mängisid neid Eda Peäske ja Zoja Hertz.

Pietro Mascagni “Talupoja au”. Dirigent: Eri Klas. Osades: Moskva Suure Teatri solist Jelena Zelenskaja (Santuzza), Nikolai Tšerepanov (Turridu), Jelena Svetšnikova (ema Lucia), Vitali Bilõi (Alfio), Irina Romiševskaja (Lola).

Ruggero Leoncavallo "Pajatsid" samal öhtul. Dirigent: Valeri Kritskov. Osades: Nikolai Tšerepanov (Canio), Galina Badikovskaja (Nedda), Andrzej Beletsky (Tonio), Vassili Ladjuk (Silvio), Dmitri Pianov (Beppe). Mõlemas ooperis lavastaja: Kari Heiskanen, lavakujundus: Ernst Heidebrecht, kostüümid: Maria Danilova.

Samal öhtul etendunud ooperid olid küll ühe lavastaja looming, kuid erinesid teineteisest väga palju. "Talupoja au" traagiline lõpustseen, kus armukade Alfio tapab duellil Turridu, oli seekord toodud õhtu algusesse. Kui ooperi lõpus toimub duell ise lava taga, siis avamängu eel näideldi see kõigepealt läbi laval ja ilma muusikata. Võite ette kujutada, millise kontrasti moodustas see võigas stseen talle järgnenud ooperi särava avamänguga. Publikut oli üllatunud, dramaturgiliselt kaval lüke tehtud ja ooperiõhtu võis alata!

Muusikaliselt oli "Talupoja au" etendus väga tundeline, kui pidada silmas orkestri mängu – rohkelt dünaamikat, kiirendusi ja aeglustusi. Eri Klasi juhatusel kõlas orkester tantsuliselt ja andis aimu põhjustest, miks Mascagnit pärast ooperi esietendust Roomas 1890 lavale nelikümmend korda kummardama kutsuti. Samas jäi mulje, nagu oleks püütud ooperi peategelasi kujutada laval võimalikult ühekülgselt karakteritena. Näiteks Santuzza rolli laulis Zelenskaja väga võimsaks, kuid jäätis täielikult varju tegelaskuju õrnema või tundlikuma poole. Selline muutumatult nõudlik toon mõjus aga pikapeale ülepakutult. Lava-partnerina ei jäänud Tšerepanovi Turridu talle kanguselt sugugi alla – mitte kordagi polnud ta laval naise vastu lahke. Lolat oli aga kujutatud ehtsa tibina, kelle kergemeelusele viitas nii rõivastus kui ka kehakeel. Ja hoolimata üsna ootamatust rollilahendusest mängis Romiševskaja selle suurepäraselt välja.

Mitmel pool riivas aga kõrva koor, kes suisa ehmatas oma jõulise väljenduse ja *vibrato*'ga. Ka sõnadest oli raske, kui mitte võimatu aru saada. Samas oli palju tähelepanu pööratud koori liikumisele ja tähelepanu liikumisele, mida oli tõesti põnev jälgida. Etenduses osalesid ka professionaalsed tantsijad, kelle koreograafia oli iseseisvana väga kütkestav ja pidanuks muusikas toimuvat võimendama. Aga kokkupanduna näisid need kaks kunstivormi, laul ja tants,

teineteist justkui söövat – kumbki ei pääsenud mõjule.

Alles "Pajatsite" ajal tuli meelde, et reklaami järgi peaksid mõlemad Heiskaneni lavastused olema väga nüüdisaegsed. Jah, 19. sajandi kostüüme ja dekoratsioone Mascagni ooperis tõesti polnud, aga millegi erilise poolest, mis oleks loo tema ajastust välja kiskunud, lavastus silma ei paistnud. "Pajatsite" ajal oli aga lavapilt värviline: lauljad kandsid neoontoonides rõivaid, dekoratsioonidki olid kirevad. Korraga oli laval palju tegelasi, kes kõik pisut närviliselt ringi askeldasid. Ehkki selline virvarr võis vabalt iseloomustada ka ajaloolist ooperiteatrit, oli kontakt meie kaasajaga esimese veerandtunniga ometi loodud.

Algupäraselt toimub ooperi tegevus väikeses Itaalia külas, kuhu näitetrupp tuleb etendust andma. Heiskanen oli aga tegevuse toonud tänapäeva, filmi võtteplatsile, mis andis võimaluse kasutada atraktiivseid tehnilisi lahendusi. Ooperi teises poles filmiti laval toimuv üles ja näidati seda samal ajal lava kohale üles seatud suurel kinolinal. Milline teater teatris efekt! Näiteks avati iga uus "võte" triibulise "filmiklotsi" klõpsuga, millel seebiooperlik kiri "Veri ja armastus".

Solistidest pälvis kõige enam tähelepanu Galina Badikovskaja ooperi ainsa naispeategelase Neddana, kes võlus nii vokaalselt kui ka lavaliselt. Raevunult, alandlikult või armunult – enamikes stseenides oli Nedda meestegelaste lükata-tõmmata, mis sai lavastuses sageli ka füüsilise mõõtmega. Naisel tuli vabaneda oma armastatu Silvio ja kloun Tonio haardest, laskuda põlvili, roomata mööda lava, põgeneda armukadedada abikaasa eest. Kui "Talupoja au" ettekandes jäi puudu lauljate omavahelisest kontaktist, siis siin võlus see topelt ja aitas kindlasti võimendada ka etendusest saadud muusikalist elamust. Väga dramaatiline oli Tšerepanovi mängitud trupijuhhi ja Nedda abikaasa Canio roll. Oodatud aaria "Vesti la giubba" ("Pane selga kostüüm") kriipis ikka hinge küll ja viis mõtted veidi kulunud küsimusele, milline ja kui muutuv võiks olla meie endi roll sel elu näitelaval.

Gaetano Donizetti "Maria Stuart". Dirigent: Sergei Lösenko. Lavastaja: Stanislav Mitin. Lavakujundus ja kostüümid: Alla Koženkova. Valguskunstnik: Gleb Filštinski. Osades: Elvira Hohlova (Maria Stuart),

Suure Teatri solist Jelena Zelenskaja (Elizabeth), Aleksandr Bogdanov (krahv Leicester), Sergei Šeremet (krahv Talbot), Vitali Jefanov (lordkantsler Cecil) ja Irina Romiševskaja (Maria amm).

Kui eelmisel öhtul nähtud veristlike ooperite lavastus oli toodud tänapäeva, siis "Maria Stuarti" ettekanne järgis ajaloolisi traditsioone. Traagiline lugu Inglismaa võimukast kuningannast Elizabethist, kes suuresti armukadedusest laseb hukata Šotimaa Maria Stuarti, oli silmale väga ilus vaadata: lauljad kandsid väärrikalt ajastu, st 16. sajandi kostüüme ja neist õhkus uhkust oma rolli üle. See kõik veel kauniselt *bel canto* vormi valatult.

Ka "Maria Stuarti" lavastuses oli kasutatud võtet, kus loo algul tehakse viide selle lõpule. Avamängu ajal tegutses laval Narr, kes mängis valge näörätiga. Sama rätt seoti ooperi lõpusteenis Maria Stuartile enne hukkamist silme ette. Jelena Zelenskaja, kes eelmisel öhtul laulis noorukest Santuzzat, sobis oma (hääle)natuurilt võimuka kuninganna rolli paremini. Tema jõuline hää ja eneseväljendus ning kohati läbilõikava kõlaga tämber haakusid jutustusega hästi, tuues esile kuninganna otsustava karakteri. Koos Maria Stuartit laulnud Elvira Hohlova moodustasid nad ansambli, milles kumbki esindas väärrikalt, kuid laulmisaaneeril teineteisest erinevalt *bel canto* traditsiooni. Hohlova klaarselge hää, õhkõrnalt lauldud kiired passaažid ja habras lavakarakter mõjusid seekord haruldasemalt ja nii võitis ta ka publiku südame. Et muusikaliselt on Maria Stuarti partii seotud kõige rohkem harfiga, mängiti seda pilli laval. Väga efektne oli žest, mille Hohlova tegi enne esimest nn harfiaariat – aeglaselt liikus ta pilli juurde ja libistas sõrmedega üle selle keelte.

Kui üldiselt jääb Donizetti muusika helgeks ja tantsuliseks ka kõige rängemat kättemaksu vanduvates stseenides, siis erandi tegi siin mitmel korral krahv Leicesteri partii. Leicester on ka ooperi kõige dünaamilisem tegelane, kelle võimuses näib olevat muuta Maria Stuarti saatust. Tema muusikast kasvab välja ka ooperi I vaatuse lõpustseen – kahe kuninganna duell, mis hiljem päädib Stuarti surmaga. Et tegelased liikusid laval väga vähe ja ka kehalist kontakti oli nende vahel minimaalselt, jäi hästi meelde, kuidas Leicester kahel korral

Elizabethi ees põlvitas – ja mõlemal neist palus ta armu Maria Stuartile.

Etenduse üsna staatilist, kuid midu kõnekat lavapilti oleks ehk ooperi lõpustseenides võinud veidi elavdada. Teosel on justkui mitu lõpunumbrit, mis on muusikaliselt kõik kaunid ja lõpetatud, kuid vaataja pinge jõudis nende jooksul juba mitu korda langeda.

Komöödia algab sealt, kus...

KRISTJAN HALLIK

viuldaja

Kontsertetendus “Kino & Komöödia: ühe muusiku tõus ja langus” Gidon Kremeri, Igudesman & Joo ning Kremerata Baltica-ga tõi Pirita kloostri varemed pilgeni publikut täis. Kes tuli, lootes kuulata kaunist kontserti, kes soovides näha lavastatud etendust, kes lihtsalt nalja pärast. (Igudesman & Joo on oma sketšidega *Youtube*’i kaudu muusikute hulgas kiiresti legendaarseks saanud, nii et nende nalja oli nautima tulnud ka märkimisväärne hulk mu tuttavaid.) Pettuma ei pidanud keegi. Õigupoolest on kontsertetendus selle ürituse puhul isegi vale sõna, tegu oli *performance*’iga, millest võttis hoogsalt osa kogu orkester, omalt poolt lisasid vürtsi Igudesman & Joo ning vaimsuse eest hoolitses Kremer.

“Komöödia algab sealt, kus tragöödia töövahendid jäävad napiks,” seisis kavalehel, ja nii see tol õhtul tõesti oli. Läbi nalja käsitleti kõiki teemasid ning probleeme, mis muusikute elus on nii olulised. Särava huumori tagant võis aimata oma karjääri jooksul paljuga kokku puutunud Gidon Kremeri muret nii mõnegi tänapäeva muusikaelu nähtuse üle. Kui vähegi tuntust kogunud nimest saab “bränd”, mille abil müüakse kõikvõimalikke tooteid, nagu vodka-šokolaad “Kremerata” või “Unbreakable Kremerata Strings”. Kui toimuvad pillioksjonid, kus paksu rahakotiga kolleksionäärid ahnitsevad kokku väärtuslikke instrumente, kuni nad enam ise ka ei tea, kas neil on rohkem Armani viiuleid või Amati ülikondi.

Tõgamisest ei pääsenud ei konkursid ega salvestamised, ei kõlavate tähekkombinatsioonide taha peituvad lugematud kokku klopsitud “Maailma Orkestrid”, ameerika-

kalikud telešõud ega *performance*’i-meister “John Cake” (Andrei Valigura suurepärase kehatustes). Kuna tuuri jooksul esinetakse paljudes riikides, oli juba ette arvestatud ka erineva publikuga. Lääne viiulikooli üle muigav sketš saab kindlasti erilise aplausi Moskva konservatooriumi Suures saalis. Ning tuleb nõustuda vaheajal kõlanud arvamusega, et erilise mõõtme saab see kava Lääne-Euroopa kontserdisaalides konservatiivsemat sorti publiku šokeerimisega.

Viiuldaja ning pianist Igudesman & Joo on tõeliselt andekad esinejad, kes oma muusikaliste naljadega ajavad tihti üle völli ja kombivad publiku taluvuse piire. Kohtusid nad Yehudi Menuhini nimelises koolis Londonis, kus mõlemad õppisid. Viiuldaja Aleksei Igudesman on üdini koomiline natuur. Piisab tal vaid lavale tulla ja juba on publikul naljakas. Samas on tal liiks võrratule miimikale ka täiesti tõsiselt võetavad viiulimängu oskused. Pianist Richard Hyung-ki Jool on repertuaaris väidetavalt viissada erinevat tüüpi naeru, mille ta loodab kunagi mõnele kuulsale plaadikompaniile salvestada. Koomikute duo traditsiooniline kammerlik huumor oli siin etenduse jaoks orkestreeritud – kontsenteeritus ehk mõnevõrra lahjenes, kuid samas lisandus uusi häid nüansse.

Gidon Kremeri loetud mõtlilikud vahtekstid, milles ta publikule justkui südant puistas, andsid kogu õhtule omalt poolt sü-

gavama mõõtme. Võõrkeelse ja mitmekihilise teksti vastuvõtmisel oleksid subtiitrid osal publikust elu lihtsamaks teinud, pealkirjas sisalduva “kino” peale mõeldes polekski see nii kohatu tundunud.

Ka programmi muusikalise poole pealt ei olnud latti alla lastud. Filmimuusika kõrval oli kavas Schnittke kadents Beethoveni Viiulikontserdile ning Šostakoviči Kammersümfoonia Skertso. Võib-olla oleks võinud muusikalistes sketšides vältida hetki, mil Kremer ja Igudesman jäid unisoonis sama muusikat mängima.

Õhtu staar oli minu arvates sel korral aga orkester. Kremerata Baltica on oma kompleksivabadusega tõeline haruldus orkestrite seas. Juba see, et üks orkester sellisel tavatute nõudmistega kontserdil niimoodi hoogsalt kaasa lööb, on austust vääriv. Aga konkurentsilt kõige keerulised mad trikid ja muusikalised naljad sooritas just Kremerata. Maailmas ei leidu palju kollektiive, kes lihtsalt selleks, et šou paremini välja tuleks, mitu lugu pähe õpivad, harjutavad pilli peegelpildis mängima, esitavad ühekaupa erinevaid teatraalseid rolle, kus aga vaja läheb, ning lisaks kehastuvad veel laval elavaks CD-plaadiks, mida saab puldist suvaliselt “kerida” ja hüpitada. Ning kui Iirimaa toimuks tantsupidu, siis oleks Kremerata Baltica esimese viiuli tantsutrupp seal oodatud külaline!

Gidon Kremer “peaaegu väga andeka” viiuldajana guru Aleksei Igudesmani meistrklassis. FOTOD HARRI ROSPU

Elan (keskel) ja The Wailers kontserdieelse pressikonverentsil.
FOTO MÄRIA VAHURI/PHOTO FACTORY

Rastaman, Live Up The Wailers featuring Elan Tallinnas

JOOSEP SANG

Silmitsedes 22. augustil Piritla kloostri varemete vahele kogunenud kontserdikülalastajaid (kellest igal viiendal oli peas kohapealt ostetud Hiinas toodetud kirevkiitõ rastabarett), mõtlesin, et seksika sõnaga *reggae* seostuvad enamiku jaoks endiselt kõrbeskaalus kommertsbändide "päike, rand ja liiv", mitte Jamaica juurte-muusika oma religiooni, elufilosoofia, sügavate traditsioonide ja ganja-suitsus väljakujunenud maailmapildiga. Robert Nesta Marley oli ja on just tolle tõelise *reggae* ikoon – suurepärase laulja, karismaatiline liider, žanriuuendaja, aga eelkõige visionäär, mees suure sõnumiga. Bob Marley truud taustansambel The Wailers, mille eesotsas on bassist Aston "Family

Man" Barrett, keskendub just Marley sõnumi elus hoidmisele ning ka Marley kohatäitjaks valitud 32-aastane laulja Elan on silmanähtavalt sellele missioonile pühendunud. Ehkki publik võttis suurema hurraaga vastu romantilise koega hittlood, nagu "No Woman No Cry", "Jamming" või "Is this Love", oli kavas ka rida vähem tuntud, sügavama sisuga palu, nagu "Concrete Jungle" või arvukate lisalugude seas esitatud "Redemption Song". Pole kahtlust, et see, mida Tallinna publik kuulis, oli ehtsamast ehtsam, suurepäraselt "skänkiv" roots *reggae*. Loodetavasti avas The Wailersi otsekohene muusika nii mõnegi endale pudipaditelgist Jamaica värvides bareti ostnu silmad-kõrvad.

USAst pärit Elan paistab end Bob Marley suurtes kingades nii hästi tundvat, et lööb neis tantsugi, tõmmates kuulajaid kerge vaevaga muusikaga kaasa liikuma ja laulma. Kuigi Elan näib olevat bändi võetud eelkõige põhjusel, et tema hääli on väga sarnane Marley omaga, on ta siiski artist, kes seisab omaenda jalgadel. Seda kinnitavad paar kavasse lülitatud omaloomingulist laulu. Tundus, et Elani ja Jamaica muusika elavate legendide vaheline keemia jõudis iga kuulajani, olgu tegemist pealiskaudse huviga inimesega või mõne maarjamaise rastausulisega, kes on meie väikeses *reggae*-subkultuuris samuti olemas.

Harmooniline kokkupõrge

JOHANNA MÄNGEL

Georg Otsa nimelise Tallinna muusikakooli õpilane

Kontserdisarja "Eesti mõisad 2008" lõppkontsert 24. augustil Tammistu mõisas. Corelli Consort koosseisus Mail Sildos (barokkviiul), Meelis Orgse (barokkviiul), Villu Vihermäe (barokktšello) ja Lembit Orgse (klavessiin). Fine 5 Tantsuteater: Irina Pähn ja Rain Saukas (tants), Tiina Ollesk ja René Nõmmik (koreograafia ja lavastus). Kostüümid: Eve Hanson (Ivo Nikkolo). Kaastegev kunstiajaloolane Jüri Kuuskemaa.

Kontserdiga koguti raha Tammistu mõisa puuetega laste ja nende perede rehabilitatsiooni- ja nõustamiskeskuse rajamiseks.

Vihmast märjad rohulibled kingade küljes ja veel üks soe kampsun põlvedel, võtsin

istet oma elu ühes romantilisemas kontserdipaigas. Tammistu mõisa vana küüni laastukatus, hõredate laudseinte vahelt kumav augustivalgus ning avaratest klaasustest paistev loodus tekitasid koduse ja sooja tunde. Mõneti sürrealistlikult mõjus selles puidulõhnalises hoones laval ootusärevuses trooniv imeilus klavessiin – ainus märke glammaurist ja kunstilistest ihadest.

Mulle meeldivad kontrastid – erinevate värvide, ajastute, kõlade ja tunnete (dis)harmooniline kokkupõrge. Baroki-ajastu muusikat, nüüdistantsu, moeloomingut ja ajalugu ühendav sari "Eesti mõisad 2008" oli juba iseenesest agentuuri Corelli Music julge ettevõtmine, kuid sellega kontserdiküüni avamine hoopis suurem väljakutse.

Uue kontserdipaiga avamislinti läbi löigates juhtis kultuuriminister Laine Jänes kuulajate tähelepanu paradoksile, et imetleme tänapäeval mõisaarhitektuuri ning restaureerime seda ennastohverdvalt, kuigi samas on nende paikadega seotud meie esivanemate rõhumine ja ränk töö. Tahaksin omalt poolt juhtida kultuuriministri tähelepanu tõsiasjale, et just nendestsamadest mõisatest pärineb suuresti meie praegune kultuur, sealhulgas ka kirjaoskus.

Mõisad peegeldavad eelmisi ajastuid ja peidavad endas erinevaid lugusid. Nüüdseks on nad saanud uue elu meeldiva kontserdipaiga, uhke muuseumi või lihtsalt kauni arhitektuurimälestisena.

Barokkansambel Corelli Consort oma

Kontsert Corelli Musicu moodi – elamus mitte ainult kaunist muusikast!
FOTO HARRI ROSPU

kavaga vanaaja heliloojate kaunimatest teostest, tantsuteater Fine 5 nüüdistantsuga ja Eve Hansoni loodud kostüümid moodustasid mineviku ja olevikuga eksperimenteerides ühtaegu teatraalse ja loomuliku kooskõla. Soe oli suhe publikuga, kes ei tundnud end pelgalt pealtvaatajana, vaid tõmmati kaasa kohati traagilistessegi stseenidesse.

Arcangelo Corelli Kirikusonaat kahele viiulile ja *basso continuo*'le h-moll juhatas sisse stseeni, kus tantsijate käte vahelt langes hulgaliselt paberilehti. See oli liigutav lugu eesti naisest, kellele noored mehed rindelt lubadusi täis kirju saatsid. Kokku joonistas see ühe äärmiselt nukrameelse ning unistustest tulvil stseeni. Barokkmuusika taustal etenduv nüüdistants kujutas tegelikult täiesti tänapäevaseid inimsuhteid, mis tekitavad sama unistusterohkeid ja igatsevaid tundeid.

Üllatuseks osutus aga Corelli sonaat "La Folliä" ("Hullus") viiulile ja *basso*

continuo'le. See omapärane ja kohati lausa ebaharilik teos pani mind pingsalt mõtlema, millist hullust on helilooja silmas pidanud. Kas hullumeelsust, mis peitub inimese sees, või hoopiski seda, mis on meist väljaspool? Vastuse ni ma paraku ei jõudnud, kuid oma iseäralikkuse tõttu oli teos meelde jääv.

Corelli Consort mängib teadupärast ajaloolistel pillidel, mille soolkeelte kontserdiküüni temperatuur ja niiskus kuigi hästi ei mõjunud. Häälestusega seonduv oli esinejatele ilmselt vaid üks väljakutseid. Peamiseks probleemiks, millest mul saalis istujana aimugi polnud, kuid hiljem muusikutega vesteldes teada sain, osutus üksteise kuulamine ja teistsugune koosmängu tajumine. Erinevalt ansambli tavapäraest esinemispaikadest – mõisad, lossid, kirikud – mähkis lihtne puitarhitektuur kõlava muusika pehmusse, lihvides maha nurgad, ootamatused ja kõik võltsi. See, mis jõudis saali, oli inimlik ja soe.

Etenduse üheks oluliseks osaks oli vaheag, kuid selle asemel et lasta publikul jalgutada puhvetisse ja tagasi, võttis saalis viibivad inimesed oma hoole alla ajaloolane Jüri Kuuskemaa, kes juhatas neid paiga ajaloo ja selle elanikest kõneldes mõisahoo-nesse. Informatsiooni oli selle õhtu jaoks ilmselgelt liiga palju; ülejäänud publikuga mõisatrepi ees seistes jälgisin pigem, kuidas ma oma kingadega märja kruusa sisse jalajälgi vajutan, ning püüdsin seal ringi liikuva suure filmikaamera eest teiste selja taha peitu pugeda.

Pärast ajalootundi ja ekskursiooni naasis seltskond taas hubasesse küüni. Olime kõik mingi ühise kogemuse võrra rikkamad. Pole siis imestada, et tunnike hiljem leidsin end sama seltskonnaga mõisasaalist tikuvõileibu maitsmas! Pettumust helesinise rendi-WC, tolmuste puupinkide ja jahe- da kontserdipaiga pärast ei osanud keegi tunda. Õhus oli õnne.

G. OTSA NIM TALLINNA MUUSIKAKOOLI KONTSERDID OKTOOBRI

R 3. OKTOOBER KELL 12
MÄETAGUSE MÕIS, MÄETAGUSE RAHVAMAJA
MUUSIKA ON RÕÕMU JAOKS...

ESINEVAD G. OTSA NIM TALLINNA
MUUSIKAKOOLI ÕPILASED

R 3. OKTOOBER KELL 18
KUNDA LINNA KLUBI, LASTEIAIA 4
MUUSIKA ON RÕÕMU JAOKS...

ESINEVAD G. OTSA NIM TALLINNA
MUUSIKAKOOLI ÕPILASED

L 11. OKTOOBER KELL 18
LAULULAVA 2. KORRUSE KLAASSAAL,
NARVA MNT 95

**PÄIKESELOOJANGUKONTSERTIDE
SARJA I KONTSERT
PROTUBERANTSID***

ESINEVAD RÜTMIMUUSIKA- JA
KEELPILLIÕPILASED

* PÄIHESE SERVAL MÄRGATAVAD HELENDUVAD GAASIPURSHED

N 23. OKTOOBER KELL 19
G. OTSA NIM TALLINNA MUUSIKAKOOL,
VABADUSE VÄLJAK 4
POPJAZZ LAULU OSAKONNA KONTSERT

HÕIGILE KONTSERTIDELE SISSEPÄÄS TASUTA

LISAINFO WWW.OTSAKOOL.EDU.EE

Kammermuusikat Tallinnas

NELE-EVA STEINFELD
pianist

Üks viimaseid suviste muusikafestivalide seas on Tallinna kammermuusika festival, mis koondab augusti lõpul pealinna ajaloolistesse esinemispaikadesse hulga tuntud ja tunnustatud muusikuid, kellega kõrvuti astuvad üles ka noored tulevikulootused. 17.–23. augustini toimus kolmteist kontserti festivalile juba koduseks saanud paikades: Rootsi-Mihkli kirikus, Jaani kirikus ja raekojas.

Seekordne festival oli järjekorranumbriks neljas ning võib öelda, et muusikasündmusel on välja kujunenud oma nägu. Kunstiline juht Pille Lill on võtnud eesmärgiks tuua omanimelise muusikafondi (PL

Muusikute Toetusfond) jõududega publiku ette väljapaistvaid eesti interpreete ja tegelikult mitte ainult suvel, vaid ka Tallinna talvefestivalil ning aasta ringi erinevates linnades toimuvate “Meistrite Akadeemia” ja “Hingemuusika” kontserdisarjade raames. Kokkuvõtlikult moodustab see tänuväärse koguse esinemis- ja kuulamisvõimalusi.

Kuigi festival keskendub eelkõige kodumaistele interpretidele, kerkisid sel korral erandina esile Norra muusikud Michael Süßmann (viulil) ja Tor Erik Seime Pettersen (klaver), kes andsid norra kultuuri päeva tähe all 22. augustil raekojas peamiselt sonaatidest koosneva kontserdi.

Kindel koht kavas oli Edvard Griegi loomingu, ettekandele tulid sonaadid G-duur op 13 ja c-moll op 45; samuti kaalukas César Francki sonaat ning veel mõned väiksemad teosed. Pole just sagedased juhused, kus viiuldaja esitab ligi kaks tundi kestva kammerteostest koosneva kava peast ning seejuures üsna eksimatult. Partnerlus pianistiga oli igati tasemel, ent muusikaliselt sisukate mõttearenduste kõrvale jäid küsitavaks kohatised robustse ja väsinud kõla ning uimaste strihhidega lõigud, mistõttu ei tekkinud kontserdil terviklikku muusikalist atmosfääri.

Säravat puhkpillimuusikat sai kuulda

Lõppkontserdil Jaani kirikus andis Pille Lill Lilyan Kaivile üle “Noore dirigendi 2008” preemia.

FOTO REGINA KARI

18. augustil Rootsi-Mihkli kirikus, kus esinesid kaks duot – Indrek Vau (trompet) ja Mati Mikalai (klaver) ning Oksana Sinkova (flööt) ja Lea Leiten (klaver). Mõlemad ansamblid on tegutsenud juba pikemat aega ning esinenud festivalil varasematelgi aastatel. Meelde jääv etteaste sel õhtul oli Mati Mikalai esitatud Bach-Busoni Chaconne d-moll, milles oli pinget, värve ja struktuurset selgust, rääkimata Mikalaile omasest pianistlikust veenvusest. Samuti äratas tähelepanu Oksana Sinkova ülivirtuoosne flöödimäng, mida toetab loomupärane muusikaline andekus. Kavas olid enamjaolt paljunoodilised efektpalad, mida Sinkova esitas endastmõistetava üleolekuga. Tema mängu iseloomustab pikkade liinide oskuslik fraaseerimine ja muusika sihiteadlik edasiviimine. Seejuures näib tal olevat vältimatu vajadus kruvida muusikas tunglevat pinget. Paljudes virtuoospalades on selline lähemisviis sobiv, ent teatud repertuaaris mõjub see mõnevõrra kohatuna. Näiteks kavas olnud Poulenci sonaadi esimeses ja teises osas ei saavuta sellise emotsionaalselt ühekülse lähenemisega just kuigi prantslasliku koloriiti. Pidepunkti võinuks otsida pigem vihjelt “malinconico” (mõtlikult, melanhoolset) ning tunglevuse asendada näiteks rahulikuma retrospektiivsusega (Poulenc kirjutas teose kuus aastat enne surma). Duo ansamblijatun on aga aastatepikkuse töö väärt tulemus ning Lea Leiteni välja pakutud kõlakujundid olid ühed säravamad, mida Rootsi-Mihkli kiriku valgest tiibklaverist sel festivalil kuulda õnnestus.

Meelde jääva elamuse pakkusid viiulda ja Andrus Haav ja tšellist Henry-David Varema, kelle esituses kõlas Rootsi-Mihkli kirikus 20. augustil Raveli Sonaat viiulile ja tšellole. Etteaste oli silmapaistev, muusikud püsisid samal lainel ning suurt rõhku oli pandud detailideni viimistletud koosmängule. Mängijate suhtumine oli nauditav ning tulemus artistlik. Samal kontserdil kõlas ka Tšaikovski keelpillisekstett “Mälestus Firenzest” (Mari Tampere ja Anna-Liisa Bezrodny viiulil, Toomas Nestor ja Maria Nesterenko vioolal, Henry-David Varema ja Peeter Paemurru tšello). Ligi kolmveerand tundi kestev neljaosaline keelpilliteos annab võimaluse selles peituvaid mitmekeelseid kujundeid väljendusrikkalt esitada, pakkudes parasjagu peamurdmist Tšaikovski Itaaliast pärinevate mälestuste mõjutuste ning kodumaiste (vene) muusikalis-

te elementide tulemuslikul seostamisel. Kontserdil kuuldu oli huvitav ning karakterilt õnnestunuim oli itaaliapärase Adagio, mille loomist, erinevalt teistest osadest, alustas Tšaikovski juba Firenzes.

21. augustil Rootsi-Mihkli kirikus toimunud kontsert, kus Pille Lill (sopran), Oliver Kuusik (tenor), Ulla Krigul (orel) ja Piia Paemurru (klaver) esitasid itaalia, saksa ja eesti vokaalloomingut, oli suviselt kerge ja vaheldusrikas. Peale selle olid teosed enamasti väga tuntud, pakkudes kontserdikülastajale äratundmisrõõmu. Mart Saare laulud “Mis see oli?” ja “Sa kõige armsam mulle” kõlasid Oliver Kuusiku tõlgenduses väljendusrikkalt ja kammerlikult. Pille Lille esitatud Eduard Tubina “Sügisene päike” ja “Igatsus” olid värveldelt ja varjunditelt külluslikud ning nende interpretatsioon emotsionaalsuse ja kujundlikkuse poolest väga tabav.

Noorte muusikute kõrgetasemelist pillivaldamist sai kuulda Rootsi-Mihkli kirikus 23. augustil. Esinesid Anna-Liisa Bezrodny (viul) ja Mihkel Poll (klaver), kes on mõlemad PL Muusikute Toetusfondi preemia “Noor muusik” laureaadid ning festivali püesinejad läbi aastate. Esitati kaalukas ja nõudlik kava ning juba Mozarti sonaadi G-duur KV 301 esimestest taktidest võis oodata kindlat ja professionaalset etteastet.

Kummalgi muusikul ei ole ees tehnilist piiri, mis lubab nende tegemisi hinnata juba hoopis kõrgemas ja nõudlikumas kategoorias. Bezrodny virtuoosne võimekus ja lavaline kindel hoiak olid märkimisväärsed. Muusikaline plaan näis igas teoses olevat viimseni paika pandud ning samuti jagus viiuldajal keskendumisvõimet, jätmata ruumi eksimustele ja juhuslikkusele. Kui nendele positiivsetele omadustele lisanduks veel vajadus valmismõeldud radadelt kontserdiolukorras väheke kõrvale astuda, võidaks tulemus

kõlalise avaruse ja erilise atmosfääri võrra.

Mihkel Polli täpne ja tähelepanelik mängustiil oli kammerpartneri toetamiseks sobiv. Duo suurimaks sisuliseks õnnestumiseks võiks pidada Griegi sonaadi c-moll op 45 esitust, milles oli hoogu ja tõmmet. Rütmi-kujunditelt oli väljapaistev teose kolmas osa, mis kujunes mõjuvaks hästi ohjes hoitud tempo tõttu. Kahvatum oli Brahmsi sonaat A-duur, kus pianistil esines kohatist liialdamist pedaaliga ning teosest ei tekkinud terviklikku muljet. Arendusliinid olid veidi katkendlikud ja rütmilised, meloodilised ning kujundlikud seosed ei pääsenud maksimaalselt mõjule.

23. augustil Jaani kirikus toimunud lõppkontserdi pidulikuks sissejuhatajaks sobis hästi Henry-David Varema suure väljendusjõuga esitatud Haydni Tšellokontsert D-duur, millele järgnes tänavuste muusiku-preemiate väljakuulutamine ning ka PL Muusikute Toetusfondi patrooni Lord Carlisle'i pikk eestikeelne (!) kõne. “Noore dirigendi 2008” preemia anti lõppkontserdi juhatanud Lilyan Kaivile ning Marje ja Kuldar Singi nimelise preemia “Noor laulja 2008” pälvis eesti üks parimaid basse Priit Volmer.

Tallinna Muusikakeskkooli kontserdid oktoobris

21. oktoober kell 18.30
Saue Muusikakool
TMKK õpilaste kontsert

25. oktoober kell 12.00
EMTA orelisaal
Aino Riikjärve viiuliõpilaste kontsert

Trio Miina Järvi, Marius Järvi ja Andres Paas
Kuressaare kammermuusika päevadel.
FOTO IRINA MÄGI

Elamusrohked Kuressaare kammermuusika päevad

Augustikuus toimunud Kuressaare kammermuusika päevad pakkusid taas põnevaid ja vaheldusrikkaid hetki erineva muusika ja muusikutega. Festivalimuljeid jagavad Kuressaare linna kultuurinõunik Heli Jalakas, Kuressaare muusikakooli viiuliõpetaja Laine Sepp, klaveripedagoog Lembit Tiivas ja EMTA tudeng Kermo Koit.

Heli Jalakas: Saarlastele on väga oluline, kui kõrgkultuur koju kätte tuuakse. Planeerida kontserdile minekut Tallinna, Pärnusse või Tartusse tähendab saarlastele

ikkagi kahte päeva, sest pärast kontserti ööseks enam koju ei jõua, aga kaht päeva keset töönaalat pole just tihti võimalik ohverdada. Lisanduvad ööbimis- ja sõidukulud, mis teevad saarlasele kontserdikulastuse tunduvalt kulukamaks.

Neliteist aastat järjepidevat traditsiooni ühe kõrgetasemelise festivali puhul jätab tahtmatult jälje noortesse Saaremaa muusikutesse, kes siis kunagi siia ennast või oma loomingut tagasi toovad, nii nagu nüüd kammermuusika päevade peakorraldaja Andres Paas, Ain Anger, Aare Saal, Tiit Kiik, Villu Veski, Hannes Koppel, Kerstin

Tomson, Aare Kruusimäe, Andrus Siimon ja Andres Köster.

See festival on meie muusikaõpetajatele, muusikasõpradele ja loomulikult ka linna külalistele, keda suvisel ajal on Saaremaal eriti palju, suurepärase võimaluse osana saada kõrgmuusikakultuurist. Kindlasti on kammermuusika päevad ka üks Kuressaare kui arenenud väikelinna mainet kujundav sündmus ja ka kultuuriturismi müügiartikkel.

Kammermuusika päevade sobiv aeg ja kontsertide maht annavad võimaluse osana saada peaaegu kõigist kontsertidest. Peale

selle on festivali korraldajad suutnud hoida pilethinnad vägagi vastuvõetavad.

Ootasin eriti Čiurlionise kvarteti esinemist ja sain vist küll viimase paari aasta suurima muusikaelamuse. Minu jaoks oli Leedu nüüdishelilooja Faustas Latenase teose "In Eternal Memory" kuulamine eriline kõrghetk. Muusika, mis libises läbi aja eeterlikult ja kergelt; elavad, filmiliked pildid, mis silme ette kerkisid, viisid mind jäägitult kaasa. Kontserdipaiga, Kuressaare Kultuurikeskuse seinu ei kaunistanud küll Čiurlionise tööde reproduktsioonid, kuid Saaremaa tuntud graafiku Külliki Järvi muinasjutulised pastellijoonistused tekitasid taustana vajaliku atmosfääri kogu kontserdile.

Unustamatu elamus oli ka Kuressaare lossi kapiitlisaali öine kontsert Korsika vokaalsekstetilt Tempvs Fvgit. Ideaalselt sobiv paik ja meeleolu, võrratu vokaalne esitus ja täiesti müstiline muusika, mis jõuab tava-teadvusest ja tunnetusest kõrgemale.

Laine Sepp: Kui kontserdihoojal puuduvad Saaremaal peaaegu täiesti kammermuusika kontserdid, siis festival kujuneb sellise muusika armastajatele piduajaks. Elu mere taga ei luba ju alati soovi korral pealinna sõita – nüüd aga saad nautida eri rahvustest andekate muusikute esinemisi oma kodulinna.

Erilise elamuse sain poola noore pianisti Szczepan Konczali mängust. Inglise pedagoog Matthey on öelnud: "Peamine vahe vähe muusikalse ja tõeliselt muusikalse inimese vahel seisneb rütmi kui liikumise tunnetuse tajumise astmes. Ilma rütmilise liikumise suunata, mingi sihi poole liikumise tunnetusest ei ole nootide järgnevustel mingit tähendust." Sellel noormehel olid kõik noodid ajastatud, lisaks veel oma poolne sarm.

Meeldis väga ka Čiurlionise kvartett. Juba nõukogude ajal oli hinnatud leedulaste kammermuusikakultuur. Nad on osanud seda hoida. Selle kvarteti mängijad on pühendunud ainult oma kollektiivile ega kisu end mitmel töökohal lõhki. Siit tuleb ka andunud koosmusitseerimine.

Tuhat tänu festivali idee autorile ja kunstilisele juhile Andres Paasile. Festivali kontserdid on kõik vaheldusrikkad, ent ometi tunnen ma puudust viiuli või tšello soloõhtust. Kui festivali programmi lülituks nimetatud kontsert, siis oleks see festi-

val täiuslik. Öeldakse, et kõigist kunstidest kõige ülevam on muusika, muusikas aga kammermuusika ning kammermuusikas omakorda viiul.

Lembit Tiivas: Kuressaare kammermuusika päevad on muutunud Kuressaare kultuurielu suursündmuseks. Huvi festivali vastu on sedavõrd suur, et on toonud kohale kuulajaid üle Eesti ja isegi raja tagant.

Festivali kunstiline juht, pianist ja pedagoog Andres Paas oli sel aastal kutsunud oma ansamblipartneriteks Järvi dünastia noorema põlvkonna esindajad: viiuldaja Miina Järvi ja tšellist Marius Järvi. Avakontserdil mängisid nad Haydni klaveritriot, romantilis-kirglikku Arenski klaveritriot ja osa Tubina saksofonisonaadist tšello ja klaveri versioonis. Puupüsti täis saal oli muusikute emotsionaalsest esitusest lummatud ja võttis selle väga soojalt vastu.

Väga ereda ja küpse mulje jättis poola pianisti Szczepan Konczali soloõhtu. Noor pianist on saanud mitmeid preemiaid rahvusvahelistel konkurssidel. Kuressaares esitas ta Brahmsi "Variatsioonid ja fuuga Händeli teemal". Noor pianist sai selle muusikalises ja tehnilises mõttes äärmiselt nõudliku teosega suurepäraselt hakkama. Mozarti sonaat F-duur oli esitatud erakordse peenusega, vabalt, õhuliselt ja nüansirikalt. Chopini interpreteeris pianist suure sisemise pingega, hingestatult ja värskest, tunnetades sügavalt Chopini stiili.

Festivali akadeemilisema poole lõpetas Čiurlionise kvartett. Eriti müstiliselt ja salapäraselt mõjus leedu helilooja Faustas Latenase põnev helikeel kvartetis "In Eternal Memory".

Kolm mitteklassikalist kontserti olid nähtus omaette. Sax Quatuor Saxesti kontserdiõhtul kaunis Ritteri merevaatega saalis tegi Virgo Veldi, Ivo Lille, Lauri Sepa ja Sulev Sommeri särav elurõõm kuulajale võrdselt lähedaseks nii vana kui ka uue muusika.

Lossimuusika õhtul kõlas Korsika vana muusikaansambli Tempvs fvgit esituses religioosne ja omapärase helikeelega vaimulik muusika, mis mõjus erakordselt uudse-na. Kontserdikülastajaid paelus ka flamenkoõhtu Ritteri saalis. Kahe särava naistantsija, laulja ja kitarristi terviklik etendus sai väga sooja vastuvõtu.

Kammermuusika päevade lõpubanketil jagati loosiauhindu. Suurimat rõõmu võis

välja lugeda nende näolt, kellele loosioon kinkis järgmise aasta festivali passi.

Kermo Koit: Kuressaare kammermuusika päevad on väga õnnestunud üritus ja seda võib pidada Saaremaa üheks suurejoonelisemaks kultuurisündmuseks. Festival ei ole populaarne mitte ainult oma rahva seas, vaid ka välismaalaste seas. Põhjanaanabrite soomlaste hulgas on ürituse fänne, kes planeerivad oma puhkuse nii, et sinna mahuksid ka Kuressaare kammermuusika päevad!

Nende päevade tähendus ja menu on aasta-aastalt jõudsalt kasvanud, seda mainis ka festivali avakõnes Kuressaare linna-pea Urve Tiidus.

Festivali kõik kontserdid olid väga huvitavad ning igaüks neist pakkus omamoodi palju, kuid esile tahaks tõsta kuuest kontserdist kolme. Esiteks festivali avakontserti, kus esines trio Miina Järvi (viiul), Marius Järvi (tšello) ja Andres Paas (klaver). Muusikalise teostuse poolest oli avakontsert väga huvitavalt üles ehitatud, justkui avanev lilleõis. Kontsert algas Tubina saksofonisonaadi tšellole ja klaverile seatud II osaga. Sellele järgnes Haydni vähe mängitud, energiline klaveritrio Es-duur. Viimane teos, Arenski klaveritrio haaras kaasa oma ülevoolava lüürilisuse ja romantilisusega, mille lõppedes ei tahtnud ovatsioonid saalis vaibuda.

Erakordse muusikalise elamuse pakkus vokaalsekstett Tempvs Fvgit, kelle kavas olid Korsika saare vaimulikud laulud 7. sajandist. Nende iidsete ja sügava tähendusega laulude meisterlik esitus andis väga tugeva emotsionaalse laengu.

Lisaks iidsele eksootikale haarasid väga tulised flamenkorütmid Hispaaniast. Ei ole nii hingestatud ja särtsakat flamenkoetendust veel näinud. Esinejate omavaheline side oli sedavõrd tugev ja intensiivne, et piisas vaid pilgust teineteisele ja kohe olid partneri soovid selged. Hiljem flamenko-tantsijannadega vesteldes ütlesid nad, et flamenko on eelkõige elamise vorm ja kuna flamenkos on lõputult väljendusvahendeid, siis peegeldab see tants ja muusika inimese elu ja tundeid. See pole amet, mida saab koolis selgeks õppida, vaid kõik peab tulema sinu enda seest.

Muljeid kogunud **Ia Rimmel**

Eesti Filharmoonia Kammerkoor Edinburghis ja BBC Promsil

ANNELI IVASTE

Eesti Filharmoonia Kammerkoori toimetaja

Tänapäeval on kontserdid sageli koondatud festivalideks, et kontsentreerida ühte ajavahemikku kõrgetasemelisi kultuurisündmusi, tipp-tegijaid ja suurt publikuhulka. Eesti Filharmoonia Kammerkoor osales eelmisel hooajal koguni kaheksal suurel festivalil – “Nostalgia” festivalil Poolas, Gaida festivalil Leedus, Moskva Lihavõttepühade festivalil, Pühak Donati festivalil Horvaatias, Cheltenhami muusikafestivalil Suurbritannias, Salzburgi festivalil Austrias. Páris hooaja lõppu jäid ehk mainekaimad neist – Edinburghi rahvusvaheline festival ja BBC Proms, mis mõlemad on mastaapsed ja erinäolised ning oma kindla suunitlusega.

Festivalide linn Edinburgh

Suvine Edinburgh pakatab sündmustest. Igal tänavanurgal esinevad muusikud, draamatrupid või tsirkuseartistid. Rahvas tungleb etenduspaikades, piletipunktide uste taga looklevad sabad. 8.–31. augustini toimus 62. Edinburghi rahvusvaheline festival, üks maailma suurimaid, mis ühendab erinevaid žanreid – klassikalist muusikat, draamat, ooperit ja tantsu. Festival asutati 1947. aastal eesmärgiga taasühendada sõjast lõhutud maailm kultuuri abil. Kõrgetasemeliste kontsertide ja etenduste kaudu taheti siis ja soovitakse praegu maailmale Šotimaad tutvustada ning oma rahvale rahvusvahelist kultuuri tuua. Festivali missioon on olla kõige põnevam, uuenduslikum ja ligipääsetavam etenduskunstide festival maailmas. Sellega tullakse edukalt toime, sest Edinburghi kuues suuremas teatris ja kontserdisaalis ning paljudes väikeses esinemispaikades toimub augustikuu jooksul tohutul hulgal kultuurisündmusi, mille korraldamisega

tegeleb aasta läbi ligi 3000 inimest. Viimastel aastakümnetel on lisandunud veel mitmed teised festivalid: “Edinburgh Fringe”, Edinburghi raamatu-, filmi-, džäsifestival jt, kokku on neid Šotimaa pealinnas kolmteist.

Kõik osalejad esinevad Edinburghi rahvusvahelisel festivalil selle kunstilise juhi Jonathan Millsi kutsel. Eesti Filharmoonia Kammerkoor Paul Hillieri juhatusel esitas Põhjamaade muusika kava. Eesti lugudest olid repertuaaris Veljo Tormise “Jaani-laulud”, uuematest teostest Toivo Tulevi “Summer Rain” ja “Rejoice, Rejoice, Rejoice!” ning loomulikult ei puudunud Arvo Pärdi muusika. Ettekandele tuli “Dopo la vittoria”, “Magnificat” ja “Nunc dimittis”. Soome muusikat esindasid Sibeliuse “Rakastava” ja Bergmani “Lapponia”. Kontsert toimus 11. augustil Usher Hallis mida peetakse väärikaimaks kontserdipaigaks Šotimaal. Festivali külastajaid iseloomustab teadlikkus ja suur asjatundlikkus ning Usher Halli olid kogunenud tõsised huvilised, kes võtsid Eesti koori esinemise väga soojalt vastu. Arvustuses aga kiideti: “See erakordne Grammy võitnud koor täitis Usher Halli Põhjamaade muusika hingetuks tegevate helidega [---] Paul Hillier juhatus Eesti Filharmoonia Kammerkoori hingestatult, laulvad eestlased oma eeterlikult kauni ühtesulavuse ning karge ja täpse ansambliuluga on üdini nauditud.” (dgCommunities. Culture and Development, 15.08).

Edinburghi festivali kava on oma žanrilise ja kultuurilise mitmekesisusega muljetavaldav. Huvitavaid esinejaid oli igast ilma-kaarest, repertuaari kuulused teosed vanamuusikast kuni nüüdisaegsete lugude ja esmaettekanneteni. Kava kirevust võiksid il-

lustreerida sellised trupid nagu Iisraeli Batsheva Dance Company, Istanbul Music and Sema Group, Maria teatri trupp ja orkester Valeri Gergijevi juhatusel, Palestiina rahvusteater, Collegium Vocale Gent, Gruusia riiklik balletitrupp Nina Ananiašvili juhtimisel, Monteverdi koor *sir* John Eliot Gardineri juhatusel, Budapesti orkester Ivan Fischeri juhatusel, Les Arts Florissants ja William Christie jpt. Eestlastest esines tänavu festivalil veel pianist Ivari Ilja, kes saatis vene kuulsat baritoni Dmitri Hvorostovskit.

Kahjuks ei õnnestunud koorilauljatel teistest festivaliüritustest osa saada, sest üldjuhul mahub lauljate päevaplaani kolmnurk: lennuk–hotell–esinemispaik, ja jälle otsast peale. Seekord viis teekond järgmisel hommikul Edinburghi–Londoni rongile, et osaleda juba samal öhtul teisel suurfestivalil.

BBC Proms Londonis

Igal aastal peetakse Londonis suurejoonelist klassikalise muusika festivali BBC Proms, mis tänavu toimus 114. korda. Ajavahemikul 8. juuli kuni 13. september leidis aset seitsekümmend kuus kontserti. BBC Promsi peetakse üheks vanemaks ja mainekaimaks festivaliks Euroopas, kuhu kutsutakse vaid tippmuusikuid ning korraldajate eesmärk on teha need kõrgetasemelised kontserdid kättesaadavaks võimalikult suurele kuulajaskonnale. Seda ideed on järgitud juba alates festivali algusaegadest. Esimene Promsi kontsert toimus 1895. aastal inglise kuulsal impressaario Robert Newmanil algatusel ja esimesed festivalid kandsidki tema järgi nime “Mr Robert Newmani promenaadikontserdid”. Et kontsertidest saaks osa võimalikult lai

auditoorium, müüdi lisaks kallitele piletitele ka üliodavaid pääsmeid. Kontserdid toimusid vabas õhkkonnas, nii et publikul oli toona lubatud isegi süüa, juua ja suitsetada. 19. sajandil avati Promsi kontserdi ajal sageli saali aknad, et ka mööduvad jalutajad saaksid muusikast osa.

Promsi esimene kodu Queen's Hall pu- runes 1941. aasta pommirünnakutes ja see- järel kolis festival Royal Albert Halli. 1927. aastast alates on festivali peakorraldaja Briti rahvusringhääling BBC, kes hakkas kont- serte ka üle kandma. Alates 1947. aastast hakati olulisemaid kontserte vahendama ka telepildis. Peale BBC salvestavad kontserte ka teiste maade raadiojaamad, nii et festi- valisündmustest saavad osa sajad tuhanded inimesed kogu maailmas. Eesti Klassika- raadio on BBC Promsist ülekandeid teinud juba kümme aastat.

Eesti Filharmoonia Kammerkoor esi- nes Promsil teist korda. 2005. aastal oli EFK esimene Eesti muusikakollektiiv, kes oli sellele festivalile kutsutud. Siis esineti kavaga "Arvo Pärt ja varajane muusika". Tänavu esitas koor Paul Hillieri juhatusel Sergei Rahmaninovi teose "Koguõine ju- malateenistus". Kuna EFK osales sel suvel kolmel suurel Briti muusikafestivalil, siis kavad nendel kontsertidel pidid erinema. Rahmaninovi kasuks rääkis see, et vene muusika on Euroopas populaarne, selle jä- rele on suur nõudmine ning kammerkoor on seda teost varemgi Suurbritannias me-

nukalt esitanud. Nii Euroopas kui ka Ameerikas on edukalt müüdud ka Harmonia Mundi välja antud sama teose salvestust, mis on jõudnud Billboardi edetabeli tippu ning mille meediaväljaanded hindasid 2005. aastal selle aasta parimaks plaadiks.

Huvi Eesti Filharmoonia Kammerkoori kontserdi vastu oli suur, saal oli rahvast täis ning korraldajate sõnul on see harv juhus, et hiline Promsi kontsert algusega kell 22.15 on välja müüdud. Interjäär amfiteat- rit meenutavas Royal Albert Hallis on ku- ninglikult tumepunasesse sametisse rüüta- tud, pidulikkust rõhutas veelgi tumepunane valguskujundus. Kui parimad kohad looži- des maksavad 90 naela ehk umbes 1800 krooni, siis tänaseni on säilinud ka odava pileti müügipoliitika, millega tahetakse juurde võita klassikahuvilisi. Odavamad piletid maksavad viis naela ehk umbes 100 krooni, mille eest saab lunastada seisukoha ringikujulises parteris. See meenutas mõne sajandi tagust ooperimaja, kus inimesed said püsti seistes vabalt suhelda ja ringi lii- kuda. Tänapäeval siiski Promsil lihtsalt kokku saamas ja suhtlemas ei käida, teatak- se täpselt, kelle pärast tullakse. Kuigi uue publiku juurdekasvu on BBC Promsil kor- raldajate sõnul näha ja kuulda, sest mõnel kontserdil kõlavad aplausid ka teose osade vahel.

Eesti koori esinemine võeti vastu suur- te ovatsioonidega. Tavaliselt sellel festivalil lisapalu ei esitata, seekord aga tulid korral-

dajad vastu publiku nõudmisele ning kam- merkooril paluti esitada lisapala, milleks oli Nikolai Kedrovi "Meie Isa".

Igal aastal läbib festivali mingi kindel teema ning esiettekandele tuleb mituküm- mend uudisteost. Tänavu tähistati Olivier Messiaeni, Elliott Carteri, Karlheinz Stockhauseni jt tähtpäevi. Esinejateks olid loomulikult paljud Briti kollektiivid, suurte linnade kuulsad orkestrid, tippmuusikud kogu maailmast, kelle hulka oli au kuuluda ka Eesti kooril: BBC Sümfooniaorkester, Monteverdi koor, Londoni ja Chicago süm- fooniaorkester, Inglise Barokksolistid, New Yorgi ja Berliini filharmoonikud, Richard Hickox, *sir* John Eliot Gardiner, Valeri Gergijev, *sir* Simon Rattle, *sir* Colin Davis, Lorin Maazel, Julia Fischer, Nigel Kennedy, Hélène Grimaud, Angelika Kirchschrager, Bryn Terfel ja paljud-paljud teised. Eest- lastest oli sel aastal festivalil veel Kristjan Järvi BBC Walesi orkestriga. Peale tuntud muusikute kaasamise hoolitseb BBC ka sel- le eest, et kõik tõusvad tähed promenaadi- kontsertidelt läbi käiksid. Noore interpree- di CVs on see justkui kvaliteedi näitaja, kui ta on esinenud Promsil.

Festivali lõpetab igal aastal suurejoone- line kontsert, mis kantakse üle Londoni suurimasse parki Hyde Parki ning see ku- Juneb tõeliseks rahvapeoks ja klassikalise muusika suursündmuseks.

**Eesti Filharmoonia Kammerkoor
esindab Eesti muusikakultuuri
kõikjal maailmas.**

FOTO KAUPU KIKKAS

Daamid ja härrad – Rahsaan Roland Kirk!

JOOSEP SANG

Kümned jazzihiiqlased peavad tema esmakordset kuulamist oma elu üheks kirkamaks hetkeks. Sajad pealtnägijad kinnitavad, et kedagi sellist pole olnud ei varem ega hiljem. Tuhanded nendivad, et nii nagu Rahsaan pole lihtsalt võimalik puhkpille mängida. Kümned tuhanded peavad teda oma iidoliks, samuti nagu miljonid Jimi Hendrixit või kümned miljonid Kurt Cobaini. Siiski usun, et Eestis pole kümnest muusikasöbrast üheksa tema nime kuulnudki. Seega, daamid ja härrad, *please welcome* – Rahsaan Roland Kirk!

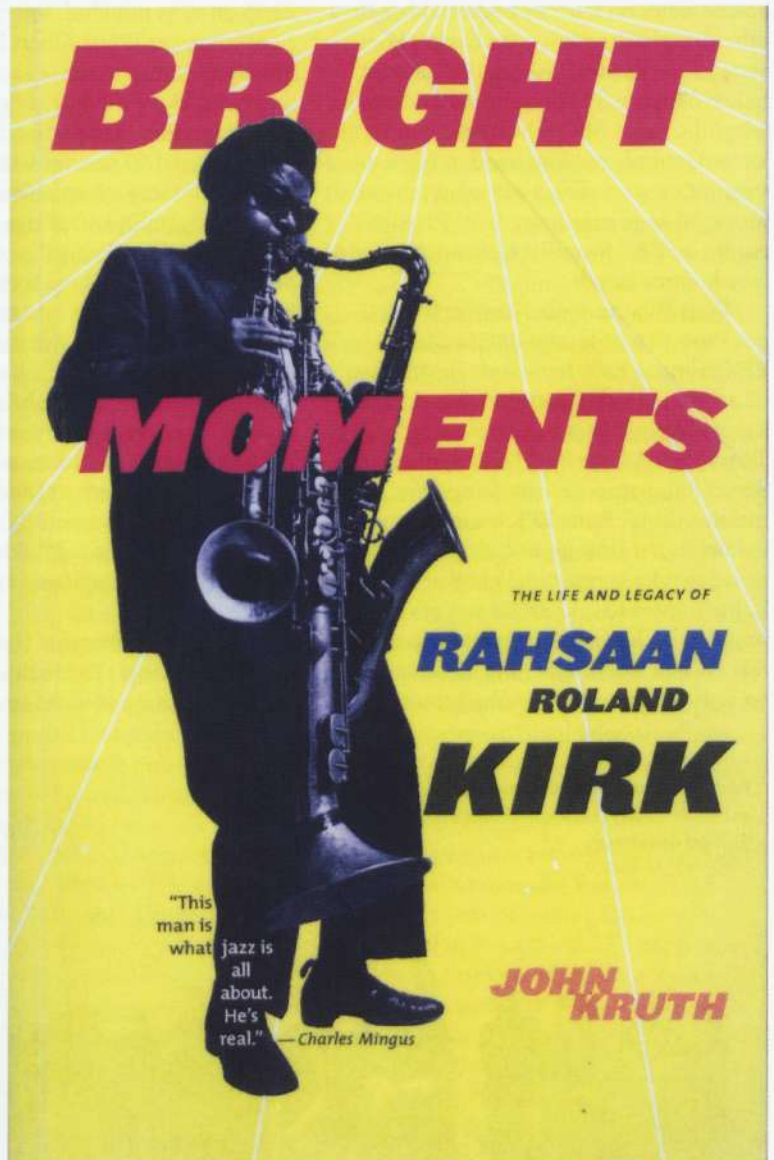
Rahsaan on nii palju asju korraga, et ei teagi, kust alustada. Inimesena oli ta üks kirevamaid tüüpe, keda jazz'i värvikas galeriis on kunagi nähtud. Muusikuna oli ta mees, kes tõestas, et pole olemas mängutehnilisi ega stilistilisi piire, kõik on võimalik. Olles varajases lapsepõlves kaotanud silmanägemise, pidi Kirk kogu elu tõestama, et elu pimeduses pole talle mingi takistus. Mustanahalisena pidi ta kogu elu võitlema oma rahva ja kultuuri sõnaõiguse eest. Ta ei nimetanud oma muusikat ja kogu traditsiooni, millele ta toetus, jazziks, vaid mustaks klassikaliseks muusikaks (*black classical music*) ning terve tema loometee refräänina kõlas kibestumus selle üle, et (sageli valge) peavoolu jazz on rõõvinud kaunimad suled musta jazz'i tõelistelt meistritelt, kes ei pärvinud väärilist tunnustust ei eluajal ega hiljemgi. Viimane tõdemus kehtib paraku tänini ka Rahsaani enda kohta, kelle rikkalikku diskograafiat tuntakse veel praegugi, kolmkümmend aastat pärast mehe surma, hoopis vähem, kui peaks.

See inimene on hull!

Kirk ilmus üleameerikalisele jazziareenile viiekümnendatel ning kõigil, kes teda laval nägid, vajus suu üllatusest lahti. Miks? Kujutage ette ekstravagantselt riietatud meest (mida aeg edasi, seda kummalise-

maks Kirki kostüümid muutusid, meenu-tades hiljem tõelist aafrika *medicine man*'i), kelle kaelas ripuvad erinevad viled

ja pasunad, mängutoosid ja suupillid ning kes hoiab käes kahte, vahel ka kolme puhkpilli, mõnigi neist kuulajale tundmatu.

John Kruthi raamat "Bright Moments" annab ammendava ülevaate Rahsaan Roland Kirki elust ja muusikast.

FOTO INTERNETIST

Ning ta ei hoi neid pelgalt käes, vaid mängib, kordamööda ja väga tihti ka üheaegselt. Mitte ainult kahte, paralleelsetes intervallides ja ühesuguste fraasidega, mida suudaks mõnigi, vaid sageli lausa kolme korraga – üks hoidmas burdoonheli, teine mängimas mingit saatefiguuri ning kolmas enastunustavalt soleerimas. Ja ta teeb seda kõike ringhingamisega, näiteks viis minutit järjest. Ning seegi pole kõik. Puhkpillimängijatel on raske ette kujutada, kuidas saab mängida üheaegselt flööti ja oboed, ometi sai Rah sellega hakkama. Ta võis mängida üht flööti ninaga ja teist suuga. Üheaegselt flööti ja suupilli või klarnetit ja trombooni-huulikutu saksofoni. *Didgeridoo*, *shakuhachi*, *melodica*, plokkflöödid, erinevad löök- ja klahvpillid – Kirki kogu instrumentariumi üleslugemine võtaks liigselt ruumi. Tema lemmikpillide hulka kuulusid erinevad saksofonid ja põikflöödid, vanadest sõjaväeorkestritest pärit puhkpillid *stritch* ja *manzello* (tema versioonis “moon-zellar”) ning klarnet (Kirki “keeles” “black stick”).

Kui selle loetelu põhjal võiks arvata, et niisugune trikimees sobib paremini tsirkusesse kui jazzilavale, küsige ükskõik millise jazzitipu käest. Kõik vastavad, et Rahsaan oli üks sügavamaid, täiuslikumaid ja tõsisemaid muusikuid, keda nad on kuulnud. Ja lõpuks mängis ta siiski sageli ka ühehäälselt, eelistades sellistel puhkudel kauni, sügava tooniga tenorsaksofoni. Samuti oli ta tõeline jazzflöödi pioneer, kes võttis kasutusele uusi tehnikaid ega andestanud kunagi Jethro Tulli liidri Ian Andersonile, kes tema mängustiili üle võttis ning debüteeris (ja triumfeeris) Kirki kompositsiooniga “Serenade to a Cuckoo”. Piirideta mängutehnikas polnud talle võrdset, mida kinnitab Londonis Ronnie Scotti klubis tehtud katse pääseda maailma pikima ringhingamisega mängitud noodiga Guinnessi rekordite raamatusse. Ta puhus katkestamata kaks tundi ja kakskümmend üks minutit, kuid kuna Guinnessi kohtunikud olid tol õhtul “möötnas” üht koogisöömise võistlust, jäi rekord fikseerimata. Seda tehti 1997. aastal ning ametlik rekord on – vaata ja imesta – nelikümmend viis minutit ja nelikümmend seitse sekundit, kangelaseks ei keegi muu kui Kenny G!

Loominguline hullus ei avaldunud mitte ainult Rahsaani musitseerimises. Ta ar-

mas tas käia tänaval jalutuskeppiga, mille alumises otsas oli ratas ja ülemises autopatsun, mida ta alatasa tuutas. Selle kohta, kuidas Kirk erinevates olukordades käitus (ta ise ei nimetanud end kunagi pimedaks), on sadu anekdootlikke lugusid. Ta armastas kodus ise remonti teha ja süüa valmistada, kontserdi ajal laval raha põletada ja toole löhkuda ning soleerides mööda saali ringi jalutada. Tänaval, restoranis või liinibussis oli tal kombeks mängida mõnda oma alati kaelas rippuvatest flöötidest või viledest. On veelgi usumatuid lugusid. Muu hulgas on Kirki kontos ametlik süüdistus lennuki kaaperdamise katses (tema taskust leiti pisargaasipüstol ja nuga), lood sellest, kuidas ta armastas jalgratast ja autot juhtida ning kodus televiisorit ja kinos filme “vaadata”.

Uhke must mees ja varaait täis muusikat

Musta mehe väarikus avaldus kõiges, mida Rahsaan tegi, rääkis ja mängis. Palju on räägitud tema entsüklopeedilistest teadmistest eelkõige musta muusika valdkonnas, mis ulatusid vanast New Orleansi muusikast kaasaegse souli ja funkini. Kirk, kellel oli hiigelsuur plaadikogu, tundis tööpoolest kõigi (jazz)muusikute stiili ja loomingut, samas pööras ta palju tähelepanu ka maailmamuusikale ja kaasaegsele akadeemilisele muusikale (üks ta iidoleid oli näiteks Edgar Varèse). Kirk põlgas sügavalt jazzimehi, kes polnud kursis “musta klassikalise muusika” pärandiga ja ei osanud oma (sageli vääriliselt tunnustamata) eelkäijaid austada. Ta armastas laval palju sõna võtta, mõnikord lausa nii pikalt, et muusika jäi varju. Need sõnavõtted võisid olla ettekatvatsetud, teemaks sotsiaalne ebavõrdsus ja rassism, aga ka spontaansed, tingijaks mõni publiku seast tulnud kommentaar (neid kuulis Kirk alati, hämmastaval kombel ka kõige valjema muusika seas). Rahsaan oli ka mõnda aega teutsunenud rühmituse Jazz & People's Movement eestvedaja. See muusikalise geriljade grupp võitles samuti muusikalise ja rassilise väärkohtlemise vastu ning kogus kurikuulsust mitmetes populaarsetes *teleshows*des, kus rühma liikmed stuudiopubliku sekka imbudes kõige sobimatul hetkel vilesid ja pasunaid hakkasid puhuma.

Rahsaan Roland Kirki muusikat on võimatu mingisse lahtrisse paigutada. Kuna Rahsaan nägi kogu musta (ja mitte ainult musta) muusika pärandit ühe suure tervikuna, polnud tal mingit probleemi tõlgendada nii viimaseid pophitte, nagu Bacharachi “I Say a Little Prayer” või Bill Withersi “Ain't no Sunshine”, kui ka varajase jazzi unustatud pärle, rääkimata jazzistandarditest. Mõni Kirki lugu võib kõlada nagu ehe gospel, teine jälle nagu parim kuuekümnendate avangard, mõni kui gruuviv soul-jazz, järgmine taas kui juuri väärtustav klassikaline jazz. Peale arvukate laenatud lugude esitas Kirk ka omaloomingut ning mitmed tema originaalid, nagu “Bright Moments” või juba mainitud “Serenade to a Cuckoo”, kuuluvad nüüd juba ise jazziklassikasse. Rahsaan andis välja üle neljakümne albumi, millest parimateks peetakse plaate “We Free Kings” (1961), “I Talk with the Spirits” (1964), “Rip, Rig and Panic” (1965), “Here Comes the Whistlerman” (1967), “Now Please Don't You Cry, Beautiful Edith” (1967), “The Inflated Tear” (1968), “Volunteered Slavery” (1969), “Blacknuss” (1972), “Prepare Thyself to Deal with a Miracle” (1973), “Bright Moments” (1974) ja “The Return of the 5,000 Lb. Man” (1976). Ka mõnigi Quincy Jonesi või Charles Minguse parim salvestus on mõeldamatu ilma Rahsaani saksofoni või flöödita.

Rahsaan Roland Kirk oli muusik viimase veretilga ja hingetõmbeni, samavõrd pöörane, energiline ja ohtlikult elav nagu Jimi Hendrix või Frank Zappa (kelle mõlemaga ta ka koos musitseeris). Ta ei hoidnud oma tervist, kahjustades seda nii kurnava mängutehnika kui ka rasvast tilkuvate roogadega. Selle tulemusena tabas teda elu lõpul halvatus, mis muutis pool tema keha liikumatuks. Kas Rah lõpetas? Selle kirjuti-se lõpuks tunnete seda meest juba piisavalt, et vastata: loomulikult mitte. Ta lasi endale ehitada teistsuguse sörmestusega tenorsaksofoni ja kaelatoega flöödi, mis võimaldasid tal ühe käega edasi mängida, võib-olla mitte nii pürotehniliselt kui varem, kuid seda suurema vaimu- ja hingejõuga, andes endiselt endast kõik ja rohkemgi. Tema piiritut vaprust ja kustumatut sisemist tuld tunnustab kaks nädalat enne surma salvestatud plaat “Boogie-Woogie String Along For Real” (1978).

Euroopa Liit toetab uusi struktuure ja innovatiivsust

INTERVJUU MARJE LOHUARUGA

Euroopa Liidul on olemas hulgaliselt erinevaid kultuuri- ja haridusalaseid toetus- ja koostööprogramme, mille abil algatada ja arendada erinevaid projekte. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia välissuhete prorektor **Marje Lohuaru** on Euroopa Liidu programmidega tegeanud juba 1993. aastast peale. Viimasel viiel aastal on ta ka ekspert Euroopa Komisjonis.

Mida näete ja kogete praegu oma ekspertiis Euroopa Liidu toetusprogrammide juures?

Marje Lohuaru: Olen Euroopa Liidu haridus- ja kultuuriprogrammides osalenud pikema aja vältel ja näinud neid järjepidevas arengus. Ja nüüd, olles eksperdina otsustajate seas, on mul märksa rohkem võimalusi näha, millised on arengud ja prioriteedid ja millised on ka meie võimalused projektides osaleda.

Üks prioriteetne suund Euroopa Liidu programmides on koostöö kogu maailmaga ning Euroopa kõrgetasemelise hariduse ja kultuuri eksport. Praegu on potentsiaalsete partnerite ring väga suur, ulatudes Venemaast, Ukrainast ja Taga-Kaukaasia riikidest Ameerika, Aasia ja Aafrikani. Olen olnud ekspert ka nendes programmides. See on vastutusrikas ülesanne olla uute protsesside juures ja neid ka positiivselt mõjutada.

Millele peaks Euroopa Liidu toetusprogrammide taotlejad rohkem tähelepanu pöörama?

Kindlasti tahab Euroopa Komisjon näha paremat koostööd hariduse ja kultuuri valdkonna vahel ning riiklike institutsioonide ja mittetulundussfääri vahel. Euroopa Liidule on oluline teadmiste ja oskuste vahetamine ja jagamine. Tooksin ühe näite viimaste aastate *success story*’d, kuhu valiti ka Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia “Erasmuse” projekti intensiivprogramm “Crossing Borders”.

Kolm Euroopa eksperti hindas kõiki programme, konkurss oli väga suur. Välja valiti kaksikümneid projekti, mida nüüd levitatakse ja reklaamitakse eeskujudena järgnevale taotlustele. Muusika ja kunsti valdkonnas olime meie ainukesed välja valitud ja kahtlemata on see ka suur tunnustus EMTA-le.

Olen veendunud, et kui toetada vajalikke ja innovatiivseid ettevõtmisi, siis arengud on loomulikud ja midagi ei pea spetsiaalselt välja mõtlema. Tuleb aga mõelda, mis suunas uusi ideid arendada ning kuidas see sobitub Euroopa Liidu arvukate programmide ja prioriteetide maailma.

Millised on praegused võimalused osaleda Euroopa Liidu programmides?

Euroopa Liiduga liitumisel avanes meil uue liikmesriigina võimalus kasutada struktuurifondide (tuntud ka tõukefondide nime all) vahendeid. Neid toetusi on eelnevalt kasutanud ka varem liitunud riigid. Struktuurifondide vahendid kehtivad 2013. aastani (hinnanguliselt 2015. aastani), aga siimaani ei ole neid summasid suudetud veel kaugeltki tulemuslikult realiseerida. Eriti praeguses keerulises eelarvesituatsioonis peaks teave nendest võimalustest olema viidud paremini iga potentsiaalse taotlejani.

Need fondid on eelkõige suunatud jätkusuutlike uute struktuuride üles ehitamiseks, mis tegutsevad edasi ka pärast 2013. aastat. Muusika, kunst, teater – üldse looverialad ei kuulu valdavalt üheski riigis prioriteetide hulka. Aga siiski on struktuurifondide infrastruktuuri kaasajastamise meetmete abil toetatud muusika ja teatrikõrghariduse õppekeskkonda. Meie kolleegid Poolast, Gdąńskist, Poznanist ja Katowicest on näiteks nende toetustega üles ehitanud oma muusikaakadeemiate kontserdisaalid, Portugalis ehitati nende toetustega teatriakadeemia.

Millistes projektides on osalenud Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia?

Kõigepealt osalesime 1993. aastal abiprogrammis “Phare Tempus”, mille väljund Muusikaakadeemias on elektronmuusika stuudio ja ulatuslik prantsuse muusika nootide ja plaatide täiendus meie raamatukogule. See tähendas ühtlasi ka elektronmuusika õppekava üles ehitamist. Sellele järgnes “Tempuse” raamatukogude programm, välissuhete arendusprojekt ja teised projektid. “Tempust” võib oma põhiolemuse poolest pisut ka võrrelda meie praeguste tõukefondidega.

1998. aastal käivitus üliõpilaste ja õppejõudude vahetusprogramm “Socrates/Erasmus”. Selle programmi mahud on olnud küllaltki suured ja praeguseks on EMTA saavutanud väga hea tulemuse – meil on arvukalt lepinguid Euroopa muusikakõrgkoolidega ja on kujunemas balanss sissetulevate ja väljaminevate üliõpilaste ja õppejõudude vahel.

Järgnes “Erasmuse” programmi koostööprojekt “Crossing Borders” ABAMi, Balti mere maade muusikaakadeemiate ühenduse baasil. Projekti põhiidee – teadmiste ja ja oskuste jagamine leidis head vastukaja. Tegin projekti algatades väikese küsitluse meie partnerite seas ABAMi ülikoolides ja selgus, et peaaegu igal akadeemial on midagi väga erilist välja pakkuda, mida teistel ei ole. Meil oli selleks ajaks käivitunud Anto Peti improvisatsioonikursus ja me pakkusime selle välja. Esimesel aastal oli projekt üles ehitatud improvisatsioonile, teisel aastal lisasime sinna veel uue muusika interpretatsiooni ja kolmandal aastal töötasime välja omalaadsed õppematerjalid toimumust, mis jäädvustati ka DVD-le.

See projekt toimus aastatel 2005–2007, järgmine “Crossing Borders” on planeeritud 2009. aasta jaanuariks. Siis kaasame projekti juurde eksperte, oma ala juhtivaid muusikuid, kes hindavad seda, mida oleme nende kolme aasta jooksul teinud, ja anna-

vad soovitusi, kuidas võiksime selle projekti edasi minna. Ekspertideks tulevad džässmuusik Wouter Turkenburg Hollandist, viiuliprofessor Anna Lindal Rootsist jpt. Kavas on rakendada projekti ka kultuurikorralduse eriala üliõpilasi, kasutada "Crossing Bordersit" nende praktikabaasina.

Projekt sisaldab veel mitmeid muid arenguvõimalusi. Üheks nendest on rahvusvaheline magistriõppekava nüüdisaegse kammeransambli õpetuse alal. See on seotud vahetustega ja tähendab seda, et EMTA ja meie partnerõppeasutuste üliõpilased veedavad ühe õpinguperioodi meil, teise näiteks meie partnerkoolides Stockholmis ja Hamburgis. Planeerime selle õppega liita ka suvefestivali, kus õpituga saab avalikkuse ette tulla.

Millise programmi raames leidis toetust EMTA kevadine ooperiprojekt?

See oli projekt nimega "Innovatiivse nüüdismuusika teatri õppe integreerimine EMTA ooperistuudio programmi", mille väljundiks olid noorte heliloojate Age Hirve ja Monika Mattieseni ooperid "Tuleloitsija" ja "DMeeter" ja sai toetust samuti Euroopa Liidu struktuurifondidest. Me ei planeerinud seda mitte ühekorde ettevõtmise, vaid jätkuprojektina. Jätksuutlikkus on üks olulisemaid näitajaid Euroopa Liidu projektide realiseerimisel. Projekti üks eesmärke oli kaasata ka mitmeid välismaal haridust omandanud eesti noori muusikuid. Liis Kolle, kes oli ooperiprojekti lavastaja, tõi siia kaasa väga palju oma välismaal omandatud teadmisi ja kontakte. Algul oli projekt mõeldud *workshop*'idena, siis aga tekkis mõte miks mitte kasutada meie oma andeid, meie oma noori heliloojaid. Tellisime ooperid EMTA doktorantidelt Age Hirvelt ja Monika Mattiesenilt, soov oli, et need teosed oleksid erinevad. Leidsime Kanuti gildi saalis väga sobiva koha, kus oopereid ette kanda. Kanuti gildi saaliga tekkis meil väga hea koostöö ja tahame seda kindlasti jätkata.

Projekti aluseks oli aastane tööprotsess, ettevalmistus uute väljendusvahendite tundmaõppimiseks. Toimusid suurepärase nüüdismuusika lauluõpetaja Luisa Castellani, valgustuskunstnik Ruth Prangeni ja liikumisõpetaja Robert Wechsleri kursused. Tahaksin tõesti väga kiita meie noori laul-

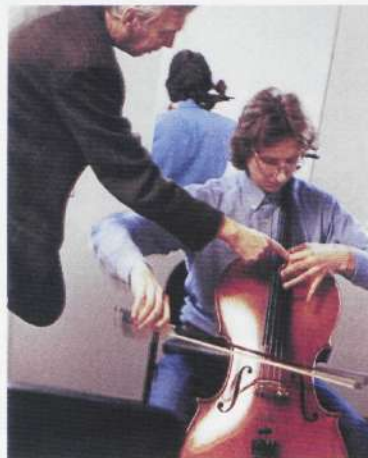
jaid, sest see kõik oli uudne ja raske, aga nad olid väga tublid. Lõpptulemus ooperietenduste näol Kanuti gildi saalis oli nagu testimine, kontroll, kui hästi me suudame õpitut tegelikus elus realiseerida.

Nüüd võib öelda, et ooperiprojekt oli kultuurisündmus ja Eestis mingil määral ainulaadne. Praegu puudub siin selline noorte eksperimentaallava, võimalus end enne oma professionaalse elu alustamist proovile panna. Samal ajal saavutas projekt

ka väga hea meediaväljundi. Alvar Loogi sõnul Postimehes oleme nagu teotaheline ja hästiorganiseeritud partisanipolk, kes ilmus ooperiavangardi hajusale, ent üha aktiveeruvale rindele. Järgnevad ooperiprojektid on seotud barokkooperiga ning võib-olla ka uute teoste tellimisega nii meie kui ka välisheiloojatelt.

Marje Lohuaruga vestelnud Ia Remmel

Estonian Academy of Music and Theatre, Tallinn, Estonia

INSTITUTION
EESTI MUUSIKA- JA TEATRIKADEEMIA

WEBSITE
<http://www.ema.edu.ee/>

ADDRESS
Rävalte pst 16
EE-10143 Tallinn

The Estonian Academy of Music and Theatre (EAMT) is a public university that co-ordinated two Erasmus intensive programmes between 2000 and 2006. EAMT offers Bachelors, Masters and Doctoral degrees in music and theatre studies. It has ten departments, two institutes, a continuing education centre and a drama school with 673 students and 150 faculty members.

The first intensive programme "Crossing Borders in Interpretation of classical Music and Jazz" took place in August 2005 and presented students with new ways of seeing intersections between jazz and classical theory and history. The second intensive programme "Crossing Interpretation Borders Again: Improvisation and Contemporary Music" which took place in August 2006, introduced classical and jazz students to current trends in music improvisation.

In 2005 and 2006, the intensive programmes at EAMT developed four new courses in classical, jazz, contemporary music and improvisation. Students not only took part in lectures, but also put on concerts and hosted improvisation and jam sessions. In the future, the project hopes to introduce a regular summer term for music students and teachers at institutions all around the Baltic Sea.

"For me it was a great pleasure to teach such talented classical and jazz students from the participating music academies. Regardless of their musical field, most of the students progressed very quickly in their ability to improvise which, as an educator, was great to see. The most exciting experience was conducting the improvisational orchestra, in which classical and jazz musicians contributed their unique artistic perspectives to the mix. The final concerts of all three years were great successes and fascinating musical events. It was also fabulous to collaborate with 28 top professional musicians who came to teach at the summer courses. Many of them have already committed to doing further projects with us in the future."

Anto Pett, Professor of Improvisation

Tiia-Ester Loitme pälvis tunnustust nii Kanadast kui Jaapanist

Tähtlastekoorile Ellerhein ja dirigent Tiia-Ester Loitmele tõi lõppev suvi suurvõidu rahvusvahelisel konkursil Kanadas. Augustikuus oli Loitme Jaapanis, kus tutvustas Karuizawa koorifestivalil eesti koorimuusikat. Samal kuul laulis Ellerhein Öölaulupeol ning esines Läänemere muusikafestivalil ja Nargen Festivali projektis "Loomade reekviem". Praegu on Ellerheinal käsil Veljo Tormise kooritsükli "Looduspildid" salvestamine.

Esimesest kuni viienda juulini toimus Kanadas, Powell Riveris kolmeteistkümnes rahvusvaheline koorikonkurs "Kathaumixw". Kas Ellerhein on sellel konkursil ka varem osalenud?

Ring on täis. Käisime Heino Kaljuste poolt sisse tallatud rada: ka kakskümmend aastat tagasi sai koor samalt konkursilt esimese preemia. Juhatasin siis teise dirigendina festivalikontsertidel. Nüüd saime aga korraldajailt juba kutse osaleda.

Konkursi indiaanikeelne nimi "Kathaumixw" tähendab erinevate inimeste sõbralikku kokkusaamist. Tänavu tuli sinna kokku 31 koori kaheteistkümnelt maalt. Kas võistluspinge oli suur ja konkurents tihe?

Õnneks oli žürii Pärdi ja Tormise lembene ega lasknud end väärata paljude kooride lavastatud esitustest – osati esile tõsta ettekannete süvamuusikalisi väärtusi. Nii võitsime konkursi Grand Prize'i ja tiitli "The Choir of the World at Kathaumixw", samuti esimese preemia noortekooride ning teise preemia rahva- ja kultuuritraditsioonide kategoorias. Esimeseks preemiaks oli paekivist trofee "Thunderbird", mütolooliline lind, kes kaitseb oma rahvast pikse eest, Grand Prize oli aga sama uhke lind rohelises klaasis.

Festival ise on äärmiselt sisukas ja laia haardega. Tänavu resideeris selle suurepärase Taipei Rahvusliku Kunstide Ülikooli orkester Taiwanilt.

Nagu varemgi, aitas võidule tublisti kaasa eesti muusika?

Konkursil oli meil ungari ja prantsuse muusika kõrval kavas Tormise kooritsükkel "Talvemustrid" ja "Lauliku lapsepõli", Pärdi "Kaks palvetajat", Kreegi "Sirisege, sirisege, sirbikesed" ja "Maga, maga, Matsikene" ning Saare "Lindude laul".

Ellerhein Kanadas.

Tiia-Ester Loitme Kanada konkursi auhinnatropheedega.

Tiia-Ester Loitme Jaapani kooriga Angelica.

Lisaks esines koor Powell Riveris kahel festivalikontserdil. Sellele järgnes nädal aega kestnud erakordselt menukas, maruliste aplausidega turnee Vancouveri saarel, kus laulsime veel ka Ernesaksa ja Riho Pätsi koorilaulu. Igal järgmisel õhtul oli meid kuulamas üha rohkem väliseestlasi. Tahan siin tunnustada ka koormeister Ülle Sanderi ja klaverisaatja Piret Habaku väärt tööd.

Jaapani firmad BMG, Victor JVC ja M & I Company on välja andnud juba viis Ellerheina CDd eesti muusikaga. Koor on mitmel korral Jaapanis esinenud, ise oled ühena esimestest jaapani koorimuusikat ette kandnud. Nüüd kutsuti sind taas sinna?

Dirigent Ko Matsushita kutsus mind seekord 6.–11. augustini toimunud Karuizawa koorifestivalile, mille keskmes oli Eesti. Tutvustasin jaapani kooridele meie kooriloomingut, valmistasin neid ette eesti muusika ettekanneteks, korraldasin õpitua koorilaulu ja dirigeerimise alal viiele jaapani noorele koorijuhile ning olin kammeransamblike konkursi žüriis. Festivali kontsertidel juhatasin naiskoori Angelica, segakoori Vox gaudioso ja ühendkoori, ettekandele tulid Pärdi “Kaks palvetajat”, Tormise “Lauliku lapsepõli”, Kreegi “Õnnis on inimene”, Ernesaksa “Sinu ak-

nal tuvid” ja Olav Ehala “Päikeseratas”. Õpitubades tegelesime Pärdi “Credo” ja Ehala “Kodulauluga” ning tutvustasin jaapani koorijuhtidele plaadilt “Eesti rahvamuusika antoloogia” eesti runolaulu. Selle kogumiku andis Jaapanisse kaasa Veljo Tormis koos resolutsse sooviga, et tooksin talle omakorda plaadi jaapani räpiga. See soov sai ka täidetud.

Ko Matsushita enda kavades olid Pärdi “Magnificat”, Tormise “Sügismaastikud”, Kreegi “Taaveti laul” ja Urmas Sisaski “Gracias, agamus Deo nostro”. Jaapani koorid on nii teovalmis, et ma lihvisin nende eesti keelt järeleandmatult, kuni mu ees hakkas kõlama “Eesti laulupidu”. Festivali üritused toimusid Karuizawa väga hea akustika ja suurepärase heliaparatuuriga Ohga Hallis. Eesti muusika sai väga suure tähelepanu osaliseks – meie laulude kuum menu äratas ellu isegi linna taga asunud tulemäe.

Mis tunne oli juhatada öölaulupeol? Sinu käe all kõlasid Eespere “Ärkamise aeg” ja Peep Sarapiku “Ta lendab mesi-puu poole”. Kas oskame hoida ühte? Karmilt isamaaline tunne. Jah, me hoiame ühte.

Tiia-Ester Loitmega vestelnud Priit Kuusk

Kontserdil Jaapanis Karuizawa Ohga Hallis. FOTOD ERAKOGUST

Suvised suured rockifestivalid.

MARGUS KIIS
muusikakriitik

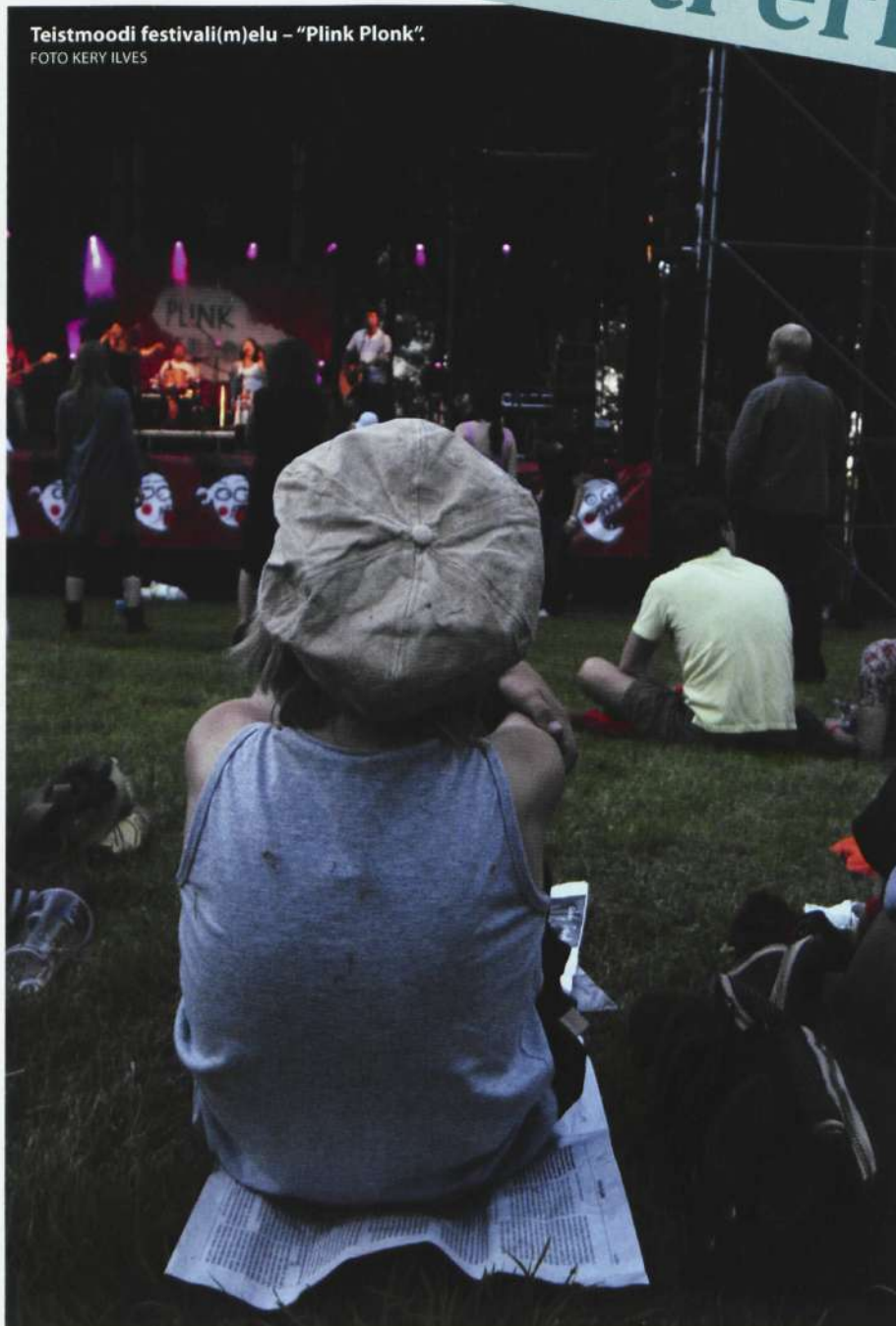
Kui miski tänavusi suviseid rahvusvahelise esinejaskonnaga rockifestivale ühendab, siis see, et üle hulga aja tundus paljudele kuulajatele, et kodumaised esinejad suudavad välismaistega edukalt võistelda ja neid nii mõnigi kord ka ületada. Muidugi on majanduslanguse tingimustes järjest raskem tippesinejaid piiri tagant kätte saada, aga meie omad ikka arenevad ka, kuigi visalt ja aegamisi.

13. ja 14. juunil, teise päeva lausvihmast hoolimata mürtsunud "Rabarock" tõestas end taas kui parima valikuga suurfestival Eestis, seda muidugi eriti kaugelt saabunute osas. Aga üllatusena pingutasid ka Eesti bändid visalt. Psychoterror rabeles nagu muiste, HU? oli oma elektrostaatikale vaatamata täitsa menukas ning Propeller promillidest ja megaõllekohtudest hoolimata (või hoopis nende tõttu) väga naljakas. Compromise Blue oli väljas täiesti uue repertuaari ja muusikalise vormiga (see vaimustas eriti punkareid), Silvi Vrait ja Ultima Thule üllatasid ootamatu koomikaga (laulude valik oli küll veidi triviaalne), Metsatöll panustas väliselt liialt tulele, kuid muusika oli varasemast tõsisemalt tõrvane. Ainuke tõeline kaotaja oli Vaiko Eplik & Eliit, mis maadles krooniliselt halva helipildi ja mõningase lavalise ebamugavuskrambiga. Välisbändide valikust paistis silma, et soome rock enam ei prevaleeri, küll aga oli kaheksateistkümneme bändi seas tervelt kolm üksust Suurbritanniast. Bändid jaotusid robustselt võttes vanadeks, eri sorti legendideks (Helloween, The Fall, Sparks), heatujulisteks rifirokkijateks (Electric Eel Shock, Truckfighters, Kotiteollisuus, Los Bastardos Finlandeses, Danko Jones) ning igasugu industriaaliks ja indie-veidrikeks (surf-anarhistid Black Lips, eesti esitöösturi Bonne kõhuli piirdeaia vastu hüppama pannud Pitchshifter, prantsuse aktsendiga saksa kraut-rocki plöksiv Fujiya & Miyagi).

■ Vana-Vigalas 27. ja 28. juunil toimunud

Eesti eri

Teistmoodi festivali(m)elu – "Plink Plonk".
FOTO KERY ILVES

seitsmes "Hard rock laager" põhjustas paljudes segaseid tundeid ja tekitas vaidlusi. Ebahariliku stiililise kirevuse (Sõpruse Puiestee melanhoolrockist Wataini seaverise *black-metal*ini) raamidesse mahtus nii pop-rocki (House Of Games), popindustriaali (No Big Silence), grunget (Leech), *nu-metal*it (Vene Stigmata), gootirocki (Soome Charon), atmosfäärihevi (Melmac, Soome Amorphis), keldi *metal*it (Iiri Primordial), *shit-metal*it (Läti Seborrhea), *doom*'i (Witchcraft), puhtaid eesti arheotüüpe (Taak), tribuute (Tiss), igasugu hübride (Horricane, Soome Impaled Nazarene) ja mõndagi muud. Eestlastele meeldisid ikka kodumaised bändid, eriti muidugi Metsatöll.

19. juulil Tartu lauluväljaku kõrval toimunud neljas, eelmistest paremini korraldatud "Plink plonk" oli ühe erandiga taas Eesti bändide pärusmaa. Kuulajatelt said kiita nii alguses jonnakalt publiku vähesust eiranud "kivirocki" bänd Smõuk, üllatavalt (eriti vokaalselt) võimekas noorte venelaste grupp Junk Riot, üksi *looper*-pedaali ja pillihunnikuga suure lava täitnud elektrofolkar Ramo Teder *alias* Pastacas, nii väliselt (tänu naislauljale) kui heliliselt imekaunis progetrio Cloudspeak, hämmastavalt originaalne ja elujõuline allpõrandalegend ÖÄK ja järjekindlalt vaimukate meeste kogunemiskoht Kõök. Ainult tuntud Tallinna mürarokkarite (Shelton Sani ja Zahiri liikmed) uus projekt Don Raul & His Lawyers jättis liiga "pohhui" mulje. Itaalia vaese mehe "uinamuina Coldplay" Eveline, sile Soome kantripopi orkester Scandinavian Music Group ja Vene *emo*-kooslus Miami Scissors rahva hulgas väga suurt poolehoidu ei leidnud. Lootusi tekitas Jaapani kvartett Mono, klassikaline Sonic Youthi tüüpi koosseis (kolm meest ja naine bassiga). Bändis ei tulnud pettuda, ehkki ta ei teinud midagi erilist. Lihtsalt tinistasid iga "loo" alguses natuke kitarri, panid siis oma kümned efektiplokid tööle ja tekitasid hiiglasliku valge müra, ise kunstipäraselt vääneldes. Ja nii mitu korda. Rahvas oli sillas. Ei, rahvas oli mürast kooldu.

Suve viimane suurfestival toimus 22.–23. augustini Kilingi-Nõmmel, kui

oma debüüdi tegi "Punk'n'Roll". Nagu nimestki võib aru saada, oli see üritus oma improviseeritud lavade ja samasse paigutatud telklaagriga korralduslikult kõige lödvem ja lihtsam. See-eest oli bände rekordarv, oma veerandsada, nii et võis jääda mulje, et esinejaid on rohkem kui kuulajaid. Neist kümme-kond oli välismaalt: Soomest (Hasta La Vista Social Club, Need For Treatment, Confusa, Kansalaistottemattomuus), Saksamaalt (Make It Count), Rootsist (Dead Vows), Suurbritanniast (Oi Polloi, Contempt), Hollandist (Fleas & Lice) ja Lätist (Lenino Prospektas). Välisbände kippus segama kergelt kätte-saadav alkohol, seega kõikus "kvaliteet" isegi pungi kohta liiga palju. Rohkem huvi tekitasid kuulajates vahest Dead Vows ja Make It Count. See-eest Eesti bände oli suures valikus, alates muhe-datest vanadest peerudest (Pööloy Gläänz, Conflict OK, Psychoterror, Astro Zombies, Totally Obnoxious, ZLO) kuni noorte ja vihasteni (Lahesõda, R.P.M., Square, N.M.R., Kamikadze TR, MuSKato Rain) ning populaarsest popist (Kurjam) mitte vähem vaimuka *punk-metal*ini (Goresoerd). Eesti bändid tegid ka siin "väljakatele" ära. Ja seda oligi tarvis tõestada.

ELU ELAMUS

Einar Laigna

Minu kõige võimsam ja edaspidi kogu suhtumist muusikamaailma määrav elamus kuulub varasesse lapsepõlve. Minu ema oli muusik. Tema laul ja klaverimäng täitsid lapsepõlvekoodu, tema viis mu klassikalise muusika imelisse maailma. Selles, kuidas ema jõuline, kuid talitsetud metsosopran esitas saksa muusikat, oli palju tundelisust.

Kuid erilise helikogemuse sain hoopis teisi. Üksi kodus olles, klaveriklahvid silmade kõrgusel, lõin akordi ja hoidsin sõrmed klahvidel, lastes helil pikkamisi hääbuda. Toetades suletud silmil otsaesist vastu klaverit, viis hääbuv heli mind kuskile avarusse. Ma tajusin end äkki lendavat maailmaruumis koos selle heliga, kuni heli hääbus vaikuseks, kummaliseks vaikuseks, millel oli oma heli – imeline, ebamaine, külm, emotsioonitu, mis hakkas helisema üha tugevamalt ja selgemalt, ilma modulatsioonita. Universum helises meditatiivses olemises, tajusin erilist senitundmatut rahu ja harmooniat. Ma olin ootamatult siit ära, teisel pool.

Palju aastaid hiljem leidsin sellele kogemusele ka teoreetilise aluse Augustinuse traktaadist "De ordo", milles Augustinus püstitab Universumi korrast rääkides ideaalse, teoreetilise muusika kontseptsiooni. Maailma üleloomulik ilu, *pulchritudinem mundi*, väljendub üleloomulikus helis – inglite laulus.

See kontseptuaalne alus leiab maises mõõtes oma tervikliku teostuse liturgias, gregoriaani koraalis, kus ajas luuakse igavikku, läbi dünaamika staatilist, püsivat ja jäävat. Olen seda kogunud, kuulates munkade laulu benediktilaste kloostris ja osaledes Armeenias Geghardis ida traditsioonis kloostriteenistustel.

Lapsepõlve helirännakutel kogetu andis mõõdupuu – ideaalne muusika ülendab, vabastab emotsioonidest, tõstab teise dimensiooni ja ei ole seetõttu enam pelgalt "muusikaline kogemus".

Euroopa Klaveriõpetajate Ühingu konverents Tallinnas

IA REMMEL

8.–11. augustini toimus Tallinnas Euroopa Klaveriõpetajate Ühingu (EPTA) kolmekümnes konverents. EPTA asutati 1978. aastal Inglismaal Guildhall Schooli professori Carola Grindea initsiatiivil. Eesti Klaveriõpetajate Ühingu sai alguse 1989. aastal, algatajaks oli Arbo Valdma. Eesti ühingu pikaajaseks esimeheks on Peep Lassmann ja see organisatsioon ühendab praeguseks ligi neljasaada klaveriõpetajat üle Eesti.

Eesti oli EPTA rahvusvahelise konverentsi võõrustajaks esmakordselt. Enamik konverentsi lektoritest ja esinejatest oli pärit Euroopast, kuid ettekandjaid oli ka Ameerikast, Indoneesiast, Kanadast ja Argentinast.

Ettekannete teemad hõlmasid tihti oma maa muusikat ja heliloojaid. Tutvustati serbia heliloojaid Marko Tajceviči ja Vasilije Mokranjaci, tšehhi heliloojaid Josef Koresit ja Zdenek Fibichit, rootsi heliloojat Gunnar de Frumerie'd, norra heliloojat Geir Tveitti, Šveitsi-Ameerika heliloojat Ernest Blochi, prantsuse heliloojat Jehan Alaini ning ameerika heliloojaid John Corigliani ja William Bolcomit. Mitu ettekannet käsitles klaveriõpetuse metoodikat: Sarah Beerninki (Holland) teema oli "Õpetamine kui õppimine", Johanna Maria Roelsil (Belgia) aga "Klaverimäng ja komponeerimine kui tervik. "Children on wings". Christine Brown (Inglismaa) kõneles Bartóki tähtsusest algõpetuses, Katy Kastrouni (Kreeka) rääkis pianistlikust edukusest ning Kevin Richmond (Ameerika) nüüdismuusika notatsioonist ja tehnikatest. Toimusid Marianne Jacobi ja Diane Anderseni meistrikursused.

Eesti-poolsed lektorid olid Lembit Orgse, Sten Lassmann ja Martti Raide. Lembit Orgse teemaks oli generaalbass kui interpretatsiooni alus J. S. Bachi Prantsuse süüdi Es-duur näitel, Sten Lassmann tutvustas Heino Elleri klaveriloomingut ja Martti Raide Tõnu Kõrvitsa klaveriloomingut. Sloveenia esindaja Lovorka Nemeš Dulari

ettekannet käsitles soome-ugri klaverimuusikat Ligeti, Sumera ja Rautavaara näidetest.

Konverentsil toimusid ka mitmed kontserdid. Mederi saalis esinesid Eesti klaveriõpilased Aleksandra Kamenskaja ja Ruslan Strogi, külalistest Johannes Antti Ilmari Piirto soome muusika kavaga ning Ruta Birzule läti muusika kavaga. Klaveriduo Gisela Herb–Naoko Shibayama–Aarnio (Norra–Soome) esituses kõlas Messiaeni "Visions de l'Amen", Kirill Kashunin ja Irina Osipova Venemaalt esitasid Rahmaninovi süüdi nr 2 kahele klaverile, Luba ja Ireneus Zuk mängisid ukraina ja kanada muusikat, Tijana Andrejic Serbiast ja Alberto Portuguese Inglismaalt esitasid kava erinevast klaveriklassikast ning Dora de Marini Argentinast mängis Alberto Ginastera muusikat.

Professor **Malcolm Troupile** Inglismaalt, EPTA rahvusvahelise häälekandja Piano Journal väljaandjale, jäid Eesti konverentsist parimad muljed. "Tulek Eestisse oli nagu naasmine kaotatud paradiisi. Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia uus hoone jättis erakordselt hea mulje. Akadeemia paistab silma ka väga heade klaveritega: saalis oli suurepärase Steinway, väga kvaliteetsed on ka kohalikud Estonia klaverid. Vastuvõtt Eestis oli soe ja külalislahke ning konverentsi korraldus Katrin Puuri poolt eeskujulik ja hoolitsev. Konverents andis hulgaliselt ideid ja impulsse." Eriti huvitavatest kontsertidest ja ettekannetest mainib professor Troup Sandra Ramaway loengukontserti William Bolcomi ja John Corigliano etüüdidest, Sten Lassmanni loengukontserti Heino Ellerist ning Irina Osipova ja Kirill Kashunini Rahmaninovi esitust. Eriti tõi ta aga esile väljasõidu Naissaarele, kus Peep Lassmann mängis külalistele Messiaeni "Lindude kataloogi". "See inspireeriv klaveriõhtu Messiaeni "Lindude kataloogiga" haakus eriti saare loodusiluga, kontserdikoha eriliseusega ning huvitava loodusvideoga. Aeg-ajalt segunes muusikasse naturaalselt linnulaulu. See oli üks minu elu unustama-

Sten Lassmann tutvustamas Heino Elleri klaveriloomingut.

FOTO IA REMMEL

tuid elamusi."

Ameerika Memphise ülikooli klavereriala õppejõud **Kevin Richmond** ütles muljeid jagades, et konverents oli väga hästi korraldatud ja kõrgel professionaalsel tasemel ning siiani parim ja huvitavaim, kus ta on viibinud. Tallinn on Kevin Richmondil sõnul "modernne, innovatiivne ja energias tulvil linn".

Huvitavamate ettekannetest mainib Richmond Malcolm Troupi loengut Ernest Blochist, Sandra Ramaway loengukontserti Corigliano ja Bolcomi etüüdidest, Martti Raide ettekannet Tõnu Kõrvitsa klaveriloomingust ning Radoslav Kvapili ettekannet Fibichist. Kasulik ja huvitav oli tema jaoks ka Marianne Jacobi meistriklass.

Lovorka Nemeš Dular Sloveeniast kiitis samuti konverentsi korraldust, tuues paari probleemina esile pideva ajapuuduse (ettekanded pidid mahtuma poole tunni sisse) ning mõningaid häireid esitlustehnika – arvutite ja grafoprojektoritega. Huvitavatest ettekannetest mainib Lovorka Nemeš Dular Sten Lassmanni ja Martti Raide loengukontserte, Kevin Richmondil ettekannet nüüdismuusikast, Sarah Beerninki ettekannet "Õpetamine kui õppimine", Susan Yondti, Elin Perssoni ja Milan Franeki ettekanded ning klaveriduode Gisela Herb–Naoko Shibayama–Aarnio ja Irina Osipova–Kirill Kashunini esitust.

Stella Matutina. Vox Clamantis.

MIRARE MIR064

Hiliskevad el Prantsuse plaadifirmalt Mirare ilmunud "Stella Matutina" on nii Vox Clamantis kui ka Weekend Guitar Trio kuues heliplaat. Esimesel ühisalbumil kõlavad kihiti ja kõrvuti gregooriuse laul ja varane mitmehäälsus ning improvisatsioonid elektrikitarridel ja live-elektronikal. Sellise "ansambliina" on musitseeritud varemgi, mõne aasta eest kontserdisarjas "Kohtumised", mille raames käis Vox Clamantis peale WGT kohtamas ka džäss ja juudi muusikaga ning jämmis koos Hortus Musicusega. Ainult gregooriuse laulu ja varast mitmehäälsust kuulab Voxi kontsertidel (vähemasti Eestis) viimasel ajal üha harvemini.

Ehkki uus CD on "kergem" kui eelmised, ei ole see lihtsalt mingi crossover-projekt, millega püütakse vana ja aeglast gregooriuse laulu näiteks koolinoorte seas popimaks teha, või püüd tõestada, et ka gregooriuse laul võib olla cool, tuleb lisada vaid teatud hulk kitarride ja elektroonikat. See pole ka abitu katse rõhutada millegi ajatust ja igikestvust, püüdes sobitada seda meeleheitlikult uude aega, tänapäeva konteksti.

Aeg näib olevat selle plaadi muusikast üldse välja arvatud. Jaan-Eik Tulve kaastekst kutsus kuulaja meditatiivsele

rännakule, algusaeg – aegade lõpp, kohtumisaik – hommikutäht, *stella matutina*. See on tõepoolest kohtumine ruumis, kus aeg ei loe, sest pole enam aega, mida lugeda. Midagi ei kaasajastata, sest midagi pole vaja kaasajastada. Pole vaja ka rikastada, sest rikkused on nii WGT kui ka Voxi muusikas ammu olemas. Siin plaadil sammuvad nad kõrvuti nagu kaks teelist ja pakuvad teineteisele seltsi, püüdmata seguneda või sarnaneda. (Vähem veenvad kohad plaadil ongi need, kus elektrikitarr "kajab" gregoriaani vormelites, näiteks hümnis "Ave Maris Stella". Samas mõjuvad akustilise kitarriritmellid samanimelises organumis väga värskest ja loomulikult.)

Minu jaoks seisab sel plaadil valgusvihus siiski gregooriuse laul oma ilus ja vägevuses. Tundub, et elektroonika ja kitarripartiid, kui tahes pika mõttekaarega, erksad, nüansirikkad või avarad nad ka poleks, ei lisa midagi, mis selles juba ei sisaldu. Ilmselt võib teistsuguse taustaga kuulaja tunda ja öelda ka täpselt vastupidist. Samas on WGT kohalolek hea. Mitte gregooriuse laulu, vaid kuulaja pärast. Trio luua on plaadi siserütm ja dünaamika, kujundada dramaturgiline tervik, mida gregooriuse laulult ei peagi nõudma (seda rolli kannab praktikas ju liturgia). Plaadi lõpuloos kasvatavad just WGT improvisatsioonid litaaniast tõelise ekstaasi. Kõlaltselt võib heliplaat oma maitseka, ülekruttimata *sound'i* ja õnnestunult mikrofoni püütud loomuliku akustikaga (salvestatud Tallinna Issanda Muutmise kirikus). Maagilistes värvides valge-punane-must kujundus annab ilusale plaadile ilusa vormi.

KRISTINA KÖRVER

Bitchslap Boogie. Maria Faust Group.

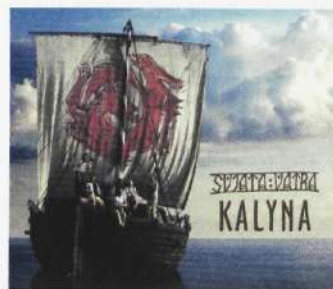
Barefoot Records BFREC006

Kopenhaagenis elava eestlanna Maria Fausti debüütplaad mõjub vägagi küpselt ja terviklikult. "Litsilaksu bugi" sisaldab stiili ja tekstuuri poolest mitmekihilisi kompositsioone, kus on nii rockilikku gruuvit, *hard bop'i* draivi kui ka vabajazzilikku ekslemist, seda sageli ühe ja sama loo piires. Faust on hea altsaksofonist, kuid mitte ainult. Ta on ka põnev helilooja, kes oskab pinget tõsta ja maandada, ning arranžeerija, kes suudab panna värskest kõlama nii neljahäälsel puhkpillirühmal kui ka seda toetava rütmisektsiooni. Fausti muusikaliste ideede teostus on suurepärase, mis pole ka ime, kui meeles pidada, et tema kaheksaliikmelise bändi muusikud õpivad, mängivad ja elavad Taanis. Ehkki Fausti ja ta sõprade väljenduslaadis on palju ameerikalikku, on tema muusikat informeerinud teadlikkus euroopa jazzidentiteedist. Seda esitavad muusikud, kes on oma tööoskused omandanud Skandinaavia ühes peamises jazzihariduse keskuses.

Albumi visuaalid ja palade pealkirjad (nagu "New Panties & Boots", "The Virgins Are Trimming Their Waists" või "Housewife's Powerdance") viitavad teatud programmilisusele, tõdemusele sellest, et nagu naine peab end tõestama meestekeskses

ühiskonnas, peab ta seda tegetema ka jazzis, eriti instrumentaalses jazzis. Maria Faust saab meeskollektiivi juhtimisega igatahes kindlakäeliselt hakkama. Plaati "Bitchslap Boogie" on raske nimetada eesti jazz albumiks, ometi saame tunda heameelt, et siit võrsunud muusik on võõral maal juba oma esikplaadiga nii märgatava märgi maha pannud.

JOOSEP SANG

Kalyna. Svjata Vatra.

Svjata Vatra 4740156910834

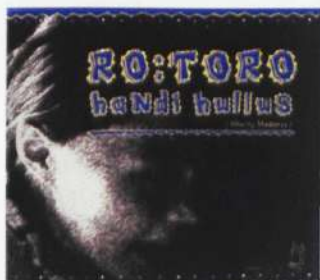
Ansambel Svjata Vatra (eesti keeli "püha tuli") on välja tulnud uue albumiga "Kalyna", millel seaded eesti ja ukraina pärimusmuusikast ning omaloomingust. Plaadil mängivad Ruslan Trochynskyi (tromboon, vikat, duduk, laul), Kulno Malva (akordion, torupill, laul), Juhan Suits (torupill, vile, sarv, parmupill, laul), Silver Sepp (perkussioon, *tarbuka*, *buhalo*, laul) ning Kalle Kindel (džembe).

Plaat on tõesti üsna tuline ja võrtsikas. Slaavi temperamenti täis muusika on huvitavas sümbioosis põhjamaise stoilise rahuga. Eesti kuulajale pärimusmuusika kontekstis tavatu tromboon flirdib akordioni ja torupilliga ning kõike särtsutavad rütmipillid, mis pakuvad slaavi energia kõrvale aeg-ajalt hoopis kerget *reggae*-rütm ja sambalikku puu-

sanõksu. Tegemist on küll paraja kompotiga, kuid siiski leiab kuulaja plaadilt küllaltki maitseka terviku. Hoolimata mitme bändiliikme jazzitaustast on suudetud hoiduda praegusest trendist segada pärimusmuusikat jazziga. Pigem kumab muusikast läbi just eesmärk olla ehe ja mõjuda kohatise minimalismiga, mille kõige äärmuslikum näide on muidu torupilli mängiva Juhan Suitsu eestvõetud regilaul "Neitsikene noorekene". Oma *a cappella* seade tõttu hüppab see plaadi üldisest kontekstist välja ning tundub esmakuulamisel stiilivääratusega, siis aga seob kuulaja nii enda külge, et mitme päeva vältel tundub võimatu hoogsat viisi ja humoorikaid sõnu peast välja heita. Koosseis on julge eksperimenteerima, ajab oma vagu ja sõlmib rõõmsa jultumusega kahe eri kultuuri arhailisi juuri. Oma asja ajamisega on nad kõrgemal Viljandi Kultuuriakadeemia koolkonna gurude "õigest" ja "valest", tehes asja tõsise mõnuga. Kokku võttes on Svjata Vatra ürgsed mehed ürgses rütmis üks isikupärasemaid kollektiive eesti folgi maastikul.

MARI TAMMAR

pärimusmuusika tudeng

Handi hullus. RO:TORO.

TUTL SHD091

"Handi hullus" on märkimisväärne saavutus. Võrreldes

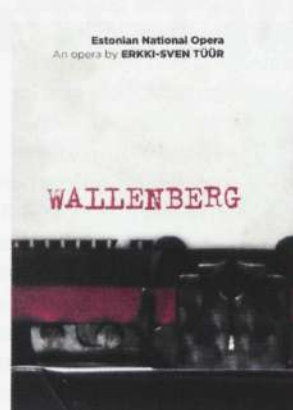
RO:TORO esikplaadiga (hea oli seegi) on album hoopis terviklikum, tugevamate ideede ja teostusega. Ühe erandi on lood pärit handi ja mansi rahva hääbuvast folkloorist, kuid vanad viisid on "lõpakaajastu" noortelt selga saanud riided, mis tekitaksid kaugetes Siberi küldes kummastust ja võõristust. RO:TORO muusikute siirastes kavatsustes pole siiski põhjust kahelda, nad on rahvalauludele ja -lugudele lähenenud austuse ja avatud meelega, kasutades sajaprotsendiliselt ära arhailise handi muusika salajast jõudu ja väge (seda väge kinnitab kahe handi naise lauldud hüpnootiline "Ljamini naise lugu", üks kahest rajast, milles RO:TORO ei osale).

Muusikaline keskkond, kuhu vanadelt taatidelt ja eidekestelt õpitud lood noorte hõimlaste vahendusel on sattunud, on väga sofistikeeritud etno-fusion. Efektsetes rahva viisiseadetes on läbisegi tlikuumad toru- ja vilepilli ning sopransaksofoni paralleelsed liinid (Cätlin Jaago, Sandra Sillamaa ja Marko Mägi), nokiv elektrikitarr (Karl Laanekask) ja hõredama faktuuri taustal kõlav sisenduslik vokaal (Silver Sepp, ka löökpillidel). Võtme annab kätte juba avalugu "Lenin, Stalin", kus torupillide kassikangast täiendavad metalne kitarr ja jazzilik sopransaks.

Samasugune keemia tekib veel mitmes palas, eriti mõjuvalt plaadi nimiloos "Handi hullus". Vaheldust pakuvad laulud "Aige jem pa" ja "Pahad põdrad", milles on rohkem tunda autentsusepüüet. Ehkki mõnel folgipeol poris kargamiseks sobivad paremini Vägilased või VLÜ, on RO:TORO parim "kuulamis-muusika", mida eesti sünteetilises etnos leida võib, esitaja-

teks konkurentsilt hetkel parimad pärimusmuusikud.

JOOSEP SANG

Erkki-Sven Tüür. Wallenberg.

ERP 1808

Veljo Tormis. Eesti naiste laulud.

Nargen Opera. Von Krahli Teater

DVD-plaatidele on jõudnud kaks viimaste aastate muusikalist tipplavastust, Kaljuste-Jalaka-Tormise "Eesti naiste laulud" ja Erkki-Sven Tüüri "Wallenberg". Kui "Wallenbergi" võib veel Estonia teatris üle vaadata, siis "Eesti naiste laulude" asemele on tulnud juba "Eesti meeste laulud" ja naiste laule saab kuulata-va-

data vaid plaadilt. Kahte DVD-plaati võrrelda ei tasu, selleks on tase liiga erinev, kuid oma leiab igaüks ja plaadiriivile mahuvad mõlemad.

Erkki-Sven Tüüri ooper "Wallenberg" on vaieldamatult üks parimaid viimaste aastate muusikalavastusi. Ehkki Dortmundis etendus ta juba seitse aastat tagasi, jõudis ta mullu ka Estonia lavale ja tänavu DVD-le. Piltplaadistatud ooperi puhul on kasutatud DVD formaadi poolt pakutavaid võimalusi. On võimalik valida mitmes keeles subtiitrid, mis paigutuvad mugavalt allserva, tuletades meelde, kui ebamugav on neid lugeda Estonia teatrisaalis. Lisatud on ka eesti- ja ingliskeelne buklett lühikesse sisu kokkuvõttega ning tegijate lühikeste elulugudega. Peale selle võib aga plaadilt leida küsimärke tekitava umbes kümneminutilise lõigu etenduse proovist ja esietendusele saabuvatest vippiidest (backstage). Milleks seda vaja oli ja miks ei leia lisana hoopis väärtuslikumaid lühivõtteid helilooja, kunstniku, lavastaja või režissööriga, teavad DVD üllitajad ERP (Estonian Record Productions), Rahvusopera Estonia ja ERR (Eesti Rahvusringhääling).

Moskva režiigrupp koostöös ETV kaamerameestega on lavastaja Dmitri Bertmani juhendamisel leidnud sobivalt mõõduka viisi etenduse jäädvustamiseks – kaamera järgib libretot, peamiselt on fookuses oma partiid esitav laulja, koor on üldplaanis. Samas võimaldab kaamera keskenduda tähelepanu üksikasjadele, andes sellega ooperist hoopis intiimsema pildi, kui seda näeb kaugelt saalist. Mõjule pääseb niinimetatud piiratud vaatevälja maagia – vaataja näeb seda, mis kaadrist paistab, samas ei saa operaator lavastu-

se filmimisel lähtuda kunstilise filmi loogikast, esmane on siiski laval toimuv. "Wallenbergi" juures pole režissöör libastunud – etenduse dünaamika ja draamaatika on jälgitav ja mõistetav ning kaamera ja lavastuse võimalusi on hästi ära kasutatud. Kui mõnel korral oleks soovinud veidi suuremat julgust kaameratöös, siis kokku võttes on see tagasihoidlikkus ja mõõdutunne modernse ooperi ülesvõtmi- sel siiski meeldiv. Kaamera ei kehtesta end ja režissöör ei taha olla üle lavastajast.

Loomulikult ei saa filmile või videole talletatud kontsert

või etendus anda edasi koha võlu, nagu on Nargen Opera küünil Naissaarel, rääkimata sõidust saarele ja tagasi, mis toimib omalaadse sisse- ja väljajuhatusena etendustele. DVD-le salvestatud "Eesti naiste laulud" pole seega juba eos see etendus, mida näeb silm ja kogeb kõrv sel mere- saarel. Kahjuks jääb ka DVD teostus kahvatuks. Režissööril ja operaatoritel on täita keeruline ülesanne, sest "Eesti naiste laulude" piklik *catwalk*'ilik lava ja heinaküüni peaaegu olematu valgus sea- vad kaameratööl väga kitsad raamid. Seda enam tuleks hea

DVD saamiseks panustada korralikule tehnikale ja läbi- mõeldud kaameratööl. Siin on aga mindud kergema vas- tupanu teed ja tulemus on pi- gem mobiilialvestusest mõ- nevõrra etem mälestusdoku- ment kui levitamist või kinki- mist väärt DVD. Videokaame- ra jälgib laval toimuvat põran- dal istuva vaataja positsioo- nilt, keda ei häiri ka see, kui valgusti laulja pead või keha varjutab. Kaamera ei tea päris täpselt, mida üles võtta, ehkki kõik liikumised on kinni püü- tud. Võtted on pigem pikad ja kaamera seisev, justkui rõhu- tades lavastuse traagilist ja

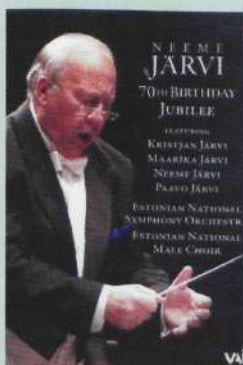
isegi morbiidset alatooni.

Visuaalse talletuse puudu- sed ei kaalu siiski üles kogu la- vastuse jõudu ning regilaulu ja naise saatuse traagika jõuab vaatajani ka siis, kui Naissaarel käimata ning lavastus oma sil- maga, *live*'is nägemata. "Eesti naiste laulud" sobiksid väga hästi ka tavalisele CD-plaadile, mis jätab kuulajale võimaluse kasutada liikuvate piltide esile manamiseks oma kujutlusvõi- met.

TÕNU KARJATSE

filmi- ja muusikakriitik

VAATA KA NEID

Neeme Järvi 70th Birthday Jubilee.

VAI 4443

Neeme Järvi puhul on alati rõhutatud suurt rõõmu, mis sütitab tema lavalolemist ning kandub iga muusiku ja kuulajani. Rõõmu heast muusikast ja ühe muusikalise perekonna liikmete isiklikest ja ühistest saavutustest peegeldab suurepäraselt ka mullu mais Estonia kontserdisaalis salvestatud austamisõhtu. Kõik on kohal – maestro juhatusel esitavad ERSO ja RAM Villem Kapi teose "Põhjarannik", Liszti "Faust-sümfoonia" ja Tormise "Kolm mul oli kaunist sõna" (flöödil Maarika Järvi); Paavo Järvi lisab Sibeliuse "Finlandia" ja koos õega Elleri "Kolm pala flöödile ja kammerorkestrile" ning Kristjan Järvi teeb mürtsu kolme osaga Nielseni "Aladdin- süüdist".

Paavo Järvi conducts EUYO at Glasperlenspiel-festival.

ERP 1107

Täheühendi EUYO taga peitub Euroopa Liidu noorteorkester ning Glasperlenspiel- festival on meie oma kodune "Klaaspärlimäng", mille raames sellele DVD-le salves- tatud kontsert 2004. aastal toimus. Kõlavad Erkki-Sven Tüüri "Aditus" ja Bruckneri viies sümfoonia, mõlema esituse teevad nauditavaks Paavo Järvi küpsus, noorte muusikute innukus ja Ülle Õuna videorežii professionaalsus.

JOOSEP SANG

Oktoober

Talinnas

1. 10 kell 13 ja 19 Berlioz "Romeo ja Julia": ERSO, Rahvuskooper Estonia naiskoor, Eesti Rahvusmeeskoor, Jekaterina Gubanova (alt), Oliver Kuusik (tenor), Vladimir Baikov (bass), Vello Pähn (dirigent) Estonia kontserdisaalis

1. ja 5. 10 kell 12 Lasteballett "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi" Kocsaki muusikale Rahvuskooper Estonias

1. 10 kell 19 Rahvusvahelise muusikapäeva ooperigala Rahvuskooper Estonias

2. 10 kell 12 Rossini ooper "Tuhkatriinu" Rahvuskooper Estonias

2. 10 kell 18 Mälestuskontsert: Hortus Musicus toomkirikus

3. 10 kell 18 Orelikontsert: Ene Salumäe toomkirikus

3. 10 kell 19 Bournonville'i ballett "Süüfiid" Rahvuskooper Estonias

4. 10 kell 12 Orelipooltund: Piret Aidulo toomkirikus

4. 10 kell 17 Wagneri ooper "Tristan ja Isolde" Rahvuskooper Estonias

4. 10 kell 18 Oliver Kuusik (tenor), Mihkel Poll (klaver) raekojas

4. 10 kell 18 Akadeemiline kammermuusika: Ardo Västrik (tšello), Lea Leiten (klaver) Kadrioru lossis

5. 10 kell 17 Dominique Pifarély trio (Prantsusmaa) Estonia Talveaias

7. 10 kell 19 Ella Sevskaia (haamerklaver), Marju Riisikamp (positiivorel) Estonia kontserdisaalis

8. 10 kell 19 KontsertJazz: Karamazov Brothers (Venemaa) Estonia Talveaias

8. 10 kell 19 Diplomaatilised noodid – Ungari. Kuninglikud pulmad 15. sajandil: ansambel Corvina Consort Katariina kirikus

9. 10 kell 19 Tartu Jazz. Changing Images: Russell Leon Adamsoni tantsutrupp, Trio X, Lembit Saarsalu (tenorsaksofon) Estonia kontserdisaalis

9. 10 kell 19 Klaveripalavik: Henri Sigfridsson (klaver), Tallinna Kammerorkester, Juha Kangas (dirigent) Mustpeade Majas

9. 10 kell 19 J. Strauss'i ooperett "Viini veri" Rahvuskooper Estonias

10. 10 kell 19 Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Silver Ainomäe (tšello), Paavo Järvi (dirigent) Estonia kontserdisaalis

10. 10 kell 19 Loewe' muusikal "Minu veetlev leedi" Rahvuskooper Estonias

11. 10 kell 12 Vanalinna Hariduskolleegeiumi orelipilaste kontsert toomkirikus

11. 10 kell 18 Suur Muusikaakadeemia: Andres Mustonen (viul), Ivo Sillamaa (klaver) raekojas

11. 10 kell 19 Härmi ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvuskooper Estonias

12. 10 kell 12 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvuskooper Estonias

12. 10 kell 17 Maria Espada (sopran), vanamuusika ansambel Armoniosi Concerti (Hispaania) Estonia kontserdisaalis

15. 10 kell 19 Bergeni Sümfooniaorkester, Nikolaj Znaider (viul), Andrew Litton (dirigent) Estonia kontserdisaalis

15. 10 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvuskooper Estonias

16. 10 kell 19 Kuldaeg: Tallinna Kammerorkester Kadrioru lossis

16. 10 kell 19 Minkuse ballett "Don Quijote" Rahvuskooper Estonias

17. 10 kell 19 Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Indrek Vau (trompet), Peeter Sarapuu (fagott), Nikolai Aleksejev (dirigent) Estonia kontserdisaalis

17. ja 18. 10 kell 19 Esietendus: Mari Vihmandi ooper "Armastuse valem" Rahvuskooper Estonias

18. 10 kell 12 Orelipooltund: Kadri Ploompuu toomkirikus

18. 10 kell 16 Hortus Musicus Väravatornis

18. 10 kell 18 Juubelikontsert: Tallinna Saksofonikvartett, Pille Lill (sopran) Mederi saalis

18. 10 kell 18 Akadeemiline kammermuusika: Annaliisa Pillak (metso-sopran), Jaanika Rand-Sirp (klaver) Kadrioru lossis

18. ja 19. 10 kell 18 IV rahvusvahelise Heino Elleri nimelise viuldajate konkursi finaali: ERSO, finalistid, Jüri Alpernt (dirigent) Estonia kontserdisaalis

19. 10 kell 18 Vivaldi, Casanova ja Veneetsia: Corelli Consort, Raivo Järvi (tekst) Toompea muusikalongis

19. 10 kell 19 Lasteballett "Lumivalgeke ja seitse põialpoissi" Kocsaki muusikale Rahvuskooper Estonias

21. 10 kell 19 Noored talendid: Alessandra Russo (flööt), Ave Krupp

(klaver) Estonia kontserdisaalis

22. 10 kell 19 Folkansambel Svjata Vatra Estonia Talveaias

22. 10 kell 19 Minkuse ballett "Don Quijote" Rahvuskooper Estonias

23. 10 kell 19 Grigorjeva, Krigul, Gubaidulina: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, instrumentalistid, Daniel Reuss (dirigent) Nigulistes

23. ja 25. 10 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Rahvuskooper Estonias

24. 10 kell 19 Klaverifestivali avakontsert: Eesti Riiklik Sümfooniaorkester, Sergio Tiempo (klaver), Dmitri Slobodeniouk (dirigent) Estonia kontserdisaalis

24. 10 kell 19 Härmi ballett "Kameeliadaam" Liszti muusikale Rahvuskooper Estonias

24.–31. 10 Festival "Klaver 2008"

25. 10 kell 12 Orelipooltund: Elke Unt toomkirikus

26. 10 kell 19 Verdi ooper "Rigoletto" Rahvuskooper Estonias

27.–31. 10 Juudi süvakultuuri festival "Ariel"

29. 10 kell 19.30 Diplomaatilised noodid – Tšiili: Catherina Cartes (sopran), Boris Alvarado (heilooja, dirigent), Andres Tapia Urzur (video), EMTA üliõpilaste akustiliselektrooniine ansambel Kanuti gildi saalis

30. ja 31. 10 kell 19 Tüüri ooper "Wallenberg" Rahvuskooper Estonias

Tartus

1. 10 kell 19 Dominique Pifarély trio (Prantsusmaa) Vanemuise kontserdimajas

2.–5. 10 XIII rahvusvaheline Tartu vanamuusika festival "Orient et Occident"

3. 10 kell 19 Berlioz "Romeo ja Julia": ERSO, Rahvuskooper Estonia naiskoor, Eesti Rahvusmeeskoor, Jekaterina Gubanova (alt), Oliver Kuusik (tenor), Vladimir Baikov (bass), Vello Pähn (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

4. 10 kell 19 Esietendus: Tšaikovski ballett "Uinuv kaunitar" Vanemuise suures majas

6. 10 kell 17 Tartu Jazzi noortekontsurt Vanemuise kontserdimajas

6.–12. 10 Džässifestival "Rainbow Jazz"

7. 10 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Vanemuise väikeses majas

8. 10 kell 19 Ella Sevskaia (haamer-

klaver), Marju Riisikamp (positiivorel) Vanemuise kontserdimajas

9. 10 kell 12 Tantsuetendus "Peeter Paan" Vanemuise suures majas

9. 10 kell 19 Aegumatu horoskoop: heategevuskontsert Vanemuise kontserdimajas

10. 10 kell 18 Meistrite Akadeemia: Kristina Kriit (viul), Diana Liiv (klaver) Tartu Ülikooli aulas

11. 10 kell 19 Vanemuise Sümfooniaorkester, Anna-Liisa Bezrodny (viul), Mihkel Kütson (dirigent) Vanemuise kontserdimajas

11. 10 kell 19 Tantsuetendus "Sigmund & Freud" Sadamateatris

12. 10 kell 16 Tartu Jazz. Changing Images: Russell Leon Adamsoni tantsutrupp, Trio X, Lembit Saarsalu (tenorsaksofon) Vanemuise kontserdimajas

12. 10 kell 19 Tšaikovski ballett "Uinuv kaunitar" Vanemuise suures majas

15. 10 kell 19 Ballett "Onegin" Tšaikovski muusikale Vanemuise suures majas

19. 10 kell 16 Juubelikontsert: Tallinna Saksofonikvartett, Pille Lill (sopran) Vanemuise kontserdimajas

19. 10 kell 16 Tantsuetendus "Sigmund & Freud" Sadamateatris

23. 10 kell 11, 13 ja 15 Teeme ise muusikat: lastepäev Vanemuise kontserdimajas

23. 10 kell 19 Verdi ooper "Trubaduur" Vanemuise suures majas

24. 10 kell 12 ja 14 Bandu-bandu: Arnold Chivalala, Topi Korhonen, Menard Mponda, Ricardo Padila (laul, trummid, kannel, cajon, ud, kitarr) Vanemuise kontserdimajas

24. 10 kell 19 Tšaikovski ballett "Uinuv kaunitar" Vanemuise suures majas

26. 10 kell 16 Festival "Klaver 2008": Frederic Rzewski (klaver) Vanemuise kontserdimajas

28. 10 kell 19 Noorkuu *live*: ansambel Noorkuu, Maarja-Liis Ilus, Hendrik Sal-Saller, Tõnis Mägi Vanemuise kontserdimajas

28. 10 kell 19 Puccini ooper "Tosca" Vanemuise väikeses majas

29. 10 kell 18 Tantsuetendus "Peeter Paan" Vanemuise suures majas

30. 10 kell 19 Nanae Yoshimura (koto) Athena keskuses

Pärnus

2. 10 kell 19 Berlioz "Romeo ja Julia": ERSO, Rahvuskooper Estonia naiskoor, Eesti Rahvusmeeskoor, Jekaterina Gubanova (alt), Oliver Kuusik (tenor), Vladimir Baikov (bass), Vello Pähn (dirigent) Pärnu kontserdimajas

4. 10 kell 19 Dominique Pifarély trio (Prantsusmaa) Pärnu kontserdimajas

5. 10 kell 19 Aegumatu horoskoop: heategevuskontsert Pärnu kontserdimajas

11. 10 kell 19 Tartu Jazz. Changing Images: Russell Leon Adamsoni tantsutrupp, Trio X, Lembit Saarsalu (tenorsaksofon) Pärnu kontserdimajas

16. 04 kell 19 Juubelikontsert: Tallinna Saksofonikvartett, Pille Lill (sopran), Marko Matvere Pärnu kontserdimajas

17. 10 kell 19 Armastus Eesti moodi: Kädy Plaas (sopran), Siim Selis (klaver) raekojas

18. 10 kell 18 Vivaldi, Casanova ja Veneetsia: Corelli Consort, Raivo Järvi (tekst) Café Grand muusikalongis

24. 10 kell 18 Grigorjeva, Krigul, Gubaidulina: Eesti Filharmoonia Kammerkoor, instrumentalistid, Daniel Reuss (dirigent) Elisabeti kirikus

29. 10 kell 19 Noorkuu *live*: ansambel Noorkuu, Maarja-Liis Ilus, Hendrik Sal-Saller, Tõnis Mägi Pärnu kontserdimajas

30. 10 kell 19 Mozarti "Reekviem": Pärnu Linnaorkester, Riia toomkiriku poistekoor, Inga Slubovska (sopran), Iris Oja (alt), Oliver Kuusik (tenor), Uku Joller (bass), Jüri Alpernt (dirigent) Pauluse kirikus

Joller (bass), Jüri Alpernt (dirigent) Pärnu kontserdimajas

Viljandis

2. 10 kell 20 Ånon Egeland (multiinstrumentalist) Pärnumuusika Aidas

4. 10 kell 20 Ansambel Jouhi-orkesteri (hiiu kandle), Pastacas Pärnumuusika Aidas

5. 10 kell 17 Andrea Marcelli Italian Trio, Raul Sööt (saksofon), Ain Agan (kitarr) Pärnumuusika Aidas

7. 10 kell 19 Bonzo & Tõun, tšellokvartett C-Jam Pärnumuusika Aidas

10. ja 11. 10 Pärnumuusika lõukupidu Pärnumuusika Aidas

14. 10 kell 19 Kontsertkohtumine Kihnu Virvega Pärnumuusika Aidas

21. 10 kell 20.30 Vaterland: Andres Noormetsa eksperimentaalne etendus Pärnumuusika Aidas

24. 10 ETV *live*: Vennad Johansonid. ETV *live*: Bonzo & Tõun Pärnumuusika Aidas

31. 10 kell 18 Mozarti "Reekviem": Pärnu Linnaorkester, Riia toomkiriku poistekoor, Inga Slubovska (sopran), Iris Oja (alt), Oliver Kuusik (tenor), Uku Joller (bass), Jüri Alpernt (dirigent) Pauluse kirikus

Jõhvis

2. 10 kell 19 Dominique Pifarély trio (Prantsusmaa) Jõhvi kontserdimajas

10. 10 kell 19 Tartu Jazz. Changing Images: Russell Leon Adamsoni tantsutrupp, Trio X, Lembit Saarsalu (tenorsaksofon) Jõhvi kontserdimajas

19. 10 kell 17 Hortus Musicus Jõhvi kontserdimajas

30. 10 kell 19 Festival "Klaver 2008": Nikolai Tokarev (klaver) Jõhvi kontserdimajas

Kõikjal üle Eesti

1. 10 kell 19 Eesti värvid: Remo Savisaar (fotod), Eduard Akulin (tromboon), Raun Juurikas (klaver), Taavo Rimmel (kontrabass), Brian Melvin (löökpillid) lisaku rahvamajas

2. 10 kell 16 Meistrite Akadeemia: Roland Liiv (tenor), Kristo Käo (kitarr) Sillamäe Astangu koolis

2. 10 kell 17 Eesti värvid: Remo Savisaar (fotod), Eduard Akulin (tromboon), Raun Juurikas (klaver), Taavo Rimmel (kontrabass), Brian Melvin (löökpillid) Sillamäe Muusikakoolis

2. 10 kell 19 Heiki Mätlik (kitarr), Urmas Vulp (viul), Külli Kudu (akordion) Harmi mõisas

3. ja 5. 10 kell 16 Eesti värvid: Remo Savisaar (fotod), Eduard Akulin (tromboon), Raun Juurikas (klaver), Taavo Rimmel (kontrabass), Brian Melvin (löökpillid) Keila kultuurikeskuses ja Mäetaguse mõisas

4. 10 kell 16 ja 19 Hingemuusika: Niils Rõõmussaar (oboe), Ulla Krigul (orel) Türi ja Käru kirikus

8. 10 kell 18 Meistrite Akadeemia:

Kristina Kriit (viul), Diana Liiv (klaver) Tõrva kirik-kammersaalis

9. 10 kell 18 Meistrite Akadeemia: Ralf Taal (klaver) Narva linnuses

15. 10 kell 19 Vivaldi, Casanova ja Veneetsia: Corelli Consort, Raivo Järvi (tekst) Maardu mõisa muusikalongis

16. 10 kell 18 Noorte Meistrite Akadeemia: Ida Teppo (viul), Andreas Lend (tšello), Jelena Fomina (klaver) Rakvere Gümnaasiumis

16. 10 kell 19 Kandleansambel Sotto Voce Paide vallitornis

22. 10 kell 18 Hingemuusika: Madis Kari (klarnet), Tiia Tenno (orel) Otepää Maarja kirikus

22. ja 25. 10 kell 19 Gustav Ernesaks 100: Eesti Rahvusmeeskoor, Olev Oja (dirigent), Kuno Areng (dirigent) Karksi valla kultuurikeskuses ja Sindi seltsimajas

23. 10 kell 18 Gustav Ernesaks 100: Eesti Rahvusmeeskoor, Olev Oja (dirigent), Kuno Areng (dirigent) Tõrva kirik-kammersaalis

23. 10 kell 18 Hingemuusika: Danae Taamal (viul), Andreas Lend (tšello), Jelena Fomina (klaver) Häädemeeste Muusikakoolis

Andmed on kontrollitud 18. septembril. Täpsem info kodulehekülgedel.

Novembri kontserdiinfot COLLAGE'is avaldamiseks ootame hiljemalt 13. oktoobriks adressil kristina@ema.edu.ee

Nõmme Jazz 2008
X Rahvusvaheline festival

23. okt. kell 20.00 Glehni loss
Originaalne New Orleansi Jazz

WENDELL BURNIOUS
trompet, laul, USA

24. okt. kell 19.00
Nõmme Rahu Kirik
Mis Meelal See Keelel
SIIM AIMLA ans.
ja keelpillikvartett **MUUSA**

25. okt. kell 17.00
Nõmme Lunastaja Kirik
Ilusa Muusika Duo
VIRGO SILLAMÄE kitarr
ja **MINGO RAJANDI** kontrabass

25. okt. kell 20.00
Nõmme Kultuurikeskus
LEONID SHINKARENKO
JAZZ 4
LEEDU

Tallinn... 2011
Nõmme Linnaosa Valitsus
E-SERVICE
Bravocom
Pernod Ricard Estonia
TALLINNI HOTEL

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia kontserdid

oktoobris

8. oktoober kell 18.00

EMTA kammersaal

Ivi Ots (viiul)

Jaan Ots (klaver)

16. oktoober kell 19.00

EMTA kammersaal

Kontserdisari JAZZ AKADEEMIAS

22. oktoober kell 18.00

EMTA kammersaal

EMTA segakoor

Dirigent Toomas Kapten

23. oktoober kell 18.00

EMTA kammersaal

Kontserdisari JUBILATE

Giacomo Puccini 150

24. oktoober kell 18.00

EMTA kammersaal

prof Mati Palmi lauluklass

klaveril Tiiu Jürma, Katrin Paat

26. oktoober kell 16.00

Sausti mõis

Heiki Mätliku kitarriklass

Neljas rahvusvaheline Heino Elleri nimeline
VIIULDAJATE KONKURSS

Tallinnas 11.–19. oktoober 2008

The 4th Heino Eller International
VIOLIN COMPETITION

Tallinn, October 11th–19th 2008

Avamine / Opening

11. oktoober

October 11th

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias
Estonian Academy of Music and Theatre

I voor / 1st Round

12.–14. oktoober

October 12th–14th

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias
Estonian Academy of Music and Theatre

II voor / 2nd Round

15.–16. oktoober

October 15th–16th

Eesti Muusika- ja Teatriakadeemias
Estonian Academy of Music and Theatre

III voor / 3rd Round

18.–19. oktoober

October 18th–19th

Estonia kontserdisaalis
Estonia Concert Hall
Kaastegev Eesti Riiklik Sümfooniaorkester
Dirigent Jüri Alperten
Estonian National Symphony Orchestra
Conductor Jüri Alperten

Info: www.ellercompetition.com

TALLINNA FILHARMOONIA KONTSERDID

OKTOOBER 2008

8. oktoober 19.00 Tallinna Katariina kirik
Vene tn 12/14

DIPLOMAATILISED NOODID/UNGARI KONSERT-ETENDUS KUNINGAS MÁTYÁSI JA BEATRICE PULMAD 1476

Ansambel CORVINA CONSORT
vokaal, keskaegsed pillid, Ungari

G. Binchois, A. Busnois, J. Ockeghem,
J. Tinctoris, W. Frye jt

Toetavad Ungari Instituut ja Ungari Suursaatkond

9. oktoober 19.00 Mustpeade maja

KLAVERIPALAVIK HENRI SIGFRIDSSON Soome

TALLINNA KAMMERORKESTER
Dirigent JUHA KANGAS

W. A. MOZART Klaverikontsert KV 449
E. RAUTAVAARA Adagio celeste
P. H. NORDGREN Transe-choral

16. oktoober 19.00 Kadrioru loss

KULDAEG

TALLINNA KAMMERORKESTER

G. PH. TELEMANN Don Quichotte süit G- Duur
H. I. BIBER Sonaat e-moll
H. PURCELL Süit muusikast näidendile Fairy Queen
J. S. BACH Klavessiinikontsert D-Duur
G. PH. TELEMANN Sonaat f-moll
G. F. HANDEL Concerto Grosso Op. 6 Nr. 9 F-duur

29. oktoober 19.30 Kanuti Gildi SAAL

DIPLOMAATILISED NOODID/ TŠIILI TŠIILI VÄRVID

CATHERINA CARTES sopran, Tšiili-Saksamaa
BORIS ALVARADO helilooja, dirigent, Tšiili
ANDRES TAPIA URZUR video, Art of Institute of Pittsburgh, USA
EMTA üliõpilaste akustilis-elektrooniline ansambel

Koostöös Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia,
Sibelius-Akadeemia ning Leedu Teatri- ja
Muusikaakadeemiaga. Toetavad Tšiili saatkond
Helsingis ja Argentiina restoran Tallinnas.

9 771406 946018 10

TALLINNA FILHARMOONIA
Tel 669 9940
www.filharmonia.ee

Piletid eelmüügist 120 kr (piiratud koguses sooduspileteid (üli)õpilastele, pensionäridele ja EMÖL liikmetele 80 kr) müügil Piletilevi ja Piletimaailma müügikohtades, www.piletilevi.ee ja www.piletimaailm.com. Piletid kohapealt 150 kr (piiratud koguses sooduspileteid (üli)õpilastele, pensionäridele ja EMÖL liikmetele 100 kr)